

Çankaya Üniversitesi gündem

www.cankaya.edu.tr

Sayı:26

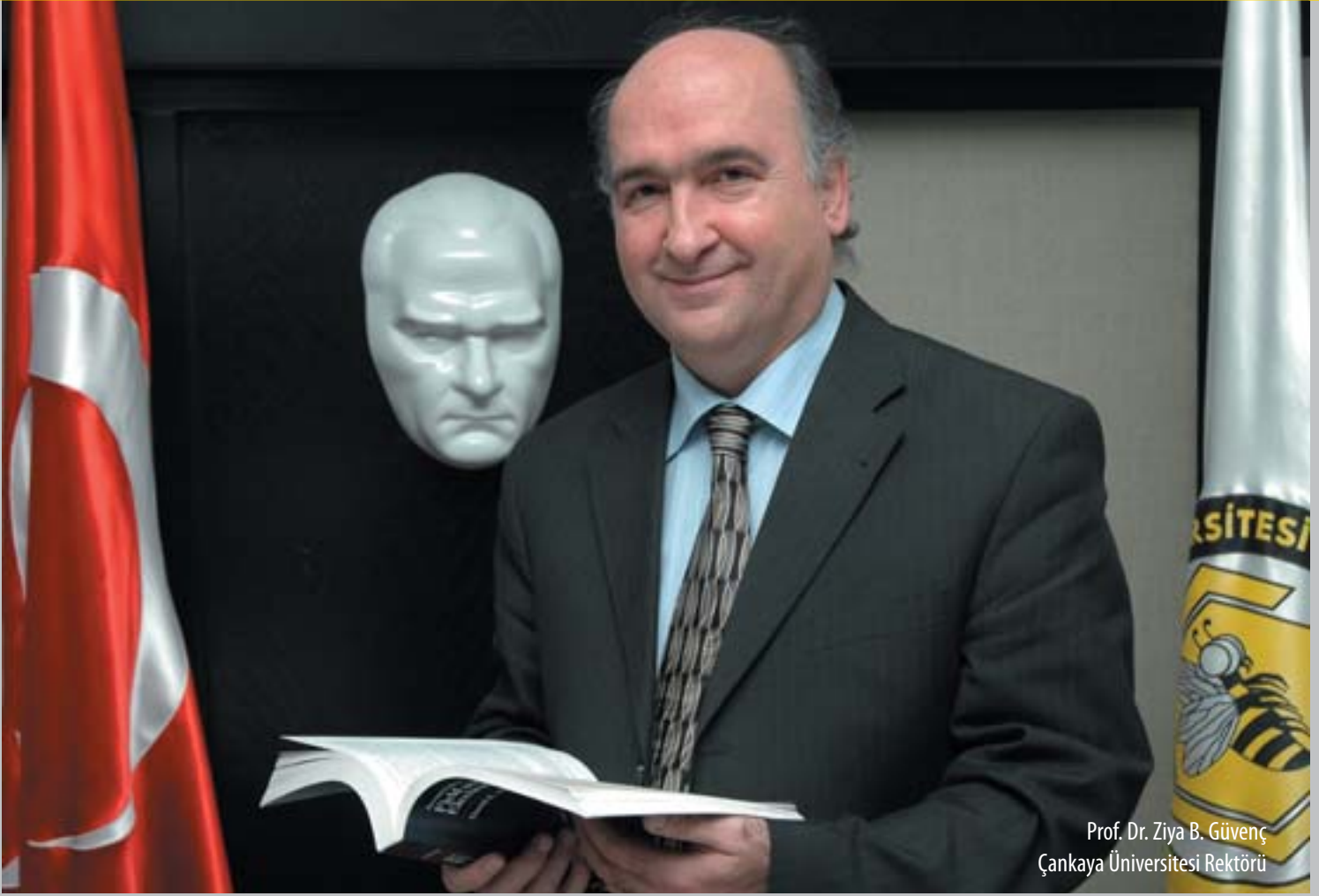
Temmuz - Ekim 2006

ISSN 1304-9836

LİDERLİK

Yaratıcılık ve Liderlik	3
<i>Sinan Yaman</i>	
Liderlik ve Olanak Yaratmak	8
<i>Yekta Güngör Özden , Öner Yağcı</i>	
Atatürk ve Cumhuriyet	16
<i>Yrd. Doç. Dr. Muhittin Gül</i>	
Dünyanın Vazgeçemediği Adam	20
<i>Burak Kayabaşı</i>	
Orta Asya'da Bağımsızlık Sonrası Dönüşüm Üzerine Kısa Bir Tartışma	22
<i>Öğr. Gör. Dr. Cem Karadeli</i>	
Ankara - Kore Hattı	28
<i>Prof. Dr. Cüneyt Elker</i>	
Konut Satın Alırken Dikkat Edilmesi Gerekenler	30
<i>Prof. Dr. Faruk Yalçın Uğurlu</i>	
Gümrük Birliği'nin Zararı ve AB ile Müzakereler	36
<i>Prof. Dr. Emin Çarkıcı</i>	
Yatırımların Teşviki	46
<i>Prof. Dr. Üstün Dikeç</i>	
Making The Most Of Your Çankaya Education	50
Çankaya'daki Eğitiminizden En İyi Şekilde Faydalanmanın Yolları <i>Öğr. Gör. Dr. Larry D. White</i>	
Yüksek Öğrenim Sürecinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Yeri ve Önemi	52
<i>Uzm. Psikolog Selma Eren Şakar, Psikolog Muharrem Çetin</i>	
Erasmus Macerası	55
<i>Gökhan Doğan</i>	
Avrupa Gençlik Zirvesi 2006	61
<i>Güçlü Ali Özpolat</i>	
Öğretim Üyesi: Prof. Dr. Yahya Kemal Baykal	64
Öğrenci Topluluğu : Atatürkçü Düşünce Topluluğu	66
Mezun: Tuğçe Alacadağlı, Burcu Eke	68
Kültür-Sanat	71
Haberler	76
Spor	84

Prof. Dr. Ziya B. Güvenç
Çankaya Üniversitesi Rektörü

Üniversite Denince...

Üniversite bir ışık kaynağıdır; "ışık" üretir ve etrafını aydınlatır.

Işık bilgidir ve eğitim ile etrafına üretilen bilgi yayılır.

Üniversiteyi oluşturan birimler aşağıdadır:

Öğrenciler:

Bilgi almak için üniversiteye gelenler,
Her zaman nerede olduklarının bilincindedir,
Öğrendiklerinin ülkemiz sorunlarına nasıl uygulanacağını düşünenler,
Üniversite ve toplumun kurallarına uymanın önemini bilenler,
Kendilerini sanatın bir kaç dalında yetiştirenler,
Müzikten anlayan ve müzik aleti çalmayı bilenler,
Kültürel alanda da yetişmenin önemli olduğunun bilincindedir,
Topluluklar oluşturarak çevrelerine sanat sevgisini aşılamayı ve eğitmeyi düşünenler,
Her zaman öğrenmeyi isteyenler,
Gençliğin verdiği dinamizmle üniversitelerini yüceltenler.

Akademisyenler:

Kendini sürekli olarak yenileyenler,
Yenilikleri, verdiği eğitimle birleştirenler
Ve bilgi üretenler,
Her zaman pozitif ve yapıcı düşünenler,
Aksi tutumların zarar ve zaman kaybı olduğunu bilenler,
Pozitif ilkeler ile davranışlarını belirleyenler

İdari yapı ve yöneticiler:

Öğrenci ve akademisyenlerin kurumun "Göz Bebeği" olduklarını düşünürler,
En iyi hizmeti vermek için bürokrasiyi azaltmayı hedeflerler,
Sorunları çözmeyi bilenler ve bunun için uğraş verenler,
Her zaman pozitif ve yapıcı düşünenler,
Aksi tutumların zarar ve zaman kaybı olduğunu bilenler

Aklıma Gelen Bazı Şeyler...

Yakup Sarıcan

Dergimizin bu sayısında liderlik konusuna ayrıntılı bir şekilde ele almaya çalıştık. Bu bağlamda, Young Guru Academy'den Sinan Yaman'ın 'Yaratıcılık ve Liderlik' ile Anayasa Mahkemesi Eski Başkanı Yekta Güngör Özden ve Yazar Öner Yağcı'nın 'Liderlik ve Olanak Yaratmak' konularındaki görüşlerine yer verdik.

Dergimizde ayrıca, Üniversitemiz Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi (AAUM) Müdürü ve Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Muhittin Gül'ün 'Atatürk ve Cumhuriyet', Hukuk Fakültesi Öğrencisi Burak Kayabaşı'nın 'Dünyanın Vazgeçemediği Adam', Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Görevlisi Dr. Cem Karadeli'nin 'Orta Asya'da Bağımsızlık Sonrası Dönüşüm Üzerine Kısa Bir Tartışma', İç Mimarlık Bölümü Başkanı Prof. Dr. Cüneyt Elker'in 'Ankara-Kore Hattı', İç Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Faruk Yalçın Uğurlu'nun 'Konut Satın Alırken Dikkat Edilmesi Gerekenler', Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Emin Çarıkçı'nın 'Gümrük Birliği'nin Zararı ve AB ile Müzakereler', İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Üstün Dikeç'in 'Yatırımların Teşviki', Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Görevlisi Dr. Larry D. White'in İngilizce ve Türkçe olarak 'Making The Most Of Your Çankaya Education / Çankaya'daki Eğitiminizden En İyi Şekilde Faydalanmanın Yolları' ve Sağlık Merkezi'nden Uzman Psikolog Selma

Eren Şakar ile Psikolog Muharrem Çetin'in 'Yüksek Öğrenim Sürecinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Yeri ve Önemi' konulu yazıları yer aldı. Bunların dışında, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Öğrencisi Gökhan Doğan 'Erasmus Macerası: Finlanda 2006' ve Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğrencisi Güçlü Ali Özpolat 'Avrupa Gençlik Zirvesi 2006' adlı yazılarıyla dergimize katkı sağladı.

Öğretim üyesi olarak değerli hocamız Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Yahya Kemal Baykal'ı, öğrenci topluluğu olarak Atatürkçü Düşünce Topluluğu'nu, mezun olarak Tuğçe Alacadağlı ve Burcu Eke'yi tanıttık. Kültür-Sanat sayfalarımızda öğretim üyelerimiz ve öğrencilerimizin şiir ve denemelerine yer verdik.

Nice bayramlara,
Nice yeni yıllara,
Sağlıkla, mutlulukla, başarıyla, huzurla...

ysarican@cankaya.edu.tr

Sinan Yaman
Young Guru Academy

Yaratıcılık ve Liderlik

Atatürk'e soruyorlar, "Paşam nasıl başardın?" diye. Atatürk şöyle diyor:

"Hayal ettim, hayalimin önündeki manileri tespit ettim, manileri kaldırdım ve hayalim kendiliğinden gerçekleşti."

Harvard Business Review dergisinin, geçen seneki sayılarından birinde, Atatürk'ün bu cümlesini başarıyı tanımlamak için üç kutuya indirmişler: Dream room, critical room ve action room.'

Başarılı olma konusunda annelerimizin çok büyük katkısı var. Zamanında o genlere bunu aşılamışlar. Dünyayı gezmek, çok uluslu bir firmada çalışmak, uluslararası bir görevde bulunmak, bir kitap yazmak, sivil toplum örgütü kurmak. Bu hayalların önündeki maniler nelerdir?

Aile, çevre, yetersiz İngilizce, özgüven eksikliği.

Dünyada pek çok parlak dâhi küçücük bir cesarete sahip olamadığı için bu dünyada iz bırakmadan gitti.

Önümüzdeki Engeller

Hayallerimi gerçekleştirmemin önünde iki tane büyük engel var: Bir tanesi sevgili annem, bir tanesi de dostlarım.

Sevgili annem için, şunu keşfettim: Benim babam bir hakim, ağır ceza mahkemesi başkanıydı, emekliye ayrıldı, soyu tükenmekte olan nadir idealist devlet memurlarından bir tanesiydi ve pek çok şeyi doğru yapmaya çalıştığı için de sürgün yedik durmadan. Ben on beş tane ev değiştirdim, bir yerde uzun kalmadık. Babam hep bir yerde işte mafyayla, yolsuzlukla, birşeylerle uğraşırken ertesi gün tayini çıktı, biryerlere gittik. Babamın hayalleri, idealleri varmış, gerçekleştirememiş ve canı çok yanmış. O yüzden de annem, beni korumak için çıtamı aşağıya çekmeye çalışmış. Annemi anladım.

Annem dedi ki; "Sinan, Allahaşkına herkes kitap yazıyor, ne olacak kitap yazacaksın da! Satsa satsa beş yüz adet satar, onu da zaten yakın çevren alır. Annem bunu niye yaptı? Kitap on baskı yaptı, İngilizceye çevrildi, bir-

Bu yazıda yer alan bilgiler, 1 Mayıs 2006 tarihinde üniversitemizde yapılan konferanstan özetlenerek alınmıştır.

buçuk yıldır yok satıyor. Annemin dediği gibi olmadı; ama annemin dediğini dinleseydim, ben o kitabı çıkaramazdım. Annem bunu niye yaptı? O kitabın satmayacağını düşünüyordu; çünkü babamın gece sabaha kadar ağladığına şahit olmuştu. Ben, babamın hiç ağladığını görmedim. Birşeyleri değiştirmeye çalıştığında, yüksek hayaller, idealler koyduğunda bunlar gerçekleşmeyince babamın çok üzül-düğünü görmüş. Oğlunun da aynı dertleri yaşamasını istememiş. Annem, beni korumak için bunu yapmış.

Tabii ki vardı onunla dalga geçen. Mümin Sekman'ın yeni kitabında Atatürk'ün otuz yedi yaşına kadar yaşadığı başarısızlıkları anlatan bölümü okuyun. Bunu anladığımda ben annemle ve dostlarımla barıştım.

Çok sevdiğimiz bir aile dostumuzun on iki yaşında bir kızı diyor ki: "Sinan Ağabey, yaşlanınca ne yapacaksın?" Çok çocuksu, çok güzel, çok düşündürücü bir soruydu bu. "Anlamadım, ne demek yaşlanınca ne yapacaksın?" dedim. "Şimdiden dedem gibi hikaye anlatıyorsun, yaşlanınca ne yapacaksın?" dedi. Geçenlerde, Harvard Business Review'de şöyle birşey vardı: "We need stories to have dreams, we need dreams to achieve them" (Hikayelere ihtiyacımız var; hayallerimiz için, hayallere ihtiyacımız var; onları gerçekleştirmek için).

Dede ve anneanne hikayelerini duymaz olduk ve bu hikayeler çok önemli.

Fatih Sultan Mehmet, dünyanın dört bir tarafından yaratıcı, şair, ressam, düşünür, filozofları biraraya topluyor ve onlara şu an çok uluslu firmaların yaptığı gibi bir hafta boyunca sorular yöneliyor ve gidiyor 'beyin fırtınası' yaptırıyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Amerika'nın ortak başarı sırrı nedir? Para. Yıldızları toplamak. Bugün Amerika'da o buluşları yapanlar Amerikalılar mı? Hindular, Türkler, Çinliler, Ruslar, ... Yıldızları toplayabilme yeteneği. Osmanlı İmparatorluğu bunu zamanında böyle yapmış.

Mimar Sinan'ın başarısı, on üç yaşındayken bir Enderun El-Emin tarafından keşfedilmiştir. Eğer Enderun El-Emin Mimar Sinan'ın yerine başka birini alsaydı belki o, Mimar Sinan olmayacaktı.

1-Enderun El-Eminin başarısı.
2-Mimar Sinan Enderun'da çok iyi bir eğitimden geçmiş, gerekli donanımlar sağlanmış.
3-Mimar Sinan dünyayı gezmiştir ve çok kıymetlidir gezmek. Gezen kurt aç kalmaz.

Bir liderin en önemli yeteneklerinden birisi de değerlendirme kabiliyetidir. Değerlendirme kelimesini üçe ayırıyorum:

- 1-Değerlendirmek
- 2-Değerlendirmek
- 3-Değerlendirmek.

Birinci değerlendirmenin önündeki en önemli engel, kibir. Tıpkı "Şeytanın Avukatı" filminde Al Pacino'nun "Sevdiğim günahım, kibirdir!" demesi gibi. Neden? Ben zaten değerliyim. Bende olmayan bir değere, bir bakış açısına

**Hikayelere
ihtiyacımız var;
hayallerimiz için,
hayallere
ihtiyacımız var;
onları
gerçekleştirmek
için.**

Peki dostlarım bunu niye yapmış? Kiskandıkları için. En yakın dostum tanınmış bir firmanın fabrika müdürü Kutkan Kurttepe'yi Boğaziçi Üniversitesi'nde verdiğim seminerde sahneye çıkarıp yuhallattım, o benim hayal katilimdi. En yakın dostumdur. Niye yapmıştır Kutkan bunu? Kendini korumak için. Kendini neden korumuştur? Dostlarım, bir sivil toplum örgütü kurmak istemiş; onlar da birgün bir kitap yazmak istemiş; onlar da üniversitede ders vermek istemiş; ama, "Sana mı kaldı Türkiye'yi kurtarmak! Bir seminer vereceksin de ne olacak? Hayatlarında ne değişecek? Nasıl bir katkı sağlayacaksınız? Kitap yazdın da ne oldu?" denmiş onlara. Annemin ve dostlarımla bana bağırdığı gibi...

Kendilerini koruma, pişmanlık duymama isteklerinden yapıyorlar bunu. "Keşke bırakmasaydık".

Atatürk'ün çevresinde; "Mustafa, sana mı kaldı Türkiye'yi kurtarmak!" "Ne yapacaksın, Harf Devrimi mi!" diyen arkadaşları yok muydu?

sahip. Karşı tarafa bir değer vermek nefse, egoya çok ağır gelen birşey.

İkinci değerlendirme nedir? Bir arkadaşımızın değerli fikirleri var. Alıp bunu değerlendirmek, kullanmak Türklerin belki en az yaptığı ikinci iş. Hollandalıların ve Amerikalıların da en iyi yaptığı iş.

Üçüncüsü ne? Değeri keşfettim, aldım ,kullandım ve analizini yaptım.

Yabancılarla ilgili hiçbir kompleksim yok. O aşağılık kompleksinden arınmış bir şekilde anlatmaya çalışıyorum. Onlarla **aramızda çok küçük bir fark var. Onlar önce bir plan hazırlıyor; ardından hareket ediyor, ardından da değerlendirme yapıyor. Biz de ise tam tersi, önce hareket ediyoruz, ondan sonra bahane uyduruyoruz, ondan sonra da onu kapatmak için tekrar harekete geçiyoruz.**

'Trust in your untried capacity'. Açılmamış kanatların büyüklüğünü kimse bilemez.

Başarılı olmak için kendimize güvendik; ama daha dört tane şeye ihtiyacımız var. Şu dörtlüye ihtiyacımız var:

1-Berrak zihin; hayalinin ne olduğunu biliyor, nereye gitmek istediğini biliyor.

2-Hayal ortağı; "Ya saçmalama, sana mı kaldı Türkiye'yi kurtarmak" dediklerinde, beni ayağa kaldırır, enerji verir.

3- Gerekli donanım; Uçabilmek için kanatlara ihtiyacımız var.

4-Küçücük bir adım. Mimar Sinan'ın hayal ortağı Kanuni Sultan Süleyman'dı. Bütün mimarlar Mimar Sinan'ın yaptığı işleri bana ver demiş. Kanuni de onları kovmuş.

Atatürk'ün bu eğitim sistemiyle ilgili söylediği çok güzel bir söz var: **"Eğitim, bilime dayalı, disiplin duygularını geliştirici ve toplumun yeteneklerini ortaya çıkarıcı nitelikte olmalıdır."** Fatih Sultan Mehmet de başarmış, babası "senden adam olmaz" demiş olsa da.

Eğitim, bilime dayalı, disiplin duygularını geliştirici ve toplumun yeteneklerini öne çıkaracak nitelikte olmalıdır. Tacettin Köprülü ismini bizden başka bilen var mı? 1987 ÖYS birincisi. Benim girdiğim sene bizden daha çok doğru yapıp birinci oldu. İddia ediyorum, şu odadaki

hiç kimseden daha yüksek IQ'ya sahip değildi. Lise birde hiç birimizin söylemediği cümleyi söyledi. "3 yıl sonra size televizyondan el sallayacağım". Lise birinci sınıftan itibaren kurslara gitmeye başladı. Disiplin. Yazın da dershaneye gitti, özel dersler aldı. Daha lise birden itibaren gerekli donanımları almaya başladı. Berrak zihin, gerekli donanım, hayal ortağı özel ders aldığı hocalar... O kadar disiplinli bir adamdı ki haftada sadece iki saat televizyon izliyordu. Net bir hedefi vardı, gerekli disiplini üzerine koymuştu ve HZR kuralını gerçekleştirmişti: **Hazır, Hızır, Huzur. Üç çeşit lider vardır. Liderler, lider geçinenler, liderlerden geçinenler.**

Samimiyet ve ciddiyet. Çok değerli iki kelime. Samimi olarak buna inanmak ve onun gerçekleşmesi için gerekli ciddiyeti ve disiplini göstermek.

Kişisel disiplin. Disiplini hayallerimi gerçekleştirmek için, uçmak için gerekli olan iki kanat gibi görüyorum. Şu an şeytan olsanız ve Türkiye'yi geri bırakmak, bozmak, yozlaştırmak istesenez ne yaparsınız? Disiplin ve samimiyeti, bu değerleri yok ederseniz gerçekten çok şeyi yok edebilirsiniz. Bu toplumda samimiyeti yok edersem, herkes birbirinin numara yaptığını düşünmeye başlarsa, ciddiyeti ve üzerine konan disiplini yok edersem, Türkiye'de şeytan olarak çok önemli bir başarıya imza atarım. **Atatürk** de zaten bunu tespit etmiş: **"Çalışmadan, öğrenmeden, yorulmadan rahat yaşamının yollarını aramayı alışkanlık haline getirmiş milletler, evvela haysiyetlerini, sonra hürriyetlerini ve daha sonra istikballerini kaybetmeye mahkumdurlar."** Bugün medya durmadan çalışmadan, öğrenmeden, yorulmadan rahat yaşamının yollarını anlatıyor.

Haddim olmayarak dört gruba ayırıyorum, mühendisleri ve sosyalleri. Mühendisleri ikiye ayırıyorum: Mühendis-mühendisler ve mühendis-sosyaller. Mühendis-mühendisler beyaz önlük giyen, laboratuvardan çıkmayan, fazla konuşmayanlar. Mühendis-sosyalleri ise çok önemsiyorum. Sosyalleri de ikiye ayırıyorum: Sosyal-sosyaller, sosyal-mühendisler. Sosyal-mühendisleri de çok değerli buluyorum. Sosyal-mühendis ve mühendis-sosyaller değerli.

Siz neredesiniz? Hayal ortaklarınız nerede? Aktif, pasif; pozitif ve negatif. Neredesiniz? Enerji seviyen ne kadar yüksek? Atatürk felaketinde fırsat buluyor, yaratıyor.

"Eğitim, bilime dayalı, disiplin duygularını geliştirici ve toplumun yeteneklerini ortaya çıkarıcı nitelikte olmalıdır."

M. K. Atatürk

“Dertleri paylaşacak sıradan dostları hemen her yerde buldum, başarılarımı paylaşacak yüce ruhlu dostları çok nadiren buldum.”

E. Fromm

Erich Fromm’un şu sözü önemli: “Dertleri paylaşacak sıradan dostları hemen her yerde buldum, başarılarımı paylaşacak yüce ruhlu dostları çok nadiren buldum.” Dostlarınızı keşfetmek istiyorsanız başarılı olun, zengin olun. Başarıyı paylaşmak hakikaten nefse ağır gelen birşey.

Zengin bir adamın oğlu babasına “Ben bu ticaret işlerini devam ettiremeyeceğim, sanatla ilgileniyorum, “der, babası da oğluna “Oğlum tek çocuğumuz sensin, madem böyle karar verdin, kararına saygı duyuyorum; ama şu kervanı sadece bir kere olsun istediğimiz yere götür” der. Oğlu, “Baba ben götüremem” der, babası da “Arkadaşların var, onlar götürür, sen de onların yanında gidersin” diye rica eder.. Oğul, dağın tepesinde topal bir tilki görür ve tilkinin bu haliyle ne yediğini, nasıl yiyecek bulduğunu merak eder. O sırada daha ileride yakaladığı yaban domuzunu yiyen bir aslan vardır. Aslan, domuzun bir kısmını yedikten sonra doyup geri kalanını topal tilkinin önünde bırakır. Oğul, “Ben niye dert ediyorum ki topal tilkiye bile yiyecek veren Tanrı muhakkak bana da verecektir” diye düşünür ve durumu babasına anlatır. Babası da kalın bir dosyayı açar: Dul Hatice Nine, öksüz Nuri, yetim ... Bunlar, bizim her yıl yardım ettiğimiz topal tilkiler. Şimdi sen karar ver, bu listedeki topal tilkilerden bir tanesi mi, yoksa aslan mı olacaksın?

ya da yaşadıklarına inanmak zorunda kalır. Çok ender olarak liderler buna dayanır ve ona inananlarla beraber yoluna devam eder.

Danışmanlık verdiğim pek çok şirketten birinde beraber çalıştığım biri; “Sinan, sen başarılı olamazsın, şeytanla işbirliği yapmadan dünyada başarılı olunmaz” dedi. “Sende gördüğüm kadarıyla ruhunu şeytana satmak gibi bir hal ve tavır görmüyorum, başarılı olamazsın.” Bu söz benim çok canımı yaktı; ama bana çok kıymetli birşey öğretti, var oluş cümlem oldu. Dedim ki; “Şeytanla iş birliği yapmadan da bu dünyada başarılı olunabilir. Ben bu putu indiriceğim.”

Bu benim en büyük hayalim; yani iki kanatlı lider olmayı hayal ediyorum.

“Keşke” sözcüğüyle ilgili Power of Now (Şimdinin Gücü) adlı bir kitap var. Eckhart Tolle diyor ki, “Bir negatif, bir de pozitif özgürlük vardır. Negatif özgürlüğe, on altıncı ve on yedinci yüzyıllarda kalesinden hiç çıkmadan hayatını sürdürmüş olan, altmış beş yıl yaşamış olan bazı Fransızları örnek gösterebiliriz. Bu insanlar altmış beş yıl hiç kimseyle görüşmeden sadece orada bulunan üç-beş insanla görüşerek hayatını sürdürmüş. Özgür mü? Özgür; ama negatif özgür. Bir de pozitif özgürlük var. Buna örnek olarak da doğayla, diğer insanlarla, devletle, hayalleriyle uyum içinde yaşayan insanları gösterebiliriz.

Bu dünyanın bir yörüngesi var ve dünyayı yörüngesinden çıkarmak isteyen şeyler var. Bunlar;

- 1- Toplum
- 2- Nefs (ego)
- 3- Gelecek endişeleri-geçmiş pişmanlıklar

Şimdinin Gücü’ne inanıyorum.

Bir lider için özgün (orijinal) olmak, taklit etmemek, kendinden söylemek çok önemli. Ben bir Mevlana, bir Yunus, bir Atatürk aşığım. Onlardan alıntı yapmayacak mıyım? Tabii ki yapacağım. Alıp sentez edip yeni birşey söylemek lazım. Liderin önemli kabiliyetlerinden bir tanesi budur. Kendinden söyle. Kendinden söyleyebilmesi için de lider önce kendine dalar.

Lider, liderliğe kendinden başlar ve lider kendini ayıklar bütün bağlardan. Lider, zannedildiği gibi bağımsız değildir. Lider özgürdür; ama bağımlıdır. Lider, tüm değerlerini sorgular, kendini tüm değerlerden ayıklar, kendi

Sinan Yaman, plaketini Çankaya Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölüm Başkanı Prof. Dr. Gürkan Doğan'dan alırken.

Her liderin hikyesinin aynı ve bütün liderlerin başına şu gelir:

Lider gelir ve bir putu indirir. İndirdiği zaman çok büyük tepki görür. Özellikle o ve ona inananlar çok büyük eziyet görür. Lider iki şey yapabilir; ya inandıklarını yaşamaya devam eder

belirler kendi değerlerini. İç sesi dinlemek. Atatürk eğer iç sesini dinlemeseydi, bugün belki bu semineri veremeycektik. O yüzden kitabımın adını *İçten Lider* koydum.

Etrafınızı kimlerle çevirdiğiniz çok önemli. Lider ile izleyicisi arasında çok küçük bir fark

vardır. Lider, önce hayalini bulur sonra izleyicilerini. İzleyiciler de önce liderini bulur, sonra hayallerini.

Dünyadaki en değerli şey zaman ve en değerli şeyinizi bana ayırdığınız için çok teşekkür ediyorum.

ODTÜ mezunu olan Yaman, 10 yıl Unilever'de çalıştı. Unilever'in en büyük iki markasına yöneticilik yaptı: Sana ve Omo.

Yurtdışında pek çok ülkede - İngiltere, Fransa, Almanya, İsveç, Macaristan, Mısır, Fas, Tayland, Kazakistan, Brezilya - araştırma ve eğitim programlarına katıldı.

Son görevinde 22 ülkeden sorumluydu. Global dünya markalarının uluslararası pazarlama (marketing) stratejilerini hazırladı.

Üniversitede "Uluslararası Marka Yaratmak" konulu ders veren Yaman, -Harvard, Stanford, Duke, Berkeley, Georgia Tech, USC, UCLA gibi- dünyanın en prestijli 45 üniversitesinde, 25.000'in üzerinde öğrenci ve öğretim üyesine konferanslar verdi.

Yaman; çokuluslu firmalara ve uluslararası Türk firmaların yönetim kurallarına, eğitim ve danışmanlık veriyor: Turkcell, Pepsi, DDB, Danone, Garanti, Migros, Tat, Alarko, ATAA, Türkiye İhracatçılar Meclisi, Abbate, Evyap, SHV, İpragaz, STFA, Hazine ve Dış Ticaret, Başbakanlık gibi.

Marka ve liderlik üzerine köşe yazarlığı yapan Yaman'ın "Truthful Leader" ismiyle İngilizce'ye de çevrilen ilk kitabı "İçten Li-

der", 2002 yılında, "Lider ve Hayal Ortakları" adlı 2. kitabı 2006 yılında yayınlandı.

Türk ve Amerikan basınında, 40'ın üzerinde röportajı yayınlanan Yaman, televizyonda 20'ye yakın programa canlı yayın konuğu oldu.

Kurucusu olduğu Young Guru Academy Vakfı'yla dünyaya yön verecek Türk Guru-ların yetişmesi için çaba harcıyor. İnternet sitesini, başvurmak için 800 bin üniversite öğrencisinin ziyaret ettiği Young Guru Academy'nin Uluslararası Liderlik Kampı, bu sene Eylül 2006'da yine Amerika'da -Figure Eight Island- gerçekleşti.

Mütevelli heyeti ve yönetim kurulu üyesi olduğu Geleceğimizin Çocukları Vakfı'nda çocuklara okumayı, kutunun dışında düşünmeyi, paylaşmayı sevdirmekle ilgili yaratıcı projeler üretiyor ve uyguluyor.

Yaman, ODTÜ, Koç, Sabancı üniversite öğrencileri ve Türk Amerikan Derneği tarafından "sosyal sorumluluk dalında yılın lideri" ödülüne layık görüldü.

Yekta Güngör Özden
Anayasa Mahkemesi Eski Başkanı

Liderlik ve Olanak Yaratmak

Bu yazıda yer alan bilgiler, Ankara Leo Kulübü tarafından 27 Mayıs 2006 tarihinde üniversitemizde yapılan panelden özetlenerek alınmıştır.

Yekta Güngör Özden:

Benim alanım yıllardır Türkçe. Bugüne Türkçe öğretmenliğinden geldim. Türkçe dilbilgisi derslerinde, yazı derslerinde, yurttaşlık bilgisi derslerinde başladığım koşumu hâlâ sürdürüyorum. İki üniversitede öğretim görevliliği yapıyorum. Sevk ve İdare, Anayasa Yargısı, Siyasal Sistemler ve Türk Devrim Tarihi dersleriyle gençlerle baş başayım. O bakımdan, liderlik konusunda özgün sunumlarda bulunacak değilim.

Biz Türkiye’de, insanları çabucak kıran ve yeren bir toplumuz. Kendimize bakmadan başkalarını değerlendirmek alışkanlığını bir hastalık biçiminde yürütüyoruz. Hemen herkese inanıyoruz, herkese kapılıyoruz ve her inandığımız insanı omzumza alıyor ve her iyi bulduğumuz sözü alkışlıyoruz. Bakınız televizyon programlarına, TBMM’deki parti grup toplantılarına, grubunun başkanı toplantı salonuna girdiğinde herkes kurşun asker gibi ayağa kalkıyor. Başkan geliyor, yerine otururken bir daha ayağa kalkıyor. Ben böyle bir şey yapmıyorum. Başkalarına yalakalık zannettiğim dav-

ranışlardan hep kaçındım. O bakımdan, **değerli olan insanlara yaklaşmak, onların yararlı yönlerini kendimizde edinmeye çalışarak, onlara güç vermek gerekir. Bir insan tek başına hiçbir şeydir, çevresiyle bir bütündür.**

Nedir bu lider? Önder olacak, öncü olacak ve örnek olacak. Lider olmak kolay değil. Herhangi bir kuruluşa girdiğimizde, yapılan bir oylama sonucunda kazandığımız çoğunlukla göreve getirildiğimizde, büyüklük kuruntusuna düşmemiz bizi aldatır. O bakımdan, lider olmak kolay değildir. Yaptığımız çalışmalarla, kendi kişisel niteliklerimizle, seçkin ve saygın yanlarımızla böyle bir sıfatı hakletmemiz gerekir. Bir lider kolay yetişmiyor, bir insan da kolay yetişmiyor. İnsan canlıların en niteliklisi olduğuna göre, onun da kendisini sürekli yenileyecek, sürekli iyiye götürecektir bir eğitim alması gerekir. O halde bana göre liderliğin ilk koşulu iyi bir eğitim görmektir. Daha sonra, kendini yetiştirecek edimlerini kazanmak, kendi kişiliğini o güzel desteklerle doldurmak ve dokumaktır. Bu da ne ile olur? Okumakla olur, deneyimle olur. Yaşam, hem ders hem

de dershanedir. İnsanın yaşamda ölünceye kadar öğreneceği çok şey vardır. O halde önder olmak, öncü olmak ve sonra örnek olmak gibi bir çizginin, bir aşamanın en tepesine gelmiş olan insana biz lider diyeceksek, bu sıfatı kazanmak için eğitimden deneyimlere kadar her yönden dolu olması gerekir.

Adnan Nur Baykal'ın yazdığı *Atatürk'ün Liderlik Sırları* adlı kitabına baktığımızda, liderlik için elli koşul öngörüyor. Bunların en önemli beş maddesi nedir?

- 1-İyi bir eğitim görmek.
- 2-Ahlaklı olmak. (en temel ilke)
- 3-Çalışkan olmak.
- 4-Yürekli olmak.
- 5-Çevresinin kendisine getirdiği dalgaları iyi algılayabilmek.

Sayarsak, onları iyi anlamlandırmak, iyi ölçüp biçmek, iyi bir planlama yapmak, çevresindekiler ve arkasındakiler için güçlü olmaktır. Bunun için de kendi sorunlarını, davasını iyi anlatmak, onun peşinde iyi yürümek ve onunla ilgileyecek insanları, kendi çevresinde toplayabilmek gibi kimi özellikler gerekecektir.

Bana göre Türkiye'nin değişmez lideri, ölüm-süz lideri Gazi Mustafa Kemal Atatürk'tür. Arkasında şeyhülislamın fetvası, padişahın idam fermanı, hiç bir şeye aldırmandan, 1919'da, alacakaranlık günlerinde Samsun'a çıkmasından sonraki yolunu bir izleyin. Hiçbir gücü yok. Çanakkale Savaşları'nın 19'uncu Tümeni'nin yenilmez komutanı olarak halkın sevgisini ve saygısını toplamış bir insan. Daha albay rütbesine sahip. Çanakkale Savaşları'ndaki başarısı nedeniyle 4 madalya alıyor, liyakat ve üstün şeref madalyaları. 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkmadan önce, 1918'in sonunda geldiği İstanbul'da yaptığı çalışmalarda, arkadaşlarıyla yaptığı konuşmalarda içinde bir inanç var, kafasında daha Harp Okulu öğrencisiyken düştükleri, Harp Akademisi'ni bitirdiği 1905 yılında Türkiye için öngördüğü şeyler var ve onları gerçekleştirmeye koyuluyor. İzlediği yol sürekli kendi saygınlığını artıran ve pekiştiren durumlar ve tutumlardır.

Nedir bu? Hep hukuk yolunu izliyor, hep halkıyla baş başa, hep onlara danışarak ve onlardan güç alarak yürüyor. Erzurum Kongresi'ni, Sivas Kongresi'ni toplaması, Heyet-i Temsiliye'nin seçimi, onun başına geçmesi ve Ankara'ya gelip Meclis'i açması. Daha 22 Haziran 1919'da, Amasra Genelgesi ile ortaya koyduğu gerçekleri herkes üstünkörü bir

yaklaşımla değerlendirir. Özellikle ve önemle belirtmek istiyorum, Amasra Genelgesi'nin, kutsal saydığım o bildirgenin her sözünü Atatürk bizzat yazmıştır. Birisinin telgrafla katıldığı, birisinin Atatürk'ün baskısıyla imzasını atar gibi olduğu, dördünün de bizzat imzaladığı, o genelgenin bütün anlam ağırlığını Atatürk taşır. Devlet, İstanbul'da temsil ediliyor. Padişah, halife, sadrazam, bakan dediğimiz vezirler İstanbul'da, 1876 Anayasası, 1908'de yeniden II. Meşrutiyet yürürlükte İstanbul'da. Her şey İstanbul'da, Genelkurmay Başkanı İstanbul'da; ama millet yok, ümmet var. Atatürk Amasra'da ne diyor, "Hükümetin aczini, başarısızlığını, ülkenin bütünlüğünün tehlikede olduğunu rahatlıkla anlattıktan sonra, 3. maddesinde **"Bu milletin istiklalini, yine bu milletin azim ve istikrarı kurtaracaktır"** diyor. Sanki kendisi, devletin başkanı gibi. Ne zaman? Ümmet var, millet yokken. **İlk kez Türk milletinin varlığının anılışı, millet kavramının bu anlamlı günde gündeme gelişi Amasra Genelgesi ile olmuştur. Amasra Genelgesi, Misak-ı Milli'den önce, Türklerin dünyadaki varlığının temelini oluşturan bir açıklamadır.** Bu yürüyüş başarıyla sonuçlanmıştır.

Mustafa Kemal'in liderliğinin başlangıç yıllarını örneklerle kısa olarak anlattım. Refet Bey Amasra Genelgesi'ni imzalamak istemiyor; Atatürk'ün keskin bakışları onu imza atmak zorunda bırakıyor, diğer arkadaşları imzalıyor. Mustafa Kemal genelgeyi tek başına kendi yazıyor. Neden? Eğer Atatürk, iyi bir eğitim almamış olsaydı, kendini yetiştirmiş olmasaydı ve yeteneklerin de güç bulunmasaydı, liderliğe soyunamazdı. **Bir hareketin başarıya ulaşması, iyi bir kadronun ve iyi bir yöntemin sağlanmasıyla olanaklıdır. İyi bir kadronuz yoksa, iyi bir yöntem saptayamamışsanız; yani yürüyeceğiniz yolu bilmiyorsanız, varacağınız yerin boşlukta olduğunu hiçbir zaman unutmamak zorundasınız.**

1905'te arkadaşlarıyla konuştuğu zaman, "Türkiye'de cumhuriyet ilan edilmelidir", "Türkiye'de Latin harfleri kullanılmalıdır" ve "Türkiye'de kadınlar tesettürden kurtarılmalıdır" diyen Mustafa Kemal, 1908'de bunu Bulgar Gazeteci Arolaf'a söylüyor. Gene Rus gazeteci Ivan Malinof'a bunları anlatıyor. 1919'da da Erzurum Kongresi öncesinde ve sonrasında, Mazhar Müfit Kansu Bey'e bunları yazdırıyor. 100 yıl önce Mustafa Kemal, beyin, yürek, çevre ve bilimin aydınlığını, en büyük değerler ve en büyük güç kaynağı olarak ortaya koyuyor.

"Bu milletin istiklalini, yine bu milletin azim ve istikrarı kurtaracaktır."

M. K. Atatürk

“İnsanım, şerefli ve namusluyum; Türküm, Türkçü değilim; milliyetçiyim, ırkçı değilim; Müslüman’ım, İslamcı değilim; dindarım, dinci değilim; Atatürkçüyüm, rozetçi değilim.”

O bakımdan lider olmak kolay şey değil. Lider, iyi düşünen, iyi çalışan, iyi yöneten insandır. Onun önder, öncü, örnek olması da yetmiyor. Bu koşullar temel koşullar; ama iyi yönetmezse, iyi dinlemezse, iyi konuşamazsa, hemen parlarsa, soğukkanlı olmazsa, alçakgönüllü olmazsa, kimi okşayacağını, kimin karşısında suskun duracağını, kime hemen yanıt vereceğini bilmezse; güçlü bir insan olmazsa liderlik yeteneklerinden yoksun kalır. Yalnızca devlet yaşamında, siyasal yaşamda, hukuk yaşamında, ekonomik yaşamda, spor yaşamında değil; evinizde bile lider olmak zorundasınız, eşinize ve çocuklarınıza iyi örnek olmak için. Onları iyi yola çekmek, iyi yolda yürütmek ve başarıya ulaştırmak için.

Toplum yaşamının her kesiminin aydınlık olmasını, toplumu oluşturan bireylerin bir arada bulunmasını yeterli saymaya bağlı değiliz biz. Onların aynı zamanda iyi yönetilmesi gerekir. Bugün, ülkemizde yaşadığımız sorunların kökenine inerseniz yöneticilerin çoğunun, iyi yetiştirmemiş derme, çatma insanlardan oluştuğunu görürsünüz. Sıkıntı oradan kaynaklanıyor.

Gençlerimizin de kendilerini eğiterek, başkalarıyla bilgi alışverişini yürüterek, bizleri geçmesini diliyorum. Her zaman ve hiç bir şey beklemeden sürdürmeye çalıştığım öğretim görevinde dikkat ettiğim ölçü bu. O bakımdan, gençlerin lider olarak yetişmesinde yalnızca aileden, okullardaki öğretmenlerinden aldığı eğitimler yetmez; kendileri araştırarak. Gerçeğin peşinde koşmak, bilimin en doğal, en zorunlu gereğidir. Bu gereği yerine getirmeyen, gerçeği araştırmayan, hazır reçetelerle yetinen, tartışma terbiyesi edinmeyen, tartışmayı kavgaya dönüştüren insanlar, sıradan bir aydın olamaz ki lider olabilsin. O halde, liderliğin son madalyasının da doyurucu, gerçekçi, yeterli donanım ve aydın olduğunu belirtmek istiyorum.

“İnsanım, şerefli ve namusluyum; Türküm, Türkçü değilim; milliyetçiyim, ırkçı değilim; Müslüman’ım, İslamcı değilim; dindarım, dinci değilim; Atatürkçüyüm, rozetçi değilim.”

Öner Yağcı
Yazar

Öner Yağcı:

Herhangi bir insanın, herhangi bir konuda bilimde, sanatta, siyasette, devlet yönetiminde, askerlikte, yaşamın çeşitli alanlarında nasıl önderlik yaptığı, nasıl kendi seslendiği kitleyi arkasından sürüklediği sorularının yanıtlarını, o büyük insanların yaşamlarında karşılaştığı olaylarla ilgili gösterdikleri davranışlarda apaçık görmek mümkün.

İçinde yaşadığımız koşullara karşı şanslı insanlarız; çünkü bir Doğu toplumu olarak, Mus-

tafa Kemal Atatürk gibi bir önderi çıkarıp, bir Doğu toplumunun topraklarında sultanlığın, saltanatın, hilafetin, ağalığın, derebeyliğin egemen olduğu topraklarda, çağdaş yaşamı arama konusunda çok önemli sınavlar vermiş olan ve bu verdiği sınavların sonucunda da dünyanın diğer insanlarına, halklarına, uluslarına da örnek olacak biçimde Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı gerçekleştirip, arkasından 'egemenlik ulusundur' diyerek, insanların geleceğini göksel varlıkların, tanrıların elinden alıp kendi ellerine verme başarısını, Batı'nın bilim ve

teknoloji ile sağladığı ilerlemenin sonucunda kavuştuğu, özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi ülkülere ulaşmak konusunda bizim insanımıza da bu ufukları verdiği, bu yaşama biçimini, şansını sunduğu için, bu topraklarda yaşayan insanlar olarak kendimizi şanslı saymalıyız.

Bu şanslı kuşakların birisindenim ben. Orta Anadolu'nun, Yozgat'ın Yerköy ilçesinde, yoksul denilebilecek bir yaşamın içerisinde geldim. Eğer cumhuriyetin verdiği olanaklar olmasaydı, eğer parasız yatılılık denen olay olmasaydı, ben ortaokulu bitirdikten sonra babamın mesleğini yapacaktım. Tamirci çıraklığına başlayacaktım ya da herhangi bir esnafın herhangi bir sanatkarın yanında çırak olarak çalışacaktım. Cumhuriyet insanlarının eşit yurttaşları olarak, kendi geleceklerini belirleyen yurttaşlar olarak yetişmesini sağlayan bir temel üzerinde kurulduğu için ki -bu temeli Mustafa Kemal'in, "Türkiye.Cumhuriyeti'nin temeli költürdür" sözünde buluyoruz- parasız yatılı olarak öğretmen okulunda okudum. Parasız yatılı olarak Eğitim Enstitüsü'ne girip orayı bitirme şansına sahip oldum.

Bunu niçin söylüyorum? Bugün tartışılıyor; "Türkiye'de demokrasi niçin yeşeremiyor?"; "Demokrasi niçin tüm kurumları ve kurallarıyla birlikte gerçekleşemiyor?"; "Bu ülkenin gerçekten demokrasi isteyen insanları, yıllardır savaşını vermelerine karşı niçin gerçek bir demokrasiye kavuşamıyoruz?" diye. Bu soruyu Mustafa Kemal, gerçekten anlamlı bir biçimde sormuş ve bunun yanıtını da kafasında bulduktan sonra, bulduğu yanıtı projelendirerek hayata geçirmeye başlamış. Demiş ki bir toplum ancak eğitimle kendine dönebilir.

Bir toplum ancak eğitimle çağdaş yaşama doğru adımlar atabilir. Nedir çağdaş yaşam? Nedir bir insanın geleceğini belirlemesi dediğimiz zaman? Aynanın karşısına geçtiğimiz zaman şunu diyebiliyorsak yeterlidir: "Ben özgür bir insanım". Aynanın karşısında ben özgür bir insanım diyebiliyorsa, o insan önderlik konusunda da adım atmış demektir; çünkü özgür insan, başka insanları da kendisi gibi özgür insan yapmak için - özgür insan tek başına olmadığı; hiç bir insan tek başına değil; başka insanlarla birlikte yaşadığı için- o insan kendi toplumunu da özgürleştirmek için adımlar atmaya başlar. Kendisi özgürleşmiş bir insanın, başka insanları da özgürleştirme savaşında şöyle bir gerçekle karşılaşması da kaçınılmazdır: Aynı kendisi gibi kendisini özgür duyumsayan başkaları da vardır. Toplumun hangi kesiminde, hangi yaş diliminde,

hangi mesleğinde, hangi alanında olursa olsun mutlaka insanın kendisiyle benzer şeyler düşünen, benzer şeyler yapmak isteyen insanlarla karşılaşması gibi bir durum söz konusudur.

Benzer düşünen insanlar karşılaştığı zaman da bunlar iki kişiyse bir üçüncü kişi var mı yok mu diye aramaya başlayacaktır. Kendiliğinden oluşan toplumsal yaşamın, doğaya karşı insanın kendisini savunmak için bir araya gelmesinin zorunlu bir sonucu olan toplumsal yaşamın, bilinçli bir biçimde, insanların istek ve iradeleriyle geleceğe aktarılması kaygısı, işte bu benzer şeyleri düşünen insanların birlikte adımlar atarak, geleceklerini daha aydınlatmak, güzelleştirmek amacıyla birtakım arayışlara girmesini sağlar. Bir şeyleri öğrenme, bir şeyleri merak etme ve insanlığın gelişiminin asıl dürtüleri olan bilim ve sanat alanında bir şeyler yapma gereksinimi ortaya çıkar. Bunlar da yaratıcılık gerektirir. Özgür insan doğal olarak yaratıcı insandır; çünkü özgür insan sorrar, merak eder, öncelikle kendisini tanımaya, anlamaya başlar, kendisini anlayıp tanıdıktan sonra başkalarını anlayıp tanımak için bir savaşıma girer. İşte bu savaşım sırasında, aynı anlayışta olan insanlarla bir araya gelince insan özgürleşmeye başladığını yavaş yavaş anlar. Özgürleşen insan da önder olmak zordur.

Britannica ansiklopedisi, insanlığın serüvenini, tarihini, dününü ve bugününü bize en anlamlı, en zengin, en geniş bir biçimde aktaran çok büyük bir ansiklopedidir. Bu ansiklopedide en fazla yirmi bin tane insanın adı geçmektedir. İnsanlık tarihi bu kadar insandan mı oluşuyor? Hayır. Milyarlarca insan konup göçmüş; ama öncü insanlar, lider insanlar, içinde yaşadıkları toplumun ilerlemesi için yaşamın çeşitli alanlarında bir şeyler yapıp yeteneklerini açığa çıkaran insanlar, insanı gerçekten temsil edenlerdir. Bu insanlar, özgür insanlardır.

Biz, özgür insan olmanın tarihine baktığımız zaman da şunu görüyoruz. İnsanlığın en eski destanı, daha yazının bulunmasından önceki dönemlerle ilgili, insanların yaşamlarıyla ilgili bize veriler veren Gilgamiş Destanı'dır. Gilgamiş Destanı'na baktığımız zaman şunu görüyoruz. Yarı insan yarı tanrı birisi, -bugün bizim kahraman dediğimiz bir destan kahramanı- özgürlüğü, ölümsüzlüğü arıyor. Bugün insanın da toplumların da yaşamdaki tek arayışı, tek isteği bu: Özgür olmak, ölümsüz ol-

**“Hiç bir insan tek başına
ütopyasını, ülküsünü
gerçekleştirmek için çok
büyük adımlar atamaz.
İnsanlarla birlikte adım
atması gerekir.”**

mak. Gılgamış bunu başarmış. Birakalım tarih öncesini, milattan sonra 2006 yılında bile hâlâ dünyanın çeşitli yerlerinde, filmleri alınıyor, tiyatrolarda oynanıyor, şiiirlerde, romanlarda adı geçiyor. Demek ki ölümsüzlüğe kavuşmuş. Ondan sonra tüm insanlığın serüvenine baktığımızda, bu serüvenin tamamında aynı şeyi görüyoruz. Bütün bilim adımları da, bütün sanat adımları da özgürlüğü ve ölümsüzlüğü arayan adımlar olmuş.

Biz insanlığın geçmişinde dünkü kuşakların, dünkü atalarımızın neleri, nasıl yaşadıklarını öğrenerek, onların yarattığı uygarlıkların üzerine kendi yaşama biçimimizi, kültürümüzü katarak, geleceğe çok daha güzel birtakım miraslar bırakmak için çaba gösteriyorsak, o güzel insanları; özgürlüğü tatmış, özgür olmak için ömrünü vermiş, özgür ve ölümsüz olmak için dünden bugüne akma savaşına girmiş olan insanları hep övgüyle anıyoruz. Tabii bu övgüyle anma içerisinde, gerçekten önder olup da gerçekten kendi toplumlarını bir yerlere sürüklerken, yanlışlıklar yapmış olan, yanlış önderlikler yapmış olan insanların da bu serüvende var olduğunu görüyoruz. Örneğin, Hitler adlı bir belanın, 1940'lı yıllarda dünyayı kana, ateşe boğduğunu, milyonlarca insanın ölümüne, yaralanmasına, sakat kalmasına, aç, işsiz kalmasına, bir çok şehrin, kentin, kasabanın, köyün ortadan kalkmasına neden olduğunu hep birlikte biliyoruz.

Tarihe baktığımız zaman, önderlerin tamamının iyi ya da tamamının kötü olduğu gibi bir şey söylemek mümkün değil. Her toplumun içerisinde çıkan öncü insanların iyileri de kötülere de vardır diye düşünmek gerekir. Peki bu düşünceyle, ben nasıl özgürleşeceğim? Özgürleşme nedir diye sordukumuz zaman, bunun için sayfalarca kitaplar okumaya, ansiklopediler devirmeye hiç gerek yok. Çok basit bir tanımla **“özgürlüğü, bir insanda ya da toplumda var olan yeteneklerin açığa çıkarılmasıdır”** diye düşünürsek, özgür olup olmadığımızı karar vermek çok çok kolaydır. Eğer bende piyano çalma, keman çalma, güzel yazı yazma yeteneği; bilgisayar programı yapma, mimari projeler çizme yeteneği varsa ve içinde yaşadığım toplum beni bu yönde eğitip, benim bu yeteneklerimi açığa çıkarmışsa, ben özgür bir insan olma yolunda adımlar atmış olacağım. Bu toplum da doğru bir özgürlük anlayışıyla eğitim politikasını uygulamış olduğu için kendisini özgür bir toplum haline dönüştürecek. Bizim cumhuriyetle birlikte niçin başka toplumlardan, diğer Doğu toplumlarından farklı bir biçimde özgürleşen

adımlar attığımızı söylerken bunu aktarmak istedim.

Cumhuriyet, temeli kültür olan politikalarıyla, eğitimle ancak bir toplumun özgürleşebileceği düşüncesini saptamış ve bu doğrultuda kurumlar oluşturup bu doğrultuda adımlar atıp uygulamalarını bu doğrultuda gerçekleştirmiş bir sistem getirmiş olduğu için başarılıydı. Öylesine başarılıydı ki 1940'lı yılların ortalarından itibaren, neredeyse altmış yıldır bu ülkedeki eğitim politikaları değişmiş olmasına karşın, altmış yıldır bu ülkedeki insanlarımızın, çocuklarımızın, gençlerimizin beyinleri bağınazlıklarla dolu olan bir eğitim politikasından geçmesine karşın, 1920'lerde, 1930'larda temelleri çok güçlü bir biçimde atılmış olan Doğulu eğitim sayesinde, hâlâ çağdaş düşüncelerle dolu, hâlâ geleceğinin aydınlık olması için çabalayan insanların var olduğunu bilmek; bu insanların, izlenen politikaların yalnızca eğitimle sınırlı kalmayıp 12 Mart ve 12 Eylül gibi sıkı yönetim düzenleriyle, insanların beyinlerine müdahale eden bir anlayışla, o da yetmiyormuş gibi, medya dediğimiz, insanların gününün yirmi dört saatini nasıl geçireceğini öğreten ve insanların kafasını mistisizmle, magazinle, popüler kültürle dolduran bir anlayışa karşın hâlâ çağdaş yaşama arayışı içerisinde bulunan tek bir tane çocuğumuz, tek bir tane gencimiz olsa bile biz bundan kıvanç duymalıyız.

İletişim kuşaklarıyla donatılmış bir dünya olmadığı için, kitap okumak bizim en büyük keyfimizdi ve kitap okumanın güzelliğini keşfetmiş öğretmenlerimizin bizi de yönlendirmesiyle, sekiz bin nüfuslu bir kasabandan öğretmen okuluna gittiğim yıl, öğretmen okulunun neredeyse en çok şey bilen çocuklarından birisiydim. Ülkemizi anlatan romanlar, öyküler okumuş; dünyanın diğer coğrafyalarının tarihsel dilimlerdeki insan yaşamlarının nasıl olduğu konusunda birtakım şeyleri öğrenmeye; Rus, Fransız, İngiliz, Amerikan edebiyatlarını da parça parça okumaya başlamış birisi olarak gittim ve öğretmen okulunda edindiğim bilgi sayesinde okulun bütün bilgi yarışmalarını kazanan, duvar gazetesi çıkaran, yerel gazetelerle anlaşılıp orada öğretmen okulu sayfaları tasarlayıp o sayfalara şiiirler, öyküler, denemeler yazmaya çalışsan, öğrenci derneklerinin yönetiminde bulunmuş bir öğrenci olarak, daha on sekiz yaşımın öncesindeki bütün arkadaşlarımızın benzer bir durumda azıcık kendisinde yetenek varsa bu yeteneğinin açığa çıkmasıyla birlikte özgürleşen bir toplum içerisinde olduğumuzu kavradık.

Bizler şöyle yetiştiriliyorduk: Türkiye geri kalmış ya da bırakılmış bir ülke, siz burada öğretmen olarak yetişıyorsunuz, kuranızı çektikten sonra Türkiye'nin neresi çıkarsa çıksın oraya gidecek ve gittiğiniz yerleri aydınlatacaksınız. Gittiğim yeri aydınlatılabilmek için önce kendim aydınlanmak zorundayım. Dolayısıyla, öğretmen okullarında okuyan çocukların kendilerini aydınlatmaları ve yetiştirmeleri gibi bir zorunluluk vardı. Köylere giden öğretmenler, köyünün önderi oluyordu ve gittiği köyün sorunlarıyla ilgili, o sorunları çözmek için köylülerle birlikte bir savaşın içine giriyordu. Hem kendisini tanıyor, hem insanını tanıyor, insanının sorunlarını anlayarak bu sorunlara çözüm arıyordu.

O yıllarda öğretmen örgütlenmesi, Türkiye'nin siyasi partilerinin örgütlenmesinden yaygın bir örgütlenmeydi. Örneğin, 1960'lı yılların sonundaki Adalet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin ülke çapında beş yüz şubesi varsa, öğretmen örgütünün yedi yüzden fazla şubesi vardı. Öğretmen örgütünün üye sayısı toplam üç yüz bin millî eğitim personelinin, iki yüz yirmi bininin üye olduğu bir örgütlenmeydi. Eğitim Enstitüsü'ne 1968-69 yılında girdiğim zaman, karşılaştığım tablo yine benzer bir tabloydu ve daha başladığım yıl, öğrenci derneğine girdim ve sinema kolu başkanlığı yaptım.

Eğitim Enstitüsü'nde de benzer biçimde, özgürleşmek isteyen insan, kendisi gibi özgürleşmek isteyen ve aynı sorunlarla içiçe olan insanlarla birlikte bir şeyler yapmak gereksinimi var. **Hiç bir insan tek başına ütopyasını, ülküsünü gerçekleştirmek için çok büyük adımlar atamaz. İnsanlarla birlikte adım atması gerekir.** İşte o zaman da örgütlü bir savaşın '68 kuşağı parlarmış, anti-emperyalist sloganlarıyla Amerika'ya, Amerikan kurumlarına, şirketlerine, barış gönüllülerine, üstlerine, Amerikan yardımına, IMF'ye, ikili anlaşmalara karşı siyasal birtakım taleplerle de ortaya çıkmış bir örgütlenme. 12 Mart 1971'deki muhtıra ile bu taleplerin, kendi çocuklarının, kendi gençlerinin, kendi ülkelerinin geleceği ile ilgili isteklerinin önüne demirden bir duvar örülüyordu.

Bu gençlik nasıl uyanmıştı? Cumhuriyetin, temeli kültür olan politikalarıyla ilk eğitim kurumlarında yetiştirilen öğretmenler, köy enstitülerinde öğretmenlik yaptılar ki bunların arasında, Sabahattin Eyüboğlu, Sabahattin Ali var. Âşık Veysel geliyor, müzik öğretmenliği yapıyor. Yetim okullarında okumuş ve kendi-

sini yetiştirerek halk müziğini çağdaşlaştırarak 20. yüzyıla taşıyan bir müzik dehası olan Ruhi Su gidip köy enstitülerinde öğretmenlik yapıyor; toplumun her alanında, kim başarılı bir iş yapıyorsa, o yaptığı bu başarılı işi, bizim toplumumuzun geleceğinin mimarı olan insanlara da köy enstitülerinde öğretmesi için Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü'ne öğretmen olarak taşıyor. Yabancı dil bilen kim varsa, Anadolu'nun neresinde yaşıyorsa, mesleği ne olursa olsun bu insanları toplayıp tercüme bürosu kurup dünyanın çeşitli dillerinden romanlar, öyküler, şiirler, oyunlar ya da bilimsel yapıtların çevrilmesi gerekiyor; çünkü bizim insanımızın da dünyanın çağdaş değerleriyle buluşma hakkı vardır anlayışının yaşama geçirilmesiyle yüzden fazla yapıtın, birkaç yıl içinde Türkçe'ye çevrilmesi ve kitap olarak okullara, halk odalarına, köy odalarına sokulması, yaygın bir biçimde okutulmasının sağlanması gibi bir politika var. Bu politikalarla eğitilen bir öğretmen kuşağı, Cumhuriyet'in ikinci, üçüncü kuşağı olarak, bizim kuşağı-mıza öğretmenlik yapıyor. Bu öğretmenlerin yetiştirdiği bir kuşak olmasaydı Türkiye'deki '68 kuşağı ve '68 patlaması, Amerika'daki ve Avrupa'daki '68 olayını başlatanların kat kat ilerisinde, kat kat politik taleplerle de ortaya çıkıp "Biz yedi düvele karşı Kurtuluş Savaşı'nı veren bir ülkenin çocuklarıyız, yine bağımsızlığımızı korumak için canımızı vermeye hazırız" diye dikilemezlerdi. '68 kuşağı, çok iyi bir sınav vererek o zaman var olan bütün üniversite ve yüksekokullardaki öğrenci gençliğinin yüzde doksanını bünyesine alan toplumsal bir hareket gerçekleştirmişti. Kendiliğinden olmamıştı, 1930'larda gerçekleştirilen eğitim seferberliğinden sonra olmuştu.

Bize ilk "komünist" dendiği zaman şaşırmıştık. Biz diyorduk ki "6. Filo gelmesin", "Amerika Vietnam'dan askerini çeksin", "Üsler verilmesin". Türkiye'de Amerikan üsleri var, biz Amerika'ya üs vermek istemiyoruz, bizim bağımsızlığımıza göz dikmektir bu, bize komünist diyorlar. Komünistlik nedir ki! Komünistliği öğrenmeye heves ediyorsun bu sefer. 1940'lı yıllardan itibaren dünyanın dünü ve bugününü karşılaştırdığımız zaman, o günlerle konan doğru bir saptama, bugünlerin dünyasını anlamamız için çok önemli ipuçları veriyor. 1930'lu yıllarda, Hitler ortaya çıkıyor ve ben dünyaya yeni düzen getireceğim diyerek insanlığı kana, ateşe boğuyor. Savaş sonunda, dünyanın yazgısı yeniden çiziliyor, Almanya harap olmuş, Fransa işgal altında, İngiltere bombalanmış; harap olmuş. Bunlar, dünyanın büyük devletleri. Türkiye savaşa girmemiş;

ama savaş koşullarını besbeter yaşamış. Avrupa yangın içinde, Japonya'ya atom bombası atılmış. Çin, Japonya'nın işgali altında, Hindistan, İngiliz emperyalizminden henüz kurtulamamış; yani bütün dünya bir şaşkınlık, bir kaos içinde. Savaştan en az yara alan ve Avrupa'dan götürdüğü zenginlikler yetmiyormuş gibi bakır Amerika kıtasındaki yerlileri, Kızılderilileri yok ederek, katlederek onların zenginlikleri üzerine bir uygarlık kuran, bu da yetmiyormuş gibi, Afrika'dan zenci insanları getirip köleleştiren ve bunların emeklerini de kendi zenginliğine katıp, bütün bu yağma düzenin üzerine zenginleşen ve var olan ve savaştan da en az yara ile çıkan ABD diyor ki, "Dünyaya yeni düzeni ben getireceğim; çünkü en güçlüyüz benim".

ABD diyor ki benim istediğim düzen şöyle olacak: Şu şu ülkelere -Türkiye de dahil- para vereceğim, kendinizi onaracaksınız; ama bunun karşılığında siz çok partili demokrasiye geçeceksiniz. Biz de ne var Cumhuriyetçi Parti var, Demokrat Parti var. Siz de ne var, Cumhuriyet Halk Partisi var, bir tane de Demokrat Parti kuracaksınız, beş yıl biri, beş yıl biri yönetecek ve böyle bir demokrasiyle halkınızı avutacaksınız. Bunun karşılığında bize üsler vereceksiniz. Ben sizin çocuklarınızı besleyeceğim ama IMF ile ikili anlaşmalar yapacaksınız. Dünya Bankası'na, Dünya Enerji Ajansı'na gireceksiniz; yani ekonomik olarak ben sizi kısa kaç altına alacağım. Doğacak çocuklarınızın torunlarının, torunlarının torunlarını da borçlandıran bir ekonomi politikasına gireceksiniz. NATO'ya alırım sizi, komünizmle karşı korurum. Eğitim politikanızı da düzeltmeniz lazım. Nasıl? Siz de zaten eğitim birliği var, daha organize yapalım. Talim Terbiye Kurulu kuralım. Kurul, altı kişiden oluşuyor. Üç üyesi Türk, üç üyesi ise Amerikalı uzman. Kurulun başkanı Amerikalı uzmanlardan birisi. Herhangi bir konuda, karar alınmadığı zaman, kurul başkanının oyu çift sayılır. Durumun ne olduğunu kavrayabildiniz mi? Üç Amerikalı uzmanın dediği, bütün eğitim projeleri Türk eğitim sisteminin temelini oluşturmaya başlıyor. Talim Terbiye, toplumun eğitiminin bel kemiği. Ülkedeki eğitimin dinselleştirilmesi, arkasından 1980'lerle birlikte resmi olarak Türk-İslam Sentezi adlı bir ideolojinin, o zamanın Türkiye aydınlarının gerçekten 12 Eylül koşullarında bile çok mücadele edip çok eleştirip, eğer ideoloji haline getirilirse, ülkemizi yirmi-otuz yıl sonra, bu ideolojiyle yetiştirilen kuşakların ülke geleceğinde söz sahibi olur hale geldiği durumlarda bir kaos gider. Bugün içinde yaşadığımız kaosun sebebi, Türk-İslam Sentezinin

1980'le birlikte devletin resmi ideolojisi haline getirilmesidir. Bunlarla yetişen kuşakların sayısı, biri, ikiyi, üçü geçtikten sonra, ortalık birdenbire niye bu çarşafıllarla, sakallılılarla, tarikatlarla doldu sorusunun karşılığı kendi yakın tarihimizde apaçık bir biçimde var.

Hiçbir zaman çok ünlü, herkesin tanıdığı, popüler biri olmadım; ama kendi çapımda, yoksulluktan bu ülkenin yurtsever bir yazarı aşamasına ulaşmış biri olarak kendi yaşamımda beni özgürleştiren bir yaşamın varlığına inanıyorum. Ben, hem yaşadıklarımın dolayısıyla hem de ülkeme katmaya çalıştıklarımın dolayısıyla kendimi özgür ve mutlu bir insan olarak görüyorum.

12 Eylül gelince, TÖBDER davasından cezaevine girdim. Beş yıl yattım. 12 Mart ve 12 Eylül cezaevleri benim için aynı zamanda okul da oldu; çünkü oralarda zamanın bol olması dolayısıyla, okuduğum yüzlerce kitabın bana katmış oldukları, benim hem bilgi birikimimi hem dünyayı ve insanı tanıma anlamında birikimimi arttıran dönemler oldu. 12 Eylül'den, elimde yazılmış iki tane roman, tiyatrolaştırılmış çeşitli yapıtlar, yüzlerce şiir, onlarca öykü, çeşitli denemeler gibi, o yıllarda gazetelerde, dergilerde yayınlanmış birçok deneme, öykü, makale gibi yazılarla çıktım.

Çıktıktan sonra, Kardelen adlı romanım, yayımlanmadan Akademi Kitabevi Ödülü'nü aldı. Çok sevildi. Yayınevinden iş teklifi aldım ve aradan altı ay geçti, Turnalar adlı ikinci kitabım yayımlandı. O roman da Madaralı Ödülü'nü aldı. Dolayısıyla iki roman, iki ödül, ben artık yazar kimliği edinmişim. O yayınevi sahibinin iki ay sonra benden özür dileyip, "Sana saygısızlık ettim, senin için benim yayınevimde editörlüktür, bu yayınevimde Türk yazarlar bölümünü sen idare et" dedi. 1987'den itibaren Cem Yayınevi'nde editörlüğe başladım.

İki romanımdan sonra, üç roman daha yazdım. Halk edebiyatına yöneldim. Büyük usta halk ozanlarımızın yaşamları ve yapıtlarıyla ilgili incelemeler yaptım. Siyasi konularda, kültür konusunda yazdığım yazılar, edebiyat, roman, şiir gibi çeşitli konularda yazdığım yazılardan oluşan kitaplarımı çıkardım. Başka başka kitaplarla da, yakın tarihimize, yakın edebiyat tarihimize ve yakın siyasi tarihimize yönelik de birçok kitap yazdım. Bugün kırkta fazla kitabım var. Kendi medyamızı kendimiz yarat-

ma anlamında şu koşullarda ne gerekiyorsa onu yapmaya çalışıyorum. Anadolu'nun neresinde çıkarsa çıksın dergilere yazılar yazma, Anadolu'nun neresinde olursa olsun çağrılara giderek oradaki insanlarla düşüncelerimizi, duygularımızı paylaşma gibi bir gerçeklik var. Demek ki mücadele edebilecek, savaş verebilecek, gücümüz var.

Bir insanın yeteneklerini geliştiren bir eğitim varsa o toplum, çağdaş ve özgür bir toplumdur; ama bugünkü gibi Türkiyemizde eğitim, insanların yeteneklerini geliştirme değil de insanların yeteneklerini köreltme ve insanları mistisizme yönlendirme doğrultusunda, insanları hoşgörüyü, sevgiyü ve düşünce ve inanç özgürlüğüne değil de tam tersine, dinçi ve ırkçı bağnazlıklara doğru yönlendiriyor, Türkiye'de şu an uygulanan bu eğitimle yetişen insanların özgür insan olma potansiyelleri, olasılıkları çok azalıyor.

Kitabıma yazdığım önsözden bir paragrafı aktarmak istiyorum; "Tarihin çeşitli dönemlerinde, değişik nesnelere egemen olmuştur insanlara. Kimi zaman Olympos'taki tanrılar, kimi zaman imparatorlar, krallar, hükümdarlar, sultanlar, çarlar, şahlar. Bu nesnelere olan savaş, aynı zamanda insan olabilme savaşıdır. Uygarlık da budur zaten. İnsan soyu, dününü doğru öğrenip, doğru değerlendirirse, dün olanları bir daha yaşamamak için siciline silinmez bir biçimde alırsa, geleceğine doğru attığı adımları güçlü olur. Bellek, burada ortaya çıkar ve kendisini insanlığın gelişimine sunar. Ansiklopediler, kitaplar, dergi, gazete koleksi-

yonları, arşivler, yazıya dökülmüş anılar, sanatın her dalından zamanı aşarak, dünden getirilmiş olduğu yaratılar, Gilgameş, Prometheus, Homeros, Odysseus, Spartacus, Dede Korkut, Leonardo Da Vinci, Shakespeare, Cervantes, Yunus Emre, Hayyam, Dante, Mimar Sinan, Pir Sultan Abdal, Goethe, Montaigne, William Wallace, Robin Hood, Garibaldi, Fatih Sultan Mehmet, Geronimo, Zapata, Panco Villa, Lenin, Mustafa Kemal Atatürk, Dimotrof, Rumba, Mao, Che Guevara, Nazım Hikmet, Aziz Nesin bütün bu kahramanlar zinciri insanlığın toplumsal direnişinin, direniş belleğinin simgeleridir. Tüm bunlar ve bunlara eklenen zincirler, insanlığın belleğini oluşturuyor. Ortak kültür mirası ve ortak bellektir bu. Günümüzde, bu belleğin silinmeye çalışıldığı bir dönemi yaşıyoruz. Tüm toplumlar, ayrı ayrı ve bir bütün olarak belleksiz bir toplum olmaya zorlanıyor; çünkü belleksiz toplumlar soru sormaz, sorgulamaz, araştırmaz, merak etmez, adaletsizliklere tepkisiz kalır. Biz merak eden insan olmak zorundayız. Biz araştırmak, sorgulamak ve adaletsizliklere karşı çıkan insan olmak zorundayız. Böyle olabilirsek, kendimizi özgür insan olarak duyumsayabiliriz ve kendimiz gibi, kendisini özgür olarak duyumsayan insanlarla birlikte toplumun, dünyanın, insanlığın özgürleştirilmesi kavgasına katılabiliriz. Bu kavgaya katılan insanlar meslekleri ne olursa olsun, yaşları ne olursa olsun, ırkları, cinsleri, dilleri, dinleri, çalıştıkları alan ne olursa olsun bu alanlarda öncü insanlardır, örnek insanlardır, önder insanlardır. Geriye dönüp baktığımızda ben özgür insanım, önder olmaya, örnek olmaya çalıştım diyebilmenin mutluluğu herkesin kendi elindedir."

İnsan soyu, dününü doğru öğrenip, doğru değerlendirirse, dün olanları bir daha yaşamamak için siciline silinmez bir biçimde alırsa, geleceğine doğru attığı adımları güçlü olur.

Yekta Güngör Özden'in Kısa Özgeçmişi:

1932'de Tokat'ın Niksar ilçesinde doğdu. İlk ve ortaokulu Niksar'da, liseyi Sivas'ta tamamladı. 1956'da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1956'da stajyer olarak katıldığı Ankara Barosu'nda 1965-1966'da genel sekreterlik, 1972-1974'te başkanlık yaptı. Türkiye Barolar Birliği'nin kuruluşunda etkin oldu. Türk Hukukçular Birliği'nin kurucu genel başkanlığını yaptı. 11 Ocak 1979'da Cumhuriyet Senatosu tarafından Anayasa Mahkemesi asıl üyeliğine seçildi. 2 Mart 1988 tarihinde başkan vekilliğine, 8 Mayıs 1991'de ilk defa, 25 Mayıs 1995'te ikinci defa başkanlığa getirildi. 1 Ocak 1998 tarihinde emekli olan Özden, 1998 yılında Atatürkçü Düşünce Derneği Genel Başkanlığı'na seçildi ve iki yıl görev yapıp ayrıldı. Varlık, Türk Dili, Yazko Edebiyat, Kemalist Ülkü dergilerinde yazı ve şiirleri yayımlandı.

Öner Yağcı'nın Kısa Özgeçmişi:

Tokat'a bağlı Zile'de doğdu. Tokatta İlköğretmen Okulu'nu, 1975 yılında ise Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdi. Ağrı'da öğretmenlik yaptı. Ardından Sarıkamış'ta askerliğini tamamladı. Öğretmen dernekleri yöneticiliğine getirildi. İlk yazıları yerel gazetelerde yayımlandı (1968). 1974'ten sonra Türkiye Yazıları, Yeni Adımlar, Yeni Toplum dergilerinde sürekli yazdı. Başvuru kitapları hazırladı: Özlü ve Güzel Sözler (1995), Çocuk Adları Sözlüğü (1995). Kardelen adlı eserleriyle 1986 Akademi Ödülü'nü, Turnalar adlı eserleriyle de 1988 Madaralı Roman Ödülü'nü kazandı. Ayrıca 1994'te Sabahattin Ali Kültür Ödülü'ne, 1995'te de Truva Edebiyat Ödülü'ne değer bulundu.

Yapıtlarından bazıları;

Romanları: Kardelen, Turnalar, Gökyüzü ve Akın Irmak, Yediveren, Kaptan

İncelemeleri: Aydınlığın Ustaları, Aydınlıklar Önümüzde, Nazi Kamp-ları, Nazım Hikmet Aydınlığı, Aziz Nesin Aydınlığı, Şükran Kurdakul, Köroğlu, Dadaloğlu, Hayyam, Yunus Emre, Pir Sultan, Karacaoğlan, Sivas'ı Unutmak.

Denemeleri: Yine de İyimser, Umud İnsanda, Savaş ve Edebiyat, Emperyalizm ve Yurtseverlik, Küreselleşme Sürecinde Edebiyatımız.

Yrd. Doç. Dr. Muhittin Gül
Çankaya Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
Araştırma ve Uygulama Merkezi (AAUM) Müdürü

Atatürk ve Cumhuriyet

Atatürk'ün cumhuriyetle ilgili ilk düşüncelerinin ne zaman ve nasıl oluştuğu tam olarak bilinmemektedir; ancak Tanzimat Dönemi'nin Genç Osmanlı yazar ve düşünürlerinden Ziya Paşa, Namık Kemal, Mithat Paşa, Ali Suavi gibi aydınların düşüncelerinden etkilendiği muhakkaktır. Bu Osmanlı aydınları, özellikle 1860'lı yıllardan itibaren cumhuriyetten söz etmişler; ancak uygulamaya konulmasını fazlaca savunmamışlardır. Yalnızca söylemlerinde ve eserlerinde yer vermekle yetinmişlerdir. Zaten o yıllardaki koşullar veya Osmanlı devlet ve toplum yapısında buna imkan yoktu. Kuşkusuz Atatürk bu konuda asıl J. J. Rousseau ve Fransız Devrimi'nden etkilenmiştir. Nitekim cumhuriyetçi çığırın önde gelen düşünürlerinden J. J. Rousseau'yu harp okulu yıllarından itibaren okuduğu bilinmektedir. Ayrıca sürekli olarak Fransız Devrimi'nin getirmiş olduğu fikir hareketlerini izlemiştir.

Atatürk, Harp Akademisi birinci sınıfında iken 1902'de bu konuda inkılap sözcüğünü kullanarak, O. Nizami Paşa ile devletin geleceğini tartıştığı, sınıf arkadaşı A. Fuat Cebesoy'un ha-

tıralarında yer almaktadır. O yıllardaki benzeri konuşmalarında da Batılı anlamdaki yeni devlet düzeninden ve Türk devletinden söz etmektedir. Örneğin, Atatürk 1906'da Suriye'de bulunurken, arkadaşları olan Mazhar ve Halil Beylerle yapmış oldukları konuşmalarında, saltanatı tasvip etmediğini anlatmıştır. Oradaki bir konuşmasında, Padişah yerine neyin getirileceği şeklindeki soruya, "Neden mutlaka Padişah fikrine saplanıyorsunuz? Yönetimi cumhuriyet yaparız" demiştir. Ayrıca orada "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni" kurmuştur. Bunu izleyen yıllarda Selanik'te bulunurken bu Cemiyet'in bir şubasını açmış ve yine aynı nitelikte konuşmalar yapmıştır. Batı uygarlığı içinde yer alınması gerektiğini söylemiş ve yapılacakları sıralayarak, arkadaşlarına görevler vermiştir. Sen ne yapacaksın dediklerinde ise, "Ben de bu sözleri söyleyen olarak, sizleri o makamlara koyabilen olacağım" demiştir. Tüm bunlardan görüleceği gibi Atatürk, o yıllarda arkadaşları çevresinde düşünceleri ile dikkat çekmektedir.

II. Meşrutiyet hareketi içinde yer alan Atatürk, herkesin meşrutiyetten memnun olma-

sına karşı O, bunu yeterli görmemiştir. 1908 Meşrutiyeti'nin getirdikleri ile yetinmemiş ve bu inkılabı ileride kendisinin tamamlayacağını söylemiştir. Türkiye'yi modern bir memleket durumuna getirmeden, Avrupa gibi olmak üzere baştan aşağı değişimden yana konuşmalar yapmıştır. Böylece o yıllarda ülkenin daha çağdaş bir yapıya kavuşması ile ilgilenmiştir. Bundan sonraki yıllarda ise daha çoğu bir asker olarak savaşlar içinde yer almıştır.

Birinci Dünya Savaşı günlerinde de bu yöndeki fikirlerini sürdüren Atatürk, bir tören sırasında saltanatçı olan İsmail Hakkı Paşa ile yapılan görüşme sırasında ülkenin genel durumu üzerine sohbet yapılmıştır. Bir bakıma O'nun konuşturulmasına yönelik olan bu söyleşide Atatürk, şimdilik durumun uygun olmadığı; ancak günün birinde kesinlikle cumhuriyetin gerçekleşeceğini çekinmeden söylemiştir. Bu ve benzeri konuşmalarından sonra artık Atatürk, yakın çevresinde cumhuriyetçi fikirleri ile tanınan bir kişi olmuştur. Bu arada Çanakkale Savaşları yaşanmış ve Atatürk'ün ismi daha da öne çıkmıştır. 1919'da Şehzade Vahdettin ile bir Almanya gezisine katılmış ve bu yakınlaşmada Padişah adayını bir çok konuda etkilemeye çalışmıştır.

Mayıs 1919'da Samsun bölgesi için görevlendirilirken Damat Ferit Paşa'nın, Padişah Vahdettin'e götürmüş olduğu listede Atatürk'ün sicilinde "cumhuriyetçidir" notu yer almıştır. Bundan anlaşıldığına göre devlet arşivlerinde Mustafa Kemal'in cumhuriyetçi olarak kaydı bulunmaktadır; ancak Padişah, o günlerin koşullarında şimdilik bunu sakıncalı bulmamış ve İttihatçı olmadığını yeterli görmüştür. Böylece de cumhuriyetçi bir komutan Anadolu'ya geçmiştir.

Atatürk, Samsun'da yapmış olduğu kısa çalışması sonucunda hazırlayıp yayımlamış olduğu raporunda, "Milletin milli egemenlik ilkesini kabul ettiğini" duyurmuştur. O günlerin koşullarında cumhuriyetle ilgili fikirlerini milli egemenlikle ifade etmiştir. Bundan sonra cumhuriyetle ilgili fikirlerini daha sistemli bir şekilde kullanan Atatürk, Amasya Genelgesi'nde de gelecek gelişmelerin ipuçlarını vermiştir. Erzurum Kongresi günlerinde, başarılı olduğunda yapılacak işleri yakın çevresine sıralayarak anlatan Atatürk, "Muhakkak ki mevcut hükü-

met şekli memleketin refah ve saadeti için yeterli değildir. Başka bir hükümet şekli arayıp bulmamız gerekmektedir. Açıkça söyleyeyim zamanı gelince hükümet şekli cumhuriyet olacaktır" şeklinde konuşmuştur. Kongre'yi başarı ile tamamladıktan sonra M. Müfit Kansu'ya bu görüşünü tekrarlayan Atatürk, "Zaferden sonra hükümet şeklimiz cumhuriyet olacaktır" demiştir. Bu arada yeni harflere geçileceği, tesettürün kaldırılacağı vb. düşündüğü değişimleri de sözlerine eklemiştir. O günlerde bu konuşmaların duyulmuş olması üzerine M. Esat Bozkurt'un bildirdiğine göre, Atatürk Millet Bahçesi'nde bulunurken halktan "Yaşasın cumhuriyet!" diye bağırınlar olmuştur. Bu gibi olaylar fazlaca bilinçli olmasa da Atatürk'ü cesaretlendirmiştir. Sivas Kongresi günlerinde de ulusal irade ifadesi öne çıkarılmıştır. Sivas'ta "İrade-i Milliye" gazetesi çıkarılmış ve burada Anadolu'ya dönük görüşleri içeren yazılar yayınlanmıştır. Bu yöndeki yayın ve çalışmalar, Sivaslı kadınların kurduğu Anadolu Kadınları Müdafai Vatan Cemiyeti tarafından yürütülmüştür.

O günlerde İstanbul'da hükümeti kuran Ali Rıza Paşa, bir yandan Anadolu ile ilişkiler kurmaya çalışırken, öte yandan da Anadolu'yu ve Mustafa Kemal'i eleştirmiştir. Bu konuda tartışılırken, "Anadolu'da Mustafa Kemal cumhuriyet ilan edecek, cumhuriyet" diye bağırılmıştır. Kasım 1919 tarihli İngiliz raporlarında da Anadolu'da cumhuriyetin ilan edileceği yönünde ifadeler yer almıştır. Tüm bunlarla aynı zamanda Anadolu konusunda Padişah tahrik edilmiştir.

Bütün bunlardan görüldüğü gibi, Atatürk çok öncelerden beri cumhuriyetle ilgili fikirlere sahip olmuştur. Anadolu'ya geçtikten sonra da bütün gelişmeleri bu yönde planlamıştır. 23 Nisan 1920'de TBMM açıldığında adı konulmamış olsa da demokratik gelişme olarak cumhuriyete doğru bir süreç başlatılmıştır. Meclis'in başına asılan "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" ifadesinin anlamı gelecek için cumhuriyetti; ancak o günlerin koşullarında bu açıkça ifade edilmemiştir; çünkü başta henüz bağımsızlık yoktu. Cumhuriyet ise bağımsızlık ve demokrasiyi gerektiriyordu. 1921 Anayasası'nda da cumhuriyete yer verilmemiş, yeri ve zamanı beklenmiştir. Zaten Atatürk dünya genelinde zamanlamayı iyi yapan bir lider olarak kabul edilir.

Atatürk, Samsun'da yapmış olduğu kısa çalışması sonucunda hazırlayıp yayımlamış olduğu raporunda, "Milletin milli egemenlik ilkesini kabul ettiğini" duyurmuştur.

İsmet İnönü'nün anlatımlarından, Lozan Konferansı günlerinde Batılıların en çok başkent neresi ve devlet rejiminin ne olacağı ile yakından ilgilendikleri anlaşılmaktadır. Bunun üzerine Atatürk, Eylül 1923 başından itibaren cumhuriyetten söz etmeye başlamıştır. 10-11 Eylül günlerinde yapmış olduğu konuşmalarında cumhuriyetin anlamı ve yetkilerinden söz eden Atatürk, özellikle İstanbul gazeteleri ile yazarlarını heyecanlandırmıştır. Ankara'da ise etrafında toplanmalar ve sorular yoğunlaşmıştır. Böylece Atatürk, bu tarihten itibaren bu yönde konuşmuş, fikirler almış ve ortamı hazırlamaya çalışmıştır. Ayrıca o günlerde meclis hükümeti sisteminin yaratmış olduğu hükümet bunalımları da cumhuriyete doğru giden süreci hızlandırmıştır. Atatürk, 22 Eylül 1923'te Avusturyalı *Neue Freie Presse* gazetesinin muhabirine vermiş olduğu demecinde özetle, Türkiye'de yakın bir gelecekte cumhuriyetin kurulacağını ve bu cumhuriyetin batılı cumhuriyetlerden farklı olmayacağını ifade etmiştir.

Ekim ayı içerisinde hükümet sistemi gereği Fethi Okyar Kabinesi'ne karşı tepkiler yaşanmıştır. F. Okyar, 26 Ekim'de istifa etmiş ve hükümet bunalımı olmuştur. Grupta tartışmalar olmuş ve soruna çözüm bulunamamıştır. Bunu İstanbul basını ise abartarak veriyordu. Bu gelişmeleri yakından izleyen Atatürk, soruna ve rejime köklü bir çözümün getirilmesi için düğmeye basmıştır. 28 Ekim akşamı Çankaya'da yakın arkadaşlarına bir yemek veren Atatürk, "Yarın cumhuriyeti ilan edeceğiz" diyerek getireceği köklü çözümü ortaya koymuştur. O gece İnönü ile geç saatlere kadar çalışarak anayasada değişiklik yapacak olan cumhuriyetle ilgili tasarıyı hazırlamışlardır. Ertesi gün önce parti grubunda görüşülüp benimsenen tasarı, hemen Meclis gündemine getirilmiştir. Bilindiği gibi TBMM, 29 Ekim 1923 günü tarihi kararını vermek üzere saat 18.45'te toplanmıştır. Bazı milletvekillerinin heyecanlı konuşmalarından sonra saat 20.30'da "Yaşasın cumhuriyet" sesleri arasında cumhuriyetin ilanı kabul edilmiştir. Böylece Yeni Türk Devleti'nin adı "Türkiye Cumhuriyeti" olmuştur.

Bu gelişmelerin ardından verilen bir önerge ile cumhurbaşkanlığı seçimine geçilmiştir. TBMM, oylamaya katılan 158 milletvekilinin oybirliği ile Atatürk, cumhurbaşkanlığına seçil-

miştir. Öteden beri özlemini çektiği cumhuriyetin ilanını sağlayan Atatürk, yapmış olduğu teşekkür konuşmasında, "Türkiye Cumhuriyeti, dünya devletleri arasındaki yerine yaraşır olduğunu, başaracağı işlerle kanıtlayacaktır. Her zaman milletin sevgisine dayanarak hep birlikte ileriye gideceğiz. Türkiye Cumhuriyeti mutlu, başarılı ve muzaffer olacaktır" diyerek sistemin kurulmasını tamamlamıştır. TBMM Başkanlığı'na F. Okyar seçilmiş ve ilk Kabineyi de İ. İnönü kurmuştur.

Cumhuriyet'in ilanı yurt genelinde çok iyi karşılanıp kutlanırken, İstanbul gazeteleri ve muhalif olanlar çeşitli gerekçeleri ileri sürmüşlerdir. Acele ilan edildiği, oldu bittiye getirildiği vb. gerekçeler ise gerçekçi değildir; çünkü Eylül başından beri cumhuriyet konuşulmaktaydı. Lozan'ın imzalanması üzerine Başbakanlık görevini bırakan Rauf Orbay ve arkadaşları, Atatürk'ten devlet başkanlığının güçlendirilmesini isterken, Padişah veya Halife anlamında konuşmuşlardı. O nedenle cumhuriyete giden yolu pek tasvip etmemişlerdir. Nitekim Rauf Orbay'ın önünü çekmiş olduğu bu grup, cumhuriyetin ilan edileceği ihtimaline karşı Ankara'dan uzak olmayı tercih ederek TBMM'de bulunmamışlardır. Kazım Karabekir Paşa Trabzon'da olup, "Neden bize sorulmadı" diyebilmiştir. Bunların aksine tarihçi Abdurrahman Şeref Bey ise "23 Nisan 1920'den beri neyle idare olunuyoruz. Şimdi doğmuş olan çocuğun adı konuldu" diyerek karşılık vermiştir. Dolayısı ile Türkiye Cumhuriyeti tarihi ve toplumsal gelişmeler sonucunda çok büyük zorluklardan sonra kurulmuştur. Bu öyle kolay bir kazanım olmamıştır. Böylece yeni devletimizin gelişme sürecinde 29 Ekim 1923'ün ve Cumhuriyet'in kuruluşunun çok önemli bir yeri olduğunu bundan sonraki gelişmeler doğrulayacaktır.

Görüldüğü gibi önceden veya sonradan bu şekilde muhalif olanlara karşın Atatürk, "Türk Milleti'ne en uygun olan yönetim şekli cumhuriyettir" diyerek sistemi kurmuştur. Türk fikir ve siyasal hayatına cesaretle cumhuriyeti getirmiştir. Türk Milleti'ne yaraşan devlet şekli olarak ifade ettiği cumhuriyeti, millet egemenliği ile bağdaşabilen tek rejim olarak görmüştür. O nedenle cumhuriyet derken, Türk Milleti'ni emin ve sağlam bir temele oturtmuş, aynı zamanda yeni bir yaşayışa da kavuşturmuştur. Tarihi, toplumsal

ve kültürel nedenlere bağlı olarak demokrasinin benimsenmesini sağlamıştır. Ancak Atatürk, bu gelişmeleri tarihsel bir evrim sonucu değil, kendi adıyla anılan bir devrimle gerçekleştirmiştir. Bu yaklaşımla cumhuriyet, Türk Devrimi'nin hem ürünü hem sonucu olmuştur.

Atatürk, cumhuriyete yönelirken, sınıf farkı olmayan, eşit, adil ve çağdaş bir yapıyı planlamıştır. Bununla daha iyi bir insan ve bir toplum oluşturmak istemiştir. O'nun anlayışında ırk, dil, cinsiyet, din vb. ayrımlar yoktur. Eşitlik ve demokrasi içinde istikrarlı bir rejim olarak gördüğü cumhuriyeti, 1928'de laik bir toplumsal yapı ile bütünleştirerek en iyiyi oluşturmuştur. Bununla da egemenliğin kayıtsız şartsız millette olduğu halk egemenliğinin oluşmasını sağlamıştır. Bir süreç içinde oluşturduğu cumhuriyetle, toplumu bir yapıdan siyasal rejim olarak, zihniyet olarak başka bir yapıya taşımıştır. Çağdaş, yenilenmiş, demokratik ve laik bir toplum oluşturmaya çalışmıştır. Dolayısıyla Atatürk'ün devrim modelinde cumhuriyet, laik ve milli nitelikleri yansıtır. O, Batı kökenli demokrasiyi esas alırken, Türkiye koşullarında uygulamalar yapılmasına özen göstermiştir.

Atatürk, tüm önemli konuşmalarında cumhuriyete özellikle yer vermiştir. Onuncu Yıl Nutku'nda; "Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti'dir" demiştir. Bununla kurmuş olduğu cumhuriyete verdiği önemi ve değeri ortaya koymuştur. Atatürk, benzeri konuşma ve uygulamalarında eseri olan cumhuriyeten asla taviz vermemiştir ve verilmesini de asla istememiştir. Türk Milleti'ne yaraşır yönetim şekli olarak ifade ettiği cumhuriyeti Anayasa'nın 1. ve 2. maddelerine yerleştirerek, sistemi güvence altına almıştır. Türk Milleti'de genci ve yaşlısı ile tüm halk olarak cumhuriyeti kısa zamanda benimsemiş ve Atatürk'ün bu emanetini sonsuza kadar yaşatacaktır. Zira cumhuriyet, Atatürk'ün bir tarihi mirası olduğu kadar, çağdaş demokrasinin de gereği ve kuralıdır. Çünkü dünyada daha gelişmiş bir yönetim tarzı yoktur.

Atatürk, cumhuriyeti kurarken ve değişimleri sağlarken rastgele hareket etmemiştir. O, siyasal tarihi iyi bilen, çağdaş gelişmeleri iyi

yorumlayan bir liderdi. O nedenle cumhuriyet ve cumhuriyetçilik demiştir. Dünyadaki gelişmeleri iyi izlemiş ve Türkiye'nin gelişebileceğini sağlayacak yönetim şeklini ona göre seçmiştir. Bu yaklaşımla benimsediği cumhuriyet, Türkiye'nin en yol açıcı büyük adımı olmuştur. Atatürk, Devletimizi bu temele oturtma ile her türlü başka tip yönetim şekillerini uzaklaştırmıştır. Kendi geleceğini değil, kişiye ve sınıfa dayalı olmayacak bir şekilde, devlet hayatında, yönetimde ve bu yönetimin işleyişinde millet egemenliğini esas almıştır. Bunu gerçekleştirirken de milli, demokratik, özgürlükçü ve çoğulculuğu benimsemiştir. Atatürk için her koşulda ana hedef çağdaş cumhuriyet şekli olmuştur. Kendisine halife, sürekli cumhurbaşkanlığı gibi teklifleri çağdaş bulmamış ve dikkate bile almamıştır. Örneğin, 25 Eylül 1930'da Ankara'da bulunan İstanbul gazetelerinin başyazarları ile konuşurken bu yönde yapılmış olan teklifleri anlatmış ve her zaman reddettiğini söylemiştir; çünkü O'nun düşündüğü çağdaş toplum ve çağdaş çoğulcu devlet sistemidir. Bu anlayışla kurmuş olduğu cumhuriyeti yerleştirmek, bir cumhuriyet kuşağı yetiştirmek ve emin ellere bırakmak en büyük ideali olmuştur. O nedenle gençliğe hitabesinde de ifade ettiği gibi cumhuriyeti gençliğe emanet etmiştir.

Sonuç olarak, cumhuriyetçilik anlayışı Atatürkçü düşünce sisteminin esasıdır. Öteki tüm ilke ve gelişmelerin yolunu cumhuriyetçilik açmaktadır. Cumhuriyet sistemine geçişimizi bütünüyle Atatürk sağlamıştır. Bu günün Türkiye'sinde, çoğulcu demokratik düzenin uygulanmasını, çağdaşlaşmanın devam etmesini, toplumumuzun dinamizmini vb. devletimizin cumhuriyet temeline oturmuş olmasına borçluyuz. Günümüzün çağdaş Türkiye'si, tüm gelişmelerini cumhuriyetle sağlamıştır. Dolayısı ile demokrasinin en gelişmiş yönetim şekli olan cumhuriyet dışında arayışlar içine girmek yanlış ve yerersizdir. Böylece Atatürk'ün 125'inci doğum ve 68'inci ölüm yıldönümünde O'nu saygı ile anıyor ve bize kazandırmış olduğu cumhuriyete olan bağlılığımızı bir kez daha yineliyoruz.

Atatürk, cumhuriyete yönelirken, sınıf farkı olmayan, eşit, adil ve çağdaş bir yapıyı planlamıştır.

Burak Kayabaşı
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Öğrencisi

Dünyanın Vazgeçemediği Adam

Mustafa Kemal'i gördüm düşümde
Daha diyordu
Al bir kalpak giymişti al
Al bir ata binmişti al
Zafer ırak mı dedim
Aha diyordu
(Fazıl Hüsnü Dağlarca)

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk aramızdan ayrılmış sekiz yıl oldu. "Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır; fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır" demişti. Cumhuriyetimiz kurulalı seksen üç yıl oldu. Seksen üç yıldır Mustafa Kemal'in ilke ve devrimlerinin öncülüğünde muasır medeniyetler seviyesine tüm engellemelere rağmen sağlam adımlarla yürüyoruz.

Ünlü şairimiz Dağlarca'nın da ifade ettiği gibi Atatürk her zaman "Daha" diyordu. Hiç durmadan, yorulmadan, taviz vermeden tam bağımsız ve ulusal Türkiye için.

Evet, aramızdan ayrılmış altmışsekiz yıl oldu. Bu kadar yılda neler değişti, neler değişmedi? Onun yolunda neler gerçekleşti ve onun gerçekleştirdikleri ne kadar muhafaza edilebildi?

Gelin birlikte altmış sekiz yılda Yüce Atatürk'ün yenilikleri üzerine yapılanlara bakalım:

Cumhuriyetin kuruluşunun hemen ardından halifeliğin ve saltanatın kaldırılmasıyla egemenlik ulusa ait olmuştur. Ümmet bilincinden yurttaş bilincine geçilmiştir. Osmanlı Devleti'nin çöküş aşamasında ortaya konan tezlerden hiçbirinin işe yaramaması ve günümüzde de Irak'ın parçalara ayrılmaya çalışılması yurttaş bilincinin olmamasından kaynaklanıyor. Egemenliğin ulusa ait olmasıyla birlikte seçme-seçilme hakkı getirilmiş ve kadın-erkek herkese tanınmıştır. Atatürk, özellikle kadınların toplumsal hayattaki rollerine büyük önem vermiştir. Onların mecliste temsil edilmelerini sağlamıştır. Bugün ise ülkemizde kadınların meclisteki, üniversitelerdeki ve iş

hayatındaki konumları gelişmiş ülkelere göre çok daha geride kalmıştır.

Yurttaş bilinci ve kadının öneminin yanı sıra Atatürk eğitim ve öğretime de büyük önem vermiştir. Öğretim birliği yasası ile eğitimde ikilik önlenecek; araştıran, sorgulayan, dogmalardan uzak ve yeniliklere açık genç nesil için bilimin kapıları açılmıştır. Buna karşın günümüzde çoğunlukla ezberci, sorgulamayı unutan ve kafası dogmalarla istiflenen çürümeye yüz tutmuş genç beyinler yığını oluşturulmaktadır.

Atatürk'ün bu yenilikleri ve bunların yanı sıra ileriye yönelik birçok adımı Türkiye Cumhuriyeti tarihinde olumsuz bir şekilde yerini alan çeşitli kesilmelerle baltalanmıştır. Bu baltalanmalar ile Atatürk'ün Cumhuriyeti emanet ettiği gençler siyasetten, ülke gelişmelerinden ve daha birçok konudan soyutlanmıştır. Düşünmeyen, sorgulamayan, üretmeyen bir gençlik yaratılmıştır.

Bugün kapısının önünde el açıp beklediğimiz; hatta giremeyeceğimiz AB'ye üyelik(!) süreci, işte bu çürüyen beyinlerle ülkemizi yıllar yılı süründürecektir. Ta ki genç beyinler uyanıp Atatürk'ün 1932 yılında tarihimizde bir onur dönemi olan Milletler Cemiyeti'ne girişimizi görene kadar. Bunu gördüklerinde Ulu Önder'imizin ileri sürdüğü koşulu: "Davet etsinler, katılalım" cümlesinin ülkemiz için ne kadar geniş bir anlam içerdiğinin bilincine varacaklardır.

İşte ülkemizde Atatürk'ün bu ileri görüşlülüğünü ve zekasını fark edemeyenlere ve fark etmek istemeyenlere inat dünya bu TEK ADAM'dan vazgeçememektedir.

Emperyalizme karşı verdiği ulusal kurtuluş savaşı ile dünyadaki tüm mazlum uluslara örnek olan Atatürk'ün değerinin dünyada bugün daha iyi anlaşıldığı aşikârdır. **"Beni görmek demek, mutlaka yüzümü görmek demek değildir. Benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız, bu kâfidir"** diyen Mustafa Kemal Atatürk'ü ne kadar anlıyor ve hissediyoruz? Bugün Atatürk'ü dünya tanıyor ve takdir ediyor. Dünyaya mal olmuş bir lider. Küba'da Castro O'nun için **'Dünyanın en büyük devrimcisi'** dedi ve Küba'da anıtını diktirdi. Çin büyükelçisi ise **"Atatürk'ü Çin'de tanımayan yok gibidir. Atatürk okullarda ders olarak okutulur. Atatürk tarih yaratıcı"** diyordu.

Atatürk ile birlikte dünya sahnesinde bulunan liderlerden 21. yüzyılda hangisinin ismi övgü ile anılıyor? Hitler mi, Mussolini mi, Stalin mi, Franko mu? Hepsisi sadece nefret ile anılıyor.

Atatürk'ün eseri olan Türkiye Cumhuriyeti, Anayasamızda da ifadesini bulan "Demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletidir". Türkiye Cumhuriyeti'nin bu temel unsurlarının benimsenmesi, yaşatılması, korunması halkımıza ve özellikle Türk gençliğine aittir. Bu temel değerlerin varlığı için tam bağımsızlık ve tam bağımsızlık için de ekonomik bağımsızlık gereklidir. Bu bakımdan Atatürk şöyle demiştir: **"Siyasal, askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa, yaratılan zaferler sürekli olmaz, az zamanda söner. Bu bakımdan, en güçlü ve parlak zaferimizin bile sağlayabileceği bayındırlık yararlarını saptayabilmek için, ekonomimizin, ekonomik egemenliğimizin sağlanması, güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması gereklidir."**

Cumhuriyetimizin kuruluşunun seksen üçüncü yılını kutladığımız bu sene ve Ulu Önder'i saygı ve minnetle andığımız altmış sekizinci yıl her zamankinden daha fazla önem arz etmektedir. Hayata gözlerini yumarken bile "Saat kaç?" diyen Mustafa Kemal'imizi derin uykusundan uyandırmak istediğimiz şu günlerde Türk halkı ve özellikle Türk gençliği olarak zamanı daha fazla öldürmeyip, hayatı ıskalamadan hepimizin birer Mustafa Kemal olma zamanı gelmedi mi?

Ögr. Gör. Dr. Cem Karadeli
Çankaya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

Orta Asya'da Bağımsızlık Sonrası Dönüşüm Üzerine Kısa Bir Tartışma

Fay Hatları

Samuel P. Huntington, 1993 tarihli makalesinin geliştirilmiş hali olan kitabı *Uygarıklar Çatışması*'nda, Kemalizmden bahsederek Kemalizmin Türkiye'de uygulanmış; modernleşme ve Batılılaşmayı bir potada eriten ve bir uygarlıktan diğerine geçiş amaçlı bir ideolojik yaklaşım olduğunu vurgular¹. Burada bir uygarlıktan diğerine geçiş fikri kavramsal olarak sorgulanabilirse de bir yaşam tarzından diğerine geçişin son derece keskin bir biçimde mevcut olduğu yadsınmaz. Bu tür bir dönüşüm, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılması sonrasında Doğu Avrupa ve Orta Asya - Kafkasya bölgelerinde karşımıza çıkmış; özellikle de seçkin sınıfı Sovyet döneminde şekillenmiş olan Türkî devletlerde bir yaşam tarzından diğerine geçiş sorunsalı çok daha belirgin biçimde kendini göstermiştir. Huntington'a göre, Batılılaşma ve modern-

leşme yolunda başarılı bir çalışma olan Kemalizmin başarısının ardında Batılılaşma fikrinin çağdaşlaşma ile örtüştürülmesi görülebilir; ama bu küresel bir gerçeklik olarak düşünülemez². Gerçekten de Sovyet deneyimini ve dolayısıyla da Orta Asya-Kafkasya coğrafyasındaki dönüşüm sürecini gözlediğimizde böylesi bir gerekliliğe alternatif yaratma çabaları görülebilir.

Sovyet rejiminin en belirgin özelliği, Batılı bir dünya düzeninin parçası, hatta ondokuzuncu yüzyılın büyük güçleri arasında sayılan Rusya İmparatorluğu'ndan kaynaklanarak, bu düzene bir alternatif yaratmak istemidir. Sosyalist rejim, kapitalist sistemin işlemediği düşünülen bölümlerini düzelterek ve düzenleyerek insanlığın da medeniyetin de geleceğini sağlama alacak bir yeni düzen arayışı olarak karşımıza çıkmıştır. Bunun bir devamı niteliğinde, sistem yeni temeller atmış olsa

da Batı medeniyetinin bir parçası olarak kalmıştır.

Elbette bu Batılılık önermesi, Rus Çarlığı'nın Rusya, Belarus ve Ukrayna gibi Avrupalı kısımları için geçerli ve yeterli olarak kabul edilebilir. Orta Asya ve Kafkasya'ya; hatta Rusya'nın doğu vilayetlerine baktığımızda görülecek olan Avrupa kültürünün bu yörelere yerleşmediği, buralarda yabancı, bir tepeden inmeçi yöntemle benimsenmiş bir toplum düzeni olduğu öne sürülebilir. Dolayısıyla, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin kurulması sonrasında oluşan düzen, SSCB'nin batı kısımlarında uygulanabilirliği olan, Batı SSCB'de geçerli ve kabullenilebilir olarak görülen bir yönetim biçimi ve toplum anlayışıdır. Dolayısıyla da Sovyet Orta Asyası³ üzerinde yaşanan değişiklikler, batıdaki daha Avrupalı kesimlerden farklı; ancak Kafkas devletlerdekine benzer bir gelişim göstermiş, Batı SSCB'deki ideolojinin oturması ve benimsenmesi, sosyal devlet fikri, endüstriyel ve siyasal yapılanma ve yapılaşma bu coğrafyadakinden farklı bir boyutta gerçekleşmiştir.

Soğuk Savaş süresince, bölgenin etnik ve kültürel anlamlarda Huntington bağlamında bir 'fay hattı' (fault line) olduğu, daha doğrusu bölgenin yapısının SSCB'nin diğer cumhuriyetlerinden farklılık gösterdiği düşüncesi, genellikle araştırmacılarca gözardı edilmiş; bölgeye yönelik literatür, Sovyet sisteminin buraya getirdiği modernleşme üzerine kurulmuştur. Merhum ünlü Sovyetolog Alec Nove, Sovyetler'in bölgeye müdahalesi sonucunda yaşam standardının gözle görülür şekilde artarak Rusya gibi eskiden çok daha ileri bölgelerle kıyaslanı hale geldiğini, sosyalizm sayesinde çok önemli toplumsal, ekonomik ve siyasal gelişmelerin yaşandığını aktarır. Nove aynı zamanda, Sovyet sistemi içinde Orta Asya'nın bir sömürge rolü oynadığı fikrini de bu gelişmelere dayanarak reddeder⁴; ancak ortada olan bir diğer gerçeklik ise bu bölgelerde oluşturulan yerel seçkinler sınıfının tıpkı sömürgeleştirilmiş ülkelerdeki gibi bir komprador sınıf oluşturduğudur. Dolayısıyla hayat standardında bir yükselme yaşanmasına karşın SSCB yönetiminde oldukları sürece bu ülkelerde yerel değerlerin veya kültürel farklılıkların uygulanmasına dair bir gelişme yaşanmamıştır.

Kurumlar ve Uygulamada Farklılık

Bölgenin 1991 sonrası bağımsızlaşmış ülkelere baktığımızda Huntington'ın fay hatlarını

takip etmek kolay olacaktır: Artık liberal demokratik, çok partili seçim sistemine dayalı ve liberal ekonomiyle desteklenen bir siyasal sistem küresel anlamda geçerli ve yeterli kabul edildiği için bu son derece Batılı sistemin veya bunun bir çeşit türevinin uygulanması kaçınılmazdır. Bu kaçınılmazlık, Batılılaşmayı bölge toplumlarının önüne bir zorunluluk olarak getirmektedir. Ayrıca küresel siyaset ve ekonomideki Amerikan hegemonyası ve Rusya'nın etki bölgesine dönüşmekten kaçma isteği de bu Batılılaşma ihtiyacını desteklemektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin bölgeye yönelik politikası da bu ülkelerin Batı'nın öngördüğü şekilde bir gelişim izlemesi gerektiği vurgusunu da beraberinde getirmektedir. Bu, eskiden Rus ve Sovyet yönetimlerinde ve dolayısıyla Slavonik etkide kalmış, nüfuslarının değişken; ama önemli ağırlıkta bir bölümü Rus ve diğer Sovyet Slavları'ndan oluşan bu ülkelerde bir kültürel fay hattını doğurmaktadır. Sovyet dönemi boyunca din konusundaki kısıtlamaların artık kalkmış olması bir diğer fay hattını karşımıza çıkartmaktadır; din özgürlüğünün dönüşüyle bölgede beliren Vahabî propagandası ve Batılılaşmaya ve toplumlardaki gelir dengesinin bozulmasına yönelik tepkiler sonucunda oluşan bir diğer kültürel çatışma da bu yeni bağımsız coğrafyada yeni sorunlar doğurmaktadır. Ayrıca üretim tarzı açısından tam modernleşememiş olan Orta Asya 'mahalle' sistemi –ki bir tür imeceyi de beraberinde getirir- yine bu yeni benimsenmiş hayat ve siyaset tarzıyla bir çatışma yaratmakta; insanların geleneksel toplumsal yapılanmaları ile uluslararası, küreselleşmiş piyasanın istekleri çelişmektedir. Kafkasya'da etnisite temelli sorunlar bölgenin Batılı bir liberal demokratik düzen benimsemesine ayrıca engel oluşturmaktadır ki buradaki fay hattı etnik köken ve inanç farklılıklarına endeksli olduğundan çözümlü de imkânsıza yaklaşmaktadır.

Bu noktalar değerlendirildiğinde karşımıza çıkan tablo, bölgede bir dönüşümün var olduğunu göstermektedir; ancak bunun beraberinde birçok çatışma noktası, Huntington'ın terminolojisiyle kırılmaya çok yakın birer fay hattı ortaya koyduğu yönündedir. Bu sıkıntılı durumun yarattığı çıkmazdan kurtulabilmenin yöntemleri ise farklı yönetimlerce farklı şekillerde uygulanan ve her toplumda değişik tepkiler doğuran yöntemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir yandan güçlenmesi gereken demokrasi benzeri oluşumlar varken tayfın öbür ucunda Stalin benzeri diktatörlük rejimleri görülebilmektedir ve tüm bu farklı rejimlerin ortak noktası, Sovyet sonrası dönemde

ortaya çıkan çatışmaları, fay hatlarını aşarak ülkelerini uluslararası arenada saygın hale dönüştürebilmektir.

Ülkeler, Sorunlar

Ülkeler açısından baktığımızda, en azından Batılı anlamda demokratik bir sistem oluşturmak çözüm olarak algılanmaktadır. Tüm Orta Asya – Kafkasya ülkelerinde demokratik yapılanmaların kurumsal anlamda var olduğu bir siyasal düzen, son onbeş yılda meydana gelmiştir; ancak burada da bir başka fay hattı karşımıza çıkmaktadır; bu da eski düzen ve onun devamı olan üst düzey yöneticiler ile yeni düzenin gereksindiği ve/veya halkın algılamasında işlevleri arasında karşımıza çıkan bir fay hattıdır.

Türkmenistan, bu yeni/eski ayrımının sadece kâğıt üzerinde olduğunu en iyi aktaran örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. 1989'da Sovyet döneminde Perestroyka çerçevesinde ve yerel halktan yönetici atama dalgasının bir uzantısı olarak o dönemin Türkmen SSC'sinin başına geçmiş olan Saparmurat Niyazov, bağımsızlık sonrası boşluğu değerlendirebilen tek kişi olunca Türkmenistan da liderine kavuşmuş oldu. Niyazov ya da bir miktar Atatürk öykünmesi adıyla Türkmenbaşı ülkesini totaliter bir baskı rejimiyle yönetirken aynı zamanda ilginç eylem ve yöntemlerle var olduğuna inandığı fay hattını da ortadan kaldırma uğraşısı içine girmektedir.

Türkmenbaşı, bir yandan kendisi ve yakın çevresi için Türkmenistan'ın kaynaklarını değerlendirirken, diğer yandan da halkına yol göstermek üzere Tanrı tarafından gönderilmiş bir lider olduğu inancı ile halkını yeni yöntemlerle yönetmekte ve yönlendirmektedir. Adını Saparmurat Niyazov'dan kanun vasıtasıyla Serdar Türkmenbaşı'na çevirmesi, başkent ortasında her an halkını aydınlatabilmesi ve onlara parlak geleceği gösterebilmesi için som altından ve üçyüz altmış derece dönebilen bir heykelinin yer alması, sözde ilahî esinlenme ile yazdığı ve görüşleri ve tavsiyelerinden oluşan Ruhname adlı kalın kitabın tüm okullarda ve askerlikte zorunlu okutulmasını sağlaması, Ocak ayını kendi adına 'Türkmenbaşı', Nisan'ı annesinden ilhamla 'Anne' olarak adlandırması, diğer ayların adlarını da Bayrak, Hürriyet, ve Ruhname gibi halkına ilham verici adlarla adlandırması⁵, halkın kültürünü zedelediği için önce opera ve baleyi, ardından banda kaydedilmiş; yani canlı icraat dışında tüm müzikleri ve daha sonra da otomobil radyo-kasetçalarını yasaklaması, başkent Aşgabat dışındaki tüm hastaneleri kapatması, bu yöndeki çalışmaları olarak görülebilir. Yine aynı temelden hareketle genç erkeklerde uzun saç ve sakal bırakmayı yasaklaması ve gençlerden dişlerini altınla kaplatmamalarını istemesi de tıpkı insanların yaş gruplarını kendine göre yeniden düzenlemesi⁶ gibi, bir Türkmen kültürü yaratma çabalarının bir sonucu olarak görülebilir.

Saparmurat Niyazov'un bu çabalarının altında, kendi rejimini bir kişisel kültürü etrafında meşrulaştırma arzusu yatmaktadır. 1991 yılında ulusal bir mücadele sonucu değil de SSCB'nin dağılması sonucunda bağımsızlık gelince Niyazov, tam anlamıyla gerçek bir hükümeti olmayan ve ulusal kimlikten yoksun bir devletin başında Sovyet döneminin bir uzantısı olarak karşımıza çıktığından beri, bir Türkmen millet bilinci yaratmak ve bunu kendi kişiliği üzerine kurmak üzere çalışmaktadır. "Geçmişinde büyük ataları olmadan büyük bir ülke kuramazsınız" ve "Bizim tarihimizde şimdiye kadar hiç büyük atalar olmadı. Biz yeniden başlıyoruz, yüzyıllarca devam edecek yeni bir toplum ve yeni bir kültürle" diyen Türkmenbaşı, bunu gerçekleştirirken ülkenin birtakım temel sorunlarını çözmeye yoluna gitmemeyi seçmektedir: Ülke nüfusunun yaklaşık yarısı fakirlik sınırının altında yaşamaktadır; ekonomi doğalgaza odaklıdır ve alternatif üret[e]memektedir. Orta Asya'daki en yüksek bebek ölüm oranları ve en düşük ortalama ömür Türkmenistan'dadır⁷. İstihdam tek ürü-

ne odaklı üretim yüzünden kısıtlı kalmıştır ve dolayısıyla da gelişme ihtimali görünmemektedir.

Bu durumu daha da zorlaştırıcı bir gelişme olarak ülkede demokratik kurumlar var olsa da demokrasinin uygulanmaması durumu daha karmaşık bir hale getirmektedir. Türkmenbaşı, ülkenin seçimle değil bölge temsilciliği esasına göre oluşturulan parlamentosu Halk Maskalat'ın oybirliği ile ömür boyu başkanlık görevinde olmasının yanı sıra fiilen yönetimin her kademesinde yer almaktadır. Hangi binanın nereye nasıl yapılacağından, kimin üniversiteye gidip gitmeyeceğine dek tüm kararlar Türkmenbaşı'nın elinden geçmektedir. Ülkede başbakanlık makamı da Türkmenbaşı tarafından üstlenilmiştir. Dolayısıyla tek bir adam rejimi söz konusudur ve görünürdeki demokratik yapılanma –güçler ayrılığı, yasama organının etkinliği gibi öğeleri ile- sözde kalmaktadır.

Türkmenbaşı'nın yaptıkları, bir ulus yaratma girişimi olarak algılandığında bile küresel değerlere ters düşmektedir. Ülkedeki birtakım uygulamalar bir ulus bilinci, bir ülke kimliği yaratma amacı gütsen de bunların yapıma yöntemi, halk ve yönetim arasındaki iletişim kopuklukları, verilen kararların tartışılmadan, tek kişinin istekleri doğrultusunda uygulamaya konması, sonuçta uygulamalarda olan değeri de sıfırlamaktadır. Tek kişinin tam kontrolü altında yaşayan ve ekonomisi de sadece bir hammaddeye bağımlı olan Türkmenistan'da, demokratik kurumların gelişimi ve tam bir kurumsallaşmaya yönelmesi, halkın apolitik, kabullenici tavrı da düşünüldüğünde son derece zordur. Ülkede organize bir halk ayaklanmasının gerçekleşme olasılığı da halkın kaderci yaklaşımı nedeniyle düşüktür. Dolayısıyla önümüzde Kemalizmin Batılılaşarak ve kurumsallaşarak gelişme ve Avrupa değer yargılarına ulaşma fikri sayesinde bir toplumsal çatışmayı önleme fikri, Türkmen uygulamasından oldukça uzaktır ve bu rejimin ulusal bilinç yükseldiğinde önemli bir tepki ile karşılaşmasının önüne geçebilecek, siyasal fay hattını yumuşatabilecek bir tampon olmaması da önemli bir sorun olarak var olmaktadır. Bu açıdan bakılıp bu genel çerçeveye aracılığıyla düşünüldüğü zaman, Türkmenistan'daki uygulamalar ülkedeki yönetimin çıkar odaklı bir diktatörlük olduğu izlenimi uyandırmaktadır. Bölge ülkelerinin bir bölümünde bu izlenim son derece güçlü olarak fark edilmektedir. Bu duruma, kurumsallaşma yerine adam kayırmacılığın ön planda olduğu ve ulusal gelirin

eşitlikten uzak bir şekilde dağıtıldığı siyasal – toplumsal gelişmeler katkıda bulunmaktadır.

Kırgızistan da kendini anayasasında “demokratik cumhuriyet” olarak tanımlamaktadır. İki kamaralı bir parlamento, anayasa mahkemesinin de içinde bulunduğu bir yargı mekanizması, Kırgızistan'ı kuruluşundan bu yana tanımını haklı gösterecek bir devlet olarak gösterebilmektedir. Öte yandan, varolan kurumların görevlerini layığıyla yerine getirebilmesi ile kurumların sadece ismen var olması arasındaki fark, bölgenin genel sorununu da tanımlamaktadır. Seçimlerdeki adaletsizlik ve hile iddiaları, Kırgız Cumhurbaşkanı Askar Akayev'in yönetiminde önemli rahatsızlıklara yol açmış, sonunda da 27 Şubat ve 13 Mart 2005 seçimlerinde sonuçlarda yapılan hileler sonucunda toplumsal rahatsızlık had safhaya çıktığında ülkede bir başkaldırı yaşanmıştır. 24 Mart 2005 günü gerçekleşen kansız bir devrim ile Akayev ülkeden kaçmak zorunda kalmış, devletin başına bir süre İşenbek Kadırbekov geçtikten sonra, 10 Temmuz 2005'te yapılan seçimlerde oyların %88.9'unu alan Kurmanbek Bakıyev ülkenin yeni cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir⁸. ‘Lale Devrimi’ olarak adlandırılan bu devrimci hareket sonrasında iktidara gelenler, yine de sistemde kronikleşmiş olan kayırmacılık ve yolsuzluk sorunlarının önüne geçememişler ve ülke yine eskiden olduğu gibi kayırmacılıkla ve rüşvetle yönetilmeye, bu kez yeni iktidar kadrolarının yönetiminde olarak devam etmiştir. 29 Nisan 2006 tarihinde yapılan bir gösteride halk yığınları “Kahrolsun hırsızlar!” diye bağırarak yeni yönetimin yolsuzlukla mücadeledeki başarısızlığından yakınmışlardır⁹. Dolayısıyla, bu alanda bir başarıdan söz edilmesi zordur. Öte yandan, ‘Lale Devrimi’ de ülkede önemli bir sorunu gözler önüne sermektedir; devlet ve hatta bütünüleşik bir millet olamama hissi. Sabık lider Akayev ve yandaşları kuzeyde kalan başkent Bişkek ve çevresinin temsilcileri idi ve ülkeyi, diğer bölgelere önem vermeden yönetme eğilimindeydi. Devrimi başlatan ve yöneten kadrolar ise Tiyanşan Dağları'nın birbirine ulaşımı zor bölgelere ayırdığı ülkenin güneyinden, genelde de Fergana Vadisi'nden gelmektedir. Bu bölgedeki birtakım işadamlarının yeni hükümet üzerindeki etkisi kuzeydekilerin eski yönetim üzerine etkisinden farklı görülmemektedir¹⁰. Dolayısıyla etkili çevreler değişse de yönetim tarzı değişmemektedir.

Kazakistan'daki durum da çok büyük değişiklik göstermemektedir. Kazak yönetimi de Türkmen ve Kırgız modellerine yakındır. Kaza-

kistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, tıpkı Kırgızistan'ın eski lideri Askar Akayev gibi seçim sonuçlarında tahrifat yapmak, basını denetleyip kısıtlamak, muhalefete karşı savaş açmak, parlamentonun kurumsal yetki alanını kısıtlamak gibi davranışlarıyla ülkenin bir neostalinist diktatörlük gibi yönetilmesini sağlamaktadır; ancak muhalefetle savaşta Kazak yönetimi ilginç bir yol izleyerek sadece yönetime direkt zararı dokunabilecek muhalif liderlere karşı çalışmakta, iktidarı ele geçirme şansı olmayan muhaliflerin bir muhalefet olduğu izlenimini verecek şekilde göz önünde kalmasına izin vermektedir. Bu, dışarıdan bakıldığında muhalif hareketlere tolerans gösteren bir rejimin var olduğu izlenimini vermektedir¹¹; ancak bu durum toplumun seçeneklerini kısıtlasa da ilginç bir şekilde demokratik kurumsallaşmaya da faydalı olmaktadır.

Bu noktada, sorun ikili bir yol izlemeye başlamaktadır. Birinci olarak halk ortada resmî bir muhalefetin varlığı bölge ülkelerinin bir kısmında görülen yönetime alternatif sistemi dışından arama ve siyasal İslam'a yönelme eğilimini azaltmakta ve var olan muhalif partilere yönelerek tepkisini –her ne kadar Kazakistan ve Özbekistan'da sonuç vermese de göstermektedir. Kırgızlar'ın Lale Devrimi'nin sonucunda ortaya bir tür Taliban benzeri yönetimin değil de demokratik olma iddiasındaki bir oluşumun çıkması önemli bir olumlu gelişim göstergesidir.

İkinci olarak, tıpkı Türkmenistan'da veya Özbekistan'da olduğu gibi, Kırgızistan'da da bir ulusal bilinç var olmadığından bu noktada karşımıza yeni bir soru çıkmaktadır: Sovyet sisteminin kronik sorunlarının aşılmasında kurumsallaşma veya ulusal kimlik yer almayacaksa bu sorunlar nasıl çözülebilecektir? Görülen, bu sorunların aşılmasında tek yöntemin yine kuvvetler ayrılığı ve kurumsallaşma olacaktır ki bu durumda da yolsuzluk ve kayırmacılık sonucunda kurumların yıpranması ve işlevsizleşmesi sorunu bir kısır döngü oluşturacak şekilde karşımıza çıkmaktadır. Eski düzenin yönetici kadrosunun yeni düzende de yer alması ve kurumların işlevlerinden soyutlanması bu sefer sözde demokratik yapılanmayı kamuoyu nezdinde zarara uğratmaktadır. Bir yandan kurumsallaşma sayesinde komşu coğrafyalarda görülen dinin siyasallaşması benzeri sorunlar ortadan kalkar gibi dururken, öte yandan da kurumsallaşmanın getirdiklerinin etkisi neredeyse sıfırlanarak, kavramların ve kurumların içi boşaltılarak demokratik kurumların da yetersiz olduğu fikri verilmeye çalışılmakta-

dır. Bundan yola çıkarak halkların geleceğini emanet edebilecekleri bir kurumsal yapı fikri zamanla yıpranarak ortadan kalkabilecektir. Kırgız yapılanmasında olduğu gibi, bu durum, bir devrime varacak sistemin şartlarına uyumlu alternatif bir örgütlenme ve kurumsallaşma getirebileceği gibi; Özbekistan'da olduğu gibi, bir ayağından teröre bağımlı İslami örgütlerin ortaya çıkmasına ve toplumda din temelli bir siyasetin kabul edilirliliğini yaygınlaştırmasına da yol açabilir. Eğer ilki olursa fay hattı kırılma noktasında kalır ve sistem meşruiyetini teyit ettirmiş olarak yoluna devam edebilirken, ikinci yolda ciddi bir medeniyetler çatışması sorunsalı karşımıza çıkabilir.

Bu politikaların bir sonucu, radikal İslam'a bir yöneliş olabilir. Bölgede tek bir kurumsallaşmış İslam anlayışı yoktur. Ülke yönetimlerini şeriata çevirme amaçlı radikal İslamcı birtakım grupların varlığı; hatta Özbek ve Tacik müftülüklerinin ortak geçmişlerine karşın farklı yaklaşımlar sergilemeleri, bu ve diğer ülkelerdeki resmî din kurumlarının toplum geneline yeterince iyi nüfuz edememesi ve dolayısıyla da radikallere yayılma şansı tanınması, merkezî yönetimlerin hoşgörüsüz tavırları da eklenince modernleşme taraftarları ile karşıtları arasında bir çatışma ortamının doğması kaçınılmaz görülmektedir. Özbekistan'da Fergana Vadisi'nde var olan dinsel komünler ve dinî odaklı tedhiş örgütlerinin varlığı geleceğe yönelik sorular ortaya koymaktadır. Buradaki önemli sorun, otoriter rejimlerin halk üzerinde; örneğin Türkmenistan'da imamlara Türkmenbaşı'nın Ruhname'sini sergileme zorunluluğu getirmesi gibi, baskıcı yönelimlere meylettikçe çatışmanın gitgide merkez yönetimi temsil ettiğine inanılan kavramsal açıdan, içi boşaltılmış kurumlar ile geçmiş ve geleneği temsil ettiğine inanılan din temelli kurum ve inançlar arasında bir çatışmanın toplum katmanlarına yayılmasının kaçınılmaz olmasıdır.

Bunun sonucunda ortaya çıkacak çatışma, hem bu ülkelerin önündeki her türlü demokratikleşme umudunu ortadan kaldıracak hem de uluslararası kamuoyu tarafından meşruluğu kabul edilmeyecek ve potansiyel sorunlu ülke damgası yiyebilecek bir yapılanmayı beraberinde getirecektir. Bu da ülkelerin uluslararası düzen içerisinde imajı, ittifak ilişkileri ve kabul edilebilirlikleri açısından sorunlar doğuracağı gibi, iç savaş da bir olasılık olarak masaya koyacaktır.

Özetlemek gerekirse, sorunlar ve Huntingtoncu fay hatları farklı noktalardan karşımıza çıkmaktadır. Bunlar, Sovyet geçmişi ile yeni

düzen arasında ortaya çıkan kopukluk ve eski ve yeni düzenlerin gereksinimlerinden doğan fay hatları; demokratik kurumsallaşmanın yanlış uygulanmasından doğan, yeni ile eskinin kıyaslanmasından oluşan ve aslen demokrasi kisvesi altında antidemokratik uygulamalarla kurumların kimliklerinden soyutlanması sonucu oluşan fay hatları; yolsuzluklar ve otoriter yönetimler yüzünden toplumsal tepkinin siyasal İslam gibi birtakım sistem-dışı mecralara akmasıyla oluşan fay hatları olarak sınıflandırılabilir. Siyasal yapılanma ve bunun etkileri, özellikle Orta Asya ülkelerinde, ucu Türkmenistan'dakilere varan keyfi uygulamalarla yanlış yönde gelişen ve

dönüşen toplumlar imajını ortaya koymaktadır ki bunun bir sonucu da fay hatlarının kırılması ve bir medeniyetler çatışması durumunun eski düzen / yeni düzen; demokratik kurumsallaşma / otoriter-teokratik kurumsallaşma; yoksulluk-yoksunluk / yolsuzluk-hırsızlık kutupları üzerinden ortaya çıkması olabilir. Yönetimlerin yapması gereken, halklarının ve liberal demokrasinin gereksinimlerine kulak vererek ortaya çıkabilecek çok büyük boyutlu sorunları ortadan kaldırmaktır. Bölgedeki yönetici kadroların bunu gerçekleştirebilecek kapasite ve sağduyuya sahip olup olmadığı ise belirleyici soru ve sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹ Samuel P. Huntington, *Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, Free Press, Londra: 2002, ss. 75-76.

² A.e.d., s. 78.

³ Sovyet Orta Asyası, bugün anladığımızdan farklıdır çünkü Kazakistan'ı değil bölgedeki diğer cumhuriyetleri kapsar. Ayrıca SSCB döneminde bu cumhuriyetlere Srednyaya Asia yani Orta Asya adı verilmiştir ve bu terim Batı Avrupa dillerindeki Merkezi Asya anlamına gelen Central Asia, Asie Central türü terimlerden farklıdır ama Türkçe'deki kullanımıyla tıpatıp örtüşür.

⁴ Alec Nove, *The Soviet Middle East: A Model For Development?*, Londra: Allen and Unwin, 1970, ss. 346-354 arası.

⁵ Bkz: 'Turkmenbashi Everywhere: If You Think Saddam Was Fond Of Himself, Visit Turkmenistan', <http://www.cbsnews.com/stories/2003/12/31/60minutes/main590913.shtml>

⁶ Türkmenbaşy'nın yeni sınıflandırmasına göre çocukluk 13 yaşına kadar, delikanlılık 25 yaşına kadar, gençlik 35, olgunluk 49, peygamberlik çağı 62 yaşına, ilham çağı 73, ak sakallı ihtiyarlık çağı 85, yaşlılık 97 yaşına kadar sürerken, 97 - 109 yaşlar arası da Oğuz Han yaşına denk düşmektedir. Bkz. 'Turkmen Leader Redefines Ages of Men', CNN, 17 Ağustos 2002, <http://archives.cnn.com/2002/WORLD/asiapet/central/08/17/turkmenistanages/>.

⁷ Bkz. 'Turkmenbashi Everywhere'.

⁸ 'Kyrgyzstan Names New Leadership', BBC News, 24 Mart 2005, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4380899.stm>

⁹ 'Kyrgyz Rally Against Corruption', BBC News, 29 Nisan 2006, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4958146.stm>

¹⁰ 'Kyrgyz Revolution Gains Remain Unequal' BBC News, 21 Mart 2006, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4825890.stm>

¹¹ Eric McGlinchey, 'Autocrats, Islamists, and the Rise of Radicalism in Central Asia', *Current History*, (Ekim 2005, ss. 336-342), ss.339-340.

Prof. Dr. Cüneyt Elker
Çankaya Üniversitesi
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
İç Mimarlık Bölüm Başkanı

Ankara - Kore Hattı

Herşey yeni başkanın göreve gelmesiyle başladı. Seul Belediye Başkanı Myung-Bak Lee, Türkiye’de alışık olduğumuz -ulaşımdaki sorunların daha çok otomobil geçmesini sağlayacak katlı kavşak ve köprüler inşa etmekle, yolları genişletmekle, büyük otoparklar yapmakla çözüleceğini sanan başkanlardan değildi. Tersine, bu tür pahalı ve çirkin yapıların ulaşım koşullarını iyileştirmediğinin, daha fazla otomobil kullanımını teşvik ettiğinden ekonomik ve çevresel açıdan olumsuzlukları arttırdığının ve ulaşımdaki bugünkü çarpık yapı değiştirilmeden sorunların üstesinden gelinemeyeceğinin bilinceydi; oysaki yönetimini devraldığı kent 1950-70 arasında gelişmiş ülkelerin düştüğü yanlışlığı daha gecikmiş olarak yaşamış, Seul kent içi otoyollar, viyadükler, katlı kavşaklarla donatılmış; ancak buna rağmen trafik tıkanıklıkları giderilememiş, kirlenme ve gürültüde önemli artışlar meydana gelmişti.

Başkan Lee ve ekibi gelişmiş ülke kentlerinin son 20-30 yıllık deneyiminden yararlanarak ulaşımdaki yapısal dengeyi otomobilden toplu taşıma yönüne değiştirmeyi hedefledi; daha da önemlisi çok yüksek maliyetine

rağmen eski yönetimlerce gerçekleştirilen bu yanlış politikalar ürünü yapıların yıkımını kararlaştırdı. Öngörülen proje, temel olarak Seul kentinin tamamını kapsamakla beraber, projenin odak noktasını kent merkezi oluşturmaktaydı.

Kent merkezinin ortasından geçen Cheonggyecheon Nehri’nin iki yakası Kore Savaşı’nı izleyen yıllarda gecekondularla çevrelenmiş ve nehirdeki kirlenme çok artmıştı. İzleyen yıllarda, ülkemizde de sıkça görüldüğü gibi nehrin üstü betonla kaplanarak önce bir yol, sonra da viyadükler üzerinde bir kent içi otoyol inşa edildi. 1980’li yıllarda Dünya, ulaşım sorununun üstesinden katlı kavşaklar, yeni yollar, katlı otoparklar yapılarak gelinemeyeceğini çoktan anlamıştı; ama Seul kentinin yöneticileri bu yanlış politikalarını sürdürdüler. 2000’lere gelindiğinde Seul artık bütünüyle çirkin kent içi otoyollarla örülmüş, otomobil ağırlıklı; ancak trafiği tıkanık, üstelik kirlilik ve gürültünün arttığı bir şehir olmuştu.

2002 yılındaki yönetim değişikliğinin ardından yepyeni bir ulaşım politikası benimsendi. Merkezi kateden otomobil trafiği caydırıldı,

otobüs sisteminde radikal reformlar yapıldı; ama hepsinden önemlisi merkezden geçen 6.5 kilometre uzunluğundaki yükseltilmiş otobüs yolunun yıkılarak Cheonggyecheon Nehri'nin yeniden canlandırılması kararlaştırıldı. İki yıl süreli ve 350 milyon dolar bütçeli bu projenin Ekim 2005'te tamamlanmasıyla Seul'un çehresi değişti. Projenin başarısından cesaretlenen yönetim önümüzdeki yıllarda 84 yükseltilmiş yol kesiminin daha yıkılmasını planlamakta.

2003

2005

Cheonggyecheon Nehri 2003 ve 2005

Daha önceleri bir metro sistemine ve 290 kilometre uzunluğunda kaldırım kenarı otobüs şeridine sahip olan Seul'de, bu proje kapsamında toplam 80 kilometre uzunluğunda yeni beş adet otobüs yolu yapıldı; ayrıca farklı otobüs işletmelerinin tek bir çatı altında toplanması, mesafeye duyarlı ve aktarmalara olanak sağlayan akıllı kart sisteminin yürürlüğe konulması gibi bir dizi reform gerçekleştirildi. Seul'de gerçekleştirilen ulaşıma yönelik uy-

Seul'deki yeni otobüs yolları

gulamaların en çarpıcı olanı kuşkusuz Cheonggyecheon Nehri ve çevresinde yapılanlardır. Üstü örtülmüş nehrin üzerindeki viyadüklerin

yıkılması ve nehrin temizlenerek tekrar yüzeye çıkarılmasıyla kentin merkezinde kesintisiz bir rekreasyon alanı kazanılmış oldu. Bu amaçla, akarsuyun iki yanında düzenlenen hemyüzey trafik yolları sinyalizasyonla kontrol edilerek kentlilerin bu rekreasyon alanlarına erişmeleri kolaylaştırıldı. Nehir boyunca yaya ve bisiklet yolları ile yer yer meydanlar ve festival alanları oluşturuldu.

Seul kent merkezinde yeni yaşam

Böylelikle Seul, bir başkanın dönemi içinde otomobil ağırlıklı kirliliği bir kentten çevreye duyarlı ve yaşanabilir bir kente dönüştü. Bunun sonucu olarak, Seul ITDP (Institute for Transportation and Development Policy) 2005 Sürdürülebilir Ulaşım Ödülünü ve WTA (World Technology Award) 2005 Çevre Ödülünü kazandı. Günümüzde Seul, yaptığı çağdaş uygulamalarla dünyadaki en gözde ve yerel yönetimlerce örnek alınmak üzere en sık ziyaret edilen kent konumunda.

Bu konunun Ankara'yı ilgilendiren tarafı şu: Kentimiz yıllardır bütün dünyada yapılanların tersine, viyadükler, katlı kavşaklarla donatılmakta, yollar genişletilmekte, yayalar ikinci plana itilmekte. Günümüzde bu uygulamalar akıl almaz bir boyuta geldi; oysaki Ankara Büyükşehir Belediyesi yetkililerinin geçtiğimiz aylarda Seul'u ziyaret ettiğini biliyoruz. Acaba bu yolculuğa katılanlar Seul'u dünyanın en prestijli kenti konumuna getiren bu uygulamaları görmediler mi? Gördülerse bir ders çıkarmadılar mı? Ankaralıların da insanca bir kentte yaşama hakları yok mu?

Seul örneği, yapılan bu çağ dışı ve çirkin yapıların ileride ortadan kaldırılarak tekrar insanca bir kente dönüştürülmesinin maliyetinin çok yüksek olduğunu gözler önüne seriyor.

1980'li yıllarda Dünya, ulaşım sorununun üstesinden katli kavşaklar, yeni yolar ve katlı otoparklar yapılarak gelinemeyeceğini çoktan anladı.

Prof. Dr. Faruk Yalçın Uğurlu
Çankaya Üniversitesi
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
İç Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Konut Satın Alırken Dikkat Edilmesi Gerekenler

GİRİŞ

Yaşam sanatının önemli bir bölümünün yer aldığı boşlukların bir araya geldiği mekansal yumaklardan biri, bireylerle aile gereksinimlerine çağlar boyu cevap veren konuttur. Her sanat eserinde olduğu gibi, konut da çok yönlü birikimlerin, duygularla çakışmasından ortaya çıkan bir tasarım ürünüdür. Ürün ile ilgili yetki ve sorumlulukları paylaşanlar (işveren, mülk sahibi, tasarlayanlar, üreticiler, kullanıcılar), ürünle karşı karşıya geldiklerinde ilgili görüş ve düşünceler olarak başarılı-başarısız, ucuz-pahalı, güzel-çirkin, kullanışlı-kullanışsız, sağlam-çürük gibi sonsuz karşıtlıkları sıralar. Bu değerlendirmelerin hepsinde, ben bilirim egosu, ile acaba korkusu, değerlendirenleri esir almaktadır. Yaşam standardı için çok önemli olan çokluk ve kalite şartlarını dengeli şekilde beraberce bulundurması gereken insanoğlu, bu önemli ürünü seçerken, kullanırken yeterli özen ve duyarlılığı göstermemektedir.

Ülkenin toplam ekonomik kaynaklarının önemli bir bölümü konut üretimine, işletmesine ve bakımına ayrılmaktadır. Bu nedenlerle her konuda olduğu gibi, konut satın alırken ve kullanırken de bilinçli bir birey ve sorumlu bir vatandaş gibi davranmanın inceliklerine sahip olmamız gerekeceğini düşünüyoruz.

KONU

Herhangi bir gereksinimi satın almada gösterdiğimiz özenli, duyarlı davranışlara, konut gibi önemli bir ürün satın almak için bilmemiz gereken özellikler ana başlıklar olarak nelerdir? Daha şuurlu olup, davranışlarımızı akılcı hale getirebilir miyiz?

Konut, içe-dışa dönük, kapalı-açık-yarı açık, ıslak-kuru, mekanları ile iletişim, yemek yeme, çalışma, okuma, temizlik, uyuma, eğlenme aktivitelerimize sağlıklı özde cevap verebilmelidir. Onun çok yönlü üretim aracı olduğu da unutulmamalıdır. Örneğin; bir genç, yeterli çalışma ortamına sahip değilse, ağır bir çalış-

madan dinlenmek için evine dönen bir baba yeterince dinlenemiyorsa, o zaman bu konut toplamda verimli üretim oluşturmamaktadır. Avustralya vb. gibi medeni ülkeler insan mutluluğunu en önemli toplumsal bileşen olarak ele alan karar vericilerin eliyle bütün gençlere, yaşamlarının en başında, çok uzun vadelerle sağlıklı yaşam çevreleri, çok kaliteli konutlar sunmaktadır. Türkiye’de ise üst düzey bir memur bile, hayatının en üretken döneminde değil, 30 yıl çalışma ve üretim sonucunda, emekli olduğunda bile başını sokabileceği bir konuta borçsuz sahip olamamaktadır. Konutun satın alınma sürecini aşama aşama ele alacak olursak bunlar, satın alma öncesi, süresi ve sonrası olarak ortaya çıkmaktadır. Bunların çok ayrıntılı incelenmesi gerekebilir; ancak konuya bu çalışmanın sınırlılığı içinde yaklaşıldığında sadece buna ilişkin bir duyarlılık oluşabilmesi amaçlanabilmektedir.

SATIN ALMA ÖNCESİ

Bilindiği gibi, herhangi bir eylemden önce yapılması gerekenler vardır. Bunları sorular ve cevaplar halinde sunarsak:

1. Konuta gereksinim mülk edinme düzeyinde bir çizgiye gelmiş midir? Yoksa geçici kullanım, yani kiralama kararı daha mı doğrudur?

Temel ilke, insanın sahip olması gereken en az fiziki, sosyo-psikolojik konfor şartlarının önceden belirlenebilmiş olmasıdır. Böylece beklentiler ile ekonomik güç arasında akılcı bir ilişki kendiliğinden oluşur; ancak unutulmamalıdır ki insan ömrü kısadır, sağlıktan esirgenecek her değer sonuçta çok büyük ekonomik kayıplar olarak geri dönebilir.

Bir konuda diğer bir nokta da kiralanan mekan kalitesinin doğru irdelenmesidir. Çağdaş yaklaşımlarda mülk-konut yaklaşımı değişmekte, işyeri-konut arasında ulaşım daha fazla önem kazanmakta, gençler yerleşik olma yerine daha dinamik anlayışları öne çıkarmaktadır.

2. Konut özelliklerini ortaya doğru koymak için neler yapılmalıdır?

Nasıl özellikler istediğimizin farkına varabiliyoruz çok önemlidir. Bunun için çok sayıda örnek görmek, bu konunun beyinde uygulanması için zaman ayırmak şarttır. Ani oluşan kararların başarılı olma olasılığı azdır. Karar verebilmek için çok birikimli, hazırlıklı olmanın faydası yadsınmaz. Bütün özelliklerin bir meslek insanı kadar ayrıntılı algı-

lanamıyacağı açıktır. Genel bir şuur için bu özellikler sıralanacak olursa:

A. MALİ KONULAR

Konutun toplam maliyet düşüncesi çok önemlidir; çünkü gerçekte konutun ilk maliyeti ile onun ömrü, periyodik bakım masrafları, konutun yıllık işletim maliyetini (running-cost) oluşturur. Mali konular, alternatiflerin karşılaştırılmasında çok somut önemli bir değerdir.

Konutun satış değeri, arsa, altyapı, üstyapı değerlerinin toplamıdır. Bayındırlık Bakanlığı ve Meslek Odaları üst-alt yapı için birim metre kare fiyatları her yıl yayınlanır. Bunlarla toplam yapı konut alanı çarpılırsa üst yapı; yani bina maliyeti bulunur. Arsa değeri ise konutun bulunduğu yere, o alanda yap-satçıların uygulamaları paralelinde bazen konut bedeli kadar bazen de bunun çok üstünde ve yapay olarak oluşturulmaktadır. Bu konuda yanılmamak için iyi araştırma yapılmalı, gerektiğinde, öncelikle teknik elemanlara danışılmalıdır.

Vadeli satın alma durumunda taksit adedinin optimumu ekonomik yönden çok önemlidir. Bu süre, uygulanabilecek şartlara göre, en çok 6 yıl kadardır. Yeni yasallaşacak ‘Mortgage’ sisteminin önemli riskler taşıdığı da unutulmamalıdır.

Konutun değeri ile içine girerek kullanıma başlama süresi arasında da çok önemli bir ilişki vardır; çünkü harcanan paranın değeri, ürünün hizmeti ile geri dönüş oluşturur.

B. KONUT YERLEŞİM KONULARI

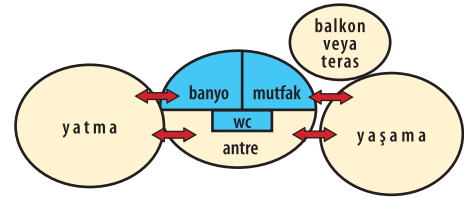
Konutun yer aldığı arsa ile yüklenici arasında sağlam hukuki ilişki var mıdır? Satanlar, bu mülkü satmaya tam yetkili midir? Mülk üzerinde ipotek var mıdır? (Bu mutlaka tapudan kendi gözünüzle görülmeli, hatta yazılı belge edinilmelidir.) Bu ve benzeri konularda sadece özgüven olmalı, hiçbir yasal ve belgesiz vaade inanılmamalıdır. Arsasının hukuki tapusu, inşaat sözleşmesi, yapının bütün (belediye ve meslek odaları dahil) tastikli projelerinin bulunması, bağımsız bölümlerin, yönetim planlarının ve projelerin tastikli bir kopyasına sahip olunmalıdır. Konutun yakın çevresinde bulunan gürültü, tehlike veya kargaşa yaratacak yapılaşmalar (ticarethane, benzin istasyonu, vb.), havai hat, zemini zayıflatacak topoğrafik özellik ve emniyet için gereken istinat duvarı vb. unsurlar ayrı ayrı incelenmelidir.

Konutun yer aldığı arsa toplamı ile birim binanın, konutun (örneğin apartman dairesi, vb.) kitlesel, estetik, işlevsel (yaya-motorlu trafik, otopark, yeşil alan, oyun ile dinlenme alanları, vb.) manzara, güneş ve hakim rüzgara yönlenme vb. özelliklerdir. Bina için yaya-motorlu trafik giriş yeri, tarifi, diğer binalarla olan uzaklığı, estetik, işlevsel ilişkileri, trafo, foseptik, kanalizasyon vb. altyapılar incelenmelidir. Arsanın jeolojik etüdü var mıdır? Statik projesi deprem yönetmeliklerine uygun ve tasdikli midir?

Doğramalar ile kapılarda detay ve malzeme çok önemlidir. PVC malzeme sağlığa zararlıdır. Bir yandan sağlığa zararlı kimyasal çözümlere yol açarken, diğer yandan zaman içinde silinemeyecek toz emme ve sararma olacağı kesindir. En doğrusu, kaliteli ahşap olmakla birlikte, iklimle göre sürgülü-giyotin pencere sistemleri kullanılmasına olanaklı, ısı cam takılmış alüminyum doğrama veya kompozit detaylar düşünülebilir. Konutlarda tavan yüksekliği en az 260 cm olmalıdır. Dış kapı eni 100, yüksekliği 210 cm, iç kapılar odalarda en az 90x200 cm ve banyo ile balkon kapıları en az 80x200 cm ve WC için ise en az 75x200 cm olmalıdır.

Yer kaplamaları; kuru hacimlerde parke, laminant, halı (toz problemi var), antre ve mutfakta laminant, mermer, seramik veya granit kaplama olabilir. Islak hacimlerde nemden etkilenmeyen, kaymayı önleyen malzeme olmalı, ıslak hacim tavanlarında tesisatları gizleyen asma tavan bulunmalıdır. Duvar kaplamalarında düzgün sıva; hatta alçı sıva üzeri boya olmalıdır. Konut şeklinde verilen temel kurguya sahip midir? Mekanların büyüklükleri, birbirlerine ilişkileri doğru, dengeli bir oranda mıdır? (Şekil.1)

Şek.1 Konutta işlevsel temel kurgu (ortadan bölünürse dubleks tipe uygun)

C. KONUT İÇİ KONULAR

Konuta geçiş elemanları, yani bina girişi, konut kapısı önü, asansör-merdiven-yangın merdiveni gibi unsurlar doğru ve projesine uygun mudur? Temel konulardan en önemlisi ısı ve ses yalıtımıdır. Dıştan mantolama izolasyonu yok ise içten yapılan yalıtımlar, strüktürel unsurlar (döşeme-kolon-kiriş) ısı köprüsü oluşturacağından hiçbir işleve sahip değildir. Katlar ve daireler arası tam ses izolasyonu yoksa herhangi bir aşamada komşularla olumsuz bir durum oluşması kaçınılmazdır. Konut içinde, ana taşıyıcı sistem iskelet sistem ise (betonarme kiriş+kolon) bölümler arası geçiş esnekliği var demektir. Hacimler gerektiğinde dolaplarla bile bölünebilir. Ama tünel kalıp kullanılmış ise deprem açısından avantajlı bile kabul edilse, iç esneklik olmayacağından, var olan büyüklük ile ölçüler sabit kalacağından, bu sınırlılığın ileride bir sıkıntı yaratmayacağından mutlaka emin olunmalıdır.

Özellikle bütün hacimler doğal ışık ve hava almakta mıdır? Güneşe yönelme önemlidir; örneğin Ankara için Güney-Güney Doğu olumlu, Batı-Kuzey yönler ise çok tehlikelidir; ama en azından, karşılıklı havalanma için her katta en çok iki daire olması ile bunların en az üç yönünün açık olması beklenmelidir. Islak hacim çözümleri ile aksesuarları doğru yerleştirilmiş, malzeme, detay, teknolojik kaliteleri olmalıdır. Konuya marka bazında değil; kalite bazında yaklaşım gerekir; çünkü üreticiler müteahhitlere yaranmak için markanın en kalitesizini de üretebilmektedir.

Tesisat armatürlerinin kaliteli olması, su valenaları, musluklar, elektrik şalter, priz, elektrik anahtarı, vb. dikkatle incelendiğinde üreticilerin toplam karar verme yaklaşımlarının standardı konusunda ipuçları edinilebilir. Mutfaklarda gaz kaçağı alarm sistemi ile kombili yapılarda hava alma pencereleri ge-

rekir. Fırın ile perde ilişkisinin olmaması yangın riski açısından önemlidir. Bütangazı tüpü kullanılması için bir önlem olmalıdır.

Konut içi mekanlarda her mekan ayrı ayrı incelenmeli, dolap ve diğer eşyaların yerleşmelerine uygun duvar yüzeyleri olup olmadığı, dolaşım kesişmeleri olup olmadığı, pencere ve kapı açılışlarında kullanıma zarar verici durumlar gözlenmelidir. Balkon gibi yarı açık noktalarla merdivenlerdeki korkulukların yatay bantlardan oluşmuş olması çocukların tırmanması için çok sakıncalıdır. İç mekanda tezgah veya dolap köşeleri gibi sivri köşelerin olmadığından veya eğer varsa düzeltilebileceğinden emin olunmalıdır.

3. Konut için ayrılan öz kaynak ile ek kaynak ölçüsü nelerdir?

Uluslararası normlara göre bu oran, yüzde 40 özkaynak, yüzde 60 ek kaynak (kredi vb.) şeklindedir. Konut gibi önemli bir değer satın alınırken kısa, orta, uzun vadeli düşünülmeli ve gereğinde satış yapıldığında değer değişimlerinin nasıl olacağı ve kullanım süresinde sağlayacağı gizli yararların farkında olunması önemlidir. Örneğin çok küçük bir fiyat farkı nedeniyle, uzun süre eksik konfor veya işlev nedenleriyle problem yaratacak bir yer satın alınmamalıdır.

4. Konut konusu için kimlere danışılmalıdır?

Konut için öncelikle mimar, iç mimar, şehirçi, mühendis gibi teknik elemanlara, sonra ekonomist, sosyolog, psikolog, hukukçu gibi alanlarında uzmanlaşmış kişilere ve Türkiye’de yeni yeni gelişen, sadece konut konusunda uzmanlaşmış sigorta şirketlerinin ilgili birimlerine danışılmalıdır. Abartılmamak kaydıyla Nasreddin Hoca’nın “.....damdan düşen birini getirin” sözündeki öz önemlidir. Olumsuz deneyim tekrar yaşanmamalıdır.

5. Satın alma için araştırmalar sonucu zenginleştirilen, kullanışa hazır veri var mıdır?

Elde etmemiz gereken verileri yeterince olgunlaştırıp olgunlaştırmadığımızı da aynen bir sınava giren öğrenci gibi, konu uzmanlarıyla yapabileceğimiz toplantılarda farkederiz. Bu konuda da otokritik dediğimiz yöntem çok yararlıdır. Bu yöntemde elde edilen veriler yazılı olarak ortaya konarak, bunlara dışarıdan bakıp söz konusu verileri kritik edebilirsek eksiklerimizi anlarız. Bu konuda, küçük-büyük, tecrübeli-tecrübesiz bütün fertlerinin dayanışması çok olumludur.

6. Satın almanın mali-hukuki süreçleri konusunda bir birikim söz konusu mudur?

Elde etmemiz gereken verilerin belki de en başında mali-hukuki birikimler gelmektedir. Yeterince özen göstermeyeceğimiz yasa, yönetmelik vb. toplam mevzuat ileriye mutlaka olumsuzluklar taşır. Yasal sorumluluklar, vergiler, harçlar, cezai yükümlülüklerle irdelenmelidir. Fiyatı düşük göstermenin riski buna iyi örnektir.

SATIN ALMA

1. Konut seçenekleri belirlendi mi?

Satın alınması tasarlananlar belirdikten sonra, olumlu olumsuz özelliklerini, bir karşılaştırma tablosu ile somut olarak kolayca, tarafsız anlamda gözleyebiliriz. Kolon bölümüne seçenekler, satır bölümüne de özellikler sıralanır. Kesişme kutucuklarına da değerlendirme dereceleri yazılır. Örneğin; A, B, C, D konutlarının, fiyatları, buldukları semt, alanları, oda sayıları, malzeme kaliteleri, vb. özellikler 100 üzerinden birinin diğerine farkı ortaya konur. Tabloda önemli öncelikler ortaya çıkar.

(Tablo. 1)

Tablo. 1 Seçenekleri Değerlendirme Tablosu	A SEÇENEĞİ	B SEÇENEĞİ	C SEÇENEĞİ	D SEÇENEĞİ
SEMT	95	75	80	60
KAT DAİRE SAYISI	3	2	4	3
BAKTIĞI YÖN	GD	KD	B	G
ALANI	135	150	110	105
ODA SAYISI	3+1	4+1	2+1	2+1
MALZEME	80	65	50	90
FİYATI	320	300	215	150

2. Konutu hazır almak mı, üretmek mi daha doğrudur?

Her yönüyle bizi mutlu, rahat ettirecek bir konut sahibi olmak gerçekten çok zordur. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, düzen bozuklukları nedeniyle bireylerin yaşantıları içinde yanıtılmaları söz konusu olmaktadır. En az yanıtılmak için ise ürünün bitmiş haline dokunmak daha rasyonel görünmektedir; ancak kent çevresinde daha az arsa payı ödeyerek, güçlü şirketlerin yüklenici olarak devreye girdiği, az katlı çözümlerin de yaşantı için bazı özellikler taşıdığı söylenebilir. Bu konularda doğru karar vermeyi etkileyecek sonsuz alternatifler olduğundan bir uzmana danışılması gerekir.

3. Konut piyasası araştırıldı mı?

Konut piyasası derken kastedilen, satışa sunulanlar ile bunlara olan istem arasındaki dengenin hissedilmesidir. Piyasa, satın alıcılar açısından yıl içinde farklı zamanlarda farklı olanaklar sunabilir; örneğin toplam ülke ekonomisinde çökmeler, siyasi çalkantılar, vb. olağanüstü süreçlerde, belirsizliklerin artması, olumlu-olumsuz yöndeki gelişmeleri de beraberinde getirebilir. Bu nedenle genel eğilimleri izlemek, bütün yaşantı sürecini etkileyecek bir alışverişte, sınırlı gelirlerle yaşantısını sürdüren kesim için çok önemlidir.

4. Seçilen konuta ilişkin inceleme aşamaları nelerdir? Bunlar sağlıklı ve eksiksiz mi?

İnceleme aşamaları mali, hukuki, teknik, vb. birçok yönden yapılmış olabilir. Hedef, bunlardan hangilerinin, hangi seviyelerde çakışmalar oluşturularak, bilinçli bir tüketici olmaya çalışanları ne ölçüde etkileyeceğidir. Bu etkilemenin olumlu olabilmesi, bilimsel olarak yeterli, eksiksiz girdilerin, sonuçlara etkin katılımı sınırına kadar irdelenebilmesine bağlıdır. Aşamanın gerçekleştirilebildiğinden emin olduğumuz zaman, süreci işletebiliriz.

5. Yukarıdaki konularda kararlar verirken bir eksik var mı? Bir risk söz konusu mu?

Her süreçte risk olabileceği bilinir; ama bilimsel düşüncede hayaller yerine daha gerçekçi yaklaşımların yer alması, hem bu risklerin olumsuz etkilerini en aza indirir hem de bu sürecin içinde daima kendimiz de bulduğumuz için riskten geri dönüşler söz konusudur.

6. Satan ile tapu, maliye incelendi mi? Uzmanlara yeterli danışmalar yapıldı mı?

Aşamaların önemli bir özelliği de bazı aşamaların geri dönüşlü, bazılarının dönüşsüz olmasıdır; örneğin, konut satın alan bir kişi, taşınmazın tapusunu aldıktan sonra bunun iadesi olanaksız veya çok olağanüstü durumlarda da çok zor olmaktadır. Satın alınan konut, üretim aşamasında ise teslim aşamasında belirlenen özellikler gerçekleşmezse, bilirkişi aracılığı ile yasal süreç başlar. Olumlu sonuç için, tarafların aralarındaki bütün ilişkileri yazılı, noter ile veya şahitlerle birlikte

imzalı olmalı, belgelerde yeterli ayrıntı bulunmalıdır. Örneğin, yüklenici satın alınan dairede 1'inci sınıf sihi tesisat kullanacağını önerse, 100'den fazla 1'inci sınıf olduğundan yükleniciyi kaliteli üretim konusunda sınırlayan bir belgenin olmaması söz konusudur.

Yüklenicilerden satın alınan konut için ayrıntılı garanti belgesi (bakım klavuzu ile kullanıcı sorumluluklarının ayrıntılı açıklandığı belge ile birlikte konutu oluşturan bütün bileşenlerin ve ana bütünü dayanma sürecine ilişkin garanti) ile bu belge karşılığı konutu sigortalayan güvenilir şirketin belgesi istenmelidir.

SATIN ALMA SONRASI

Yapılacaklar satın alma sonrasında da devam eder. Konut ile apartman ve site yönetimi ilişkilerini düzenleyen yönetim kurgusu yasal mıdır? Plan var mıdır? Bütün ortak alanların kullanım ve bakım amaçları ile eşit sorumluluklar netleşmiş midir? gibi birçok konu irdelenmeli, eksikler giderilmelidir. Örneğin, atıkların toplanması, otoparklar, depolar, ortak tesisatın korunması gibi çok önemli sorunlar ortadadır. Bu özellikler incelenirken bir yandan da aşağıdaki sorulara uygun cevaplar verilmeye çalışılmalıdır. Bunlar:

1. Satın alınan konut yasal olarak teslim alındı mı?

Konutların hukuki yönden teslim alınabilmesi için öncelikle arsa ile konut tapusunun (bazen kat mülkiyeti veya yatay mülkiyet söz konusu), konutların oturma ruhsatlarının alınmış olması gerekmektedir. Bu aşamalar için ara aşamalarda veya öncesindeki eksikler, konutun teslim alınmasındaki yasallığı yok edebilecek duruma varabilir. Örneğin, imar durumu, proje hazırlanma ve tasdik aşamalarında veya üretim ile hak paylaşım süreçlerindeki eksik veya yanlışlar, ilerideki aşamalarda sorun olabilir.

2. Yerleşme için gereken hazırlıklar yapıldı mı?

Yeni bir mekana yerleşirken, eşyaların bir bölümü doğrudan, bir bölümü bakımı ve yeni ölçülere uyumu yapıldıktan sonra, diğer bir bölümü de tamamen yeni olarak ele alınır. Sürecin başarılı olabilmesi ön çalışma yapılmasını, teknik uzmanlardan yardım alınma-

sını gerektirir. Bu işlerin alabileceği zaman, yerleşme programı önceden yapılarak en aza indirilmelidir ve kısa sürede çok konfor şartı elde edilen ortam söz konusu olmalıdır.

3. Yerleşme sürecinde, bütün bireyler kişisel birimlerinde (odalar vb.) mutlular mı?

Yerleşme gerçekleştiğinde bütün aile bireylerinin kendi yaşam birimlerinde mutlu olup olmadığı araştırılmalı ve gereğinde mekanlar arası denge yaratıcı iç düzenlemelere gidilmelidir. Bu mekanlar her parçası ile yaşayana olumlu şekilde olanaklar sunmalıdır; yani hiçbir yanlış, eksik veya rahatsızlığa karşı tepkisiz kalınması doğru değildir.

4. Satın alınan konut ile tamamlayıcı unsurlarının can-mal güvenliği var mı?

Yerleşme gerçekleştiğinde bütün bireyler çok yönlü emniyet ortamını sağlamış olmalı; örneğin, aracı bağladığınız priz gerçekte yeterli dirence sahip midir, yoksa ileride ısınarak bir yangın çıkarabilir mi? Kullandığınız bir obje, deprem, çarpma veya benzeri bir etkide parçalanarak veya devrilerle ne gibi olumsuzluklar yaratabilir? Tavandaki bir armatür, kartonpiyer düşerse bir yaralanmaya neden olabilir mi? Bu ve benzer soruları kendi kendimize sorup cevaplarını vermeye alışmamız çevre duyarlılığımızı geliştirir. Örneğin:

- Kullanışı gerçekleştirmek için tesisat bağlantıları eksiksiz ve kusursuz yapıldı mı?
- Konutun kullanılması bilgileri var mı? Kaza konusunda bilgilendirme var mı?
- Konutun bulunduğu bütün (apartman, site vb.) ile ilişkiler sağlıklı oldu mu?
- Konutun verimli işletilmesi ile bakımına ilişkin bilgilenme eksiksiz mi?

SONUÇ

Yukarıda kısaca sunulan açıklamalarla, bir konut satın alınmasının çok kolay olmadığı, bu süreçte nelerle karşı karşıya kalacağınıza, ne kadar önemli riskler yüklediğinize ve ne gibi karmaşık bir olgu ile yüz yüze olduğunuza ilişkin düşünmeye başladığınızı sanıyorum.

Doğaldır ki konuya daha fazla ilgi duyanlar, çok daha ayrıntılı bilgilere ekte sunulan kaynaklardan ulaşabilirler; ancak görüldüğü

gibi, gelişmekte olan toplumsal çevre, insanları daha bilinçli davranmaya zorlamaktadır. Kentleşme kültürünün bir parçası sayılabilecek olan konut edinme sürecine ilişkin bilimsel sınırlılıklarda danışmalarınız için bölümümüz ile bütün çalışanları her zaman elimizden gelen yardımlara açığız; çünkü her konuda bilinçli istemi oluşturabilen toplum, giderek eğitim-öğretimin, sosyal, siyasi ve ekonomik bütün ürünlerin kalitesini sorgulayarak, çağdaş seviyelere çıkarabilecek özelliğe sahip olmuş demektir.

KAYNAKLAR

1. Dinç, T., Konut Yapımı Ekonomik Faktör Sınırlaması, Tübitak, 1984
2. Sözen, M., Eruzun, C., Anadolu'da Ev & İnsan, Emakbank, Creative Ltd. İstanbul, 1993
3. Uğurlu, F.Y., Türkiye'de Konut Sorununa Makro Yaklaşım Modeli, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana, 1993
4. Konuta İlişkin Yürürlükteki Bayındırlık ile İmar-İskan Yasa ve Yönetmelikleri,
5. TMMOB, Meslek Odaları (Mühendis-Mimar-İç Mimar Odaları) İlgili Mesleki Uygulama Yönetmelikleri

Prof. Dr. Emin Çarıkcı
Çankaya Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası Ticaret Bölümü
Öğretim Üyesi

Gümrük Birliği'nin Zararı ve AB ile Müzakereler

GİRİŞ

Bu makalenin amacı, öncelikle Türkiye – AB ilişkilerinin kısa bir tarihçesini, Gümrük Birliği konusundaki tartışmaları istatistiksel verilere dayanarak değerlendirmek ve 1996'dan 2004'e kadarki süreçte sanayi malları ihracat miktarını adetleriyle belirtmektir. Bununla birlikte, AB sürecinin ekonomik anlamını, ekonomik entegrasyon çeşitlerini vererek 1999'dan 2006'ya kadarki süreçte AB-Türkiye ilişkilerini özetleyerek AB ile başlamış olan müzakereleri, tartışmaları ve bundan sonra hükümet, sivil toplum ve özel sektör yetkililerinin takip etmesi gereken tutum ve üslup konularında görüşler sunmaktır.

GB'nin Zararı 100 milyar Dolar mı?

Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile 12 Eylül 1963'te imzaladığı Ankara Anlaşması ile birlikte 1 Aralık 1964'te AET'ye ortak üye oldu. Nihai hedef tam üyelik olmakla birlikte önce kademeli olarak Gümrük Birliği kurulacaktı.

23 Kasım 1970'te imzalanarak 1 Ocak 1973'te yürürlüğe giren Katma Protokol ile 1972 başından itibaren Türk Sanayi Ürünleri (1968'den itibaren adı AET'den Avrupa Topluluğu'na dönüşen) AT'ye gümrüksüz girmeye başladı. Türkiye de alınan bu tavizin karşılığında, 1973'ten itibaren AT ülkelerinin sanayi ürünlerinden aldığı gümrük vergilerini 22 yılda sıfırlamayı taahhüt etmişti.

1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve Katma Protokol iki tarafın parlamentolarında da onaylandığı için Türkiye'nin Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği'ne girmesi bir devlet taahhüdü oldu. Maalesef biz 40 yılı aşkın bir süredir Gümrük Birliği'ni iç politika malzemesi yaptık ve yapmaya da devam ediyoruz.

Son yıllarda AB ile ilişkiler tartışılırken Gümrük Birliği'nin zararı da sık sık gündeme getirildi; fakat hiç kimse AB'nin 33 yıllık Gümrük Birliği kaybından ve Türk Sanayi Ürünleri'nin AB'ye Gümrük Birliği'nden önce 23 yıl gümrük vergisiz girmesinin ülkemizin sanayileş-

mesine ne kadar müspet etki ettiğinden hiç bahsetmedi. Gümrük Birliği'nin zararı, 4-5 yıl önce 45-50 milyar Dolardan başlanarak ve her yıl 10'ar milyar Dolar zam yapılarak, 100 milyar Dolara kadar çıkarıldı. Hesaplama ise şöyle yapıldı: Türkiye, Gümrük Birliği'nden bu yana, AB ile dış ticaretinde (X milyar Dolar) dış ticaret açığı vermiş ve buna ilaveten 10-15 milyar Dolar da gümrük vergisi kaybı = Gümrük Birliği'nin zararı!

Bu yanlış hesaplama ile devam edersek, 1996-2005 döneminde AB ile toplam dış ticaret açığımız 90,7 milyar Dolara, 10-15 milyar Dolarlık gümrük vergisi kayıplarını da eklersek Gümrük Birliği'nin zararı 100 milyar Doları aşmış mı oluyor? Hayır. Bu hesaplama bilimsel açıdan tamamen yanlış bir değerlendirmedir. Malesef bu dayanaksız hesaplama tüm çevreler tarafından doğru kabul edilerek kamuoyunun yanıltılmasına devam edilmektedir.

Oysa, 1996-2005 döneminde toplam ithalatımız 609 milyar Dolar ve ihracatımız 381 milyar Dolar olup toplam dış ticaret açığımız 228 milyar Dolardır. Bu açığın yaklaşık 90,7 milyar Doları (%39.8'i) AB ülkeleriyle, geriye kalan 137.3 milyar Doları (%60.2'si) ise AB dışı ülkelerle (Bkz Tablo-1). Burada şu soruyu sormalıyız: AB ile dış ticaret açığına ve artışına Gümrük Birliği yol açmış ise AB dışı ülkelerle olan Dış Ticaret açığının sebepleri nedir ve bu açığı nasıl izah edeceğiz? Cevabını maalesef kimse veremiyor.

Son 10 yıllık Gümrük Birliği döneminde, ithalatın yaklaşık %88'i hammadde, ara malı ve yatırım mallarından ve %12'si dayanıklı ve dayanıksız tüketim mallarından oluşmuştur. "Türkiye'de ithalat artışı ve dış ticaret açığının büyümesi tamamıyla GSMH büyüme (yatırım ve üretim) hızının artışına ve dolayısıyla ithal girdisi yüksek olan ihracat artışına bağlıdır." Nitekim, Tablo-1'de görüldüğü gibi, 2001 yılında büyüme hızı %9.5 gerilemiş, 2000'den 2001'e; - İthalat 54.5 milyardan 41.4 milyar Dolara inmiş - Dış ticaret açığı 26.7'den 10.1 milyar Dolara gerilemiş - AB ile dış ticaret açığı da 12.3'ten 2.2 milyar Dolara inmiş - Mal ve hizmet gelir bazındaki giderlerimizin farkı olan Cari İşlemler Dengesi açığı da -9.8 milyar Dolardan +3.4 milyar Dolarlık (13.2 milyar Dolar fark) bir artıya dönüşmüştür (Bkz Tablo-3).

Bununla birlikte GB öncesi 1995'den 2005'e kadarki süreçte;

- GSMH 171 milyar Dolardan 361 milyar Dolara (2,1 kat artış)
- İthalat 35.7 milyardan 116 milyar Dolara (3.2 kat)
- İhracat 21.6 milyardan 73.1 milyar Dolara (3.4 kat)
- AB'den ithalat 16.9 milyardan 49.0 milyar Dolara (2.9 kat artış)
- AB'ye ihracat ise, 11 milyardan 38.3 milyar Dolara (3.5 kat artış) yükselmiştir.
- Türkiye'nin ithalatında AB'nin payı %47'den %39'a gerilemiş, 25 üyeli AB'nin payı %42.2'dedir.
- İhracatımızda AB'nin payı ise %51'den %48.9'a gerilemiş, 25 üyeli AB'nin payı ise %52.4'e çıkmıştır.

TABLO-1. TÜRKİYE'NİN TOPLAM VE AB İLE DİŞ TİCARETİ (Milyar Dolar)

	1995	1996	2000	2001	2002	2003	2004	2005
GSMH (Milyar \$)	171.2	183.8	201.9	144.0	181.7	239.0	299.5	360.9
GSMH (%)	8.0	7.1	6.1	-9.5	7.8	5.9	9.9	7.6
İthalat	35.7	43.6	54.5	41.4	51.6	69.3	97.4	116.0
İhracat	21.6	23.2	27.8	31.3	36.1	47.3	63.1	73.1
DT (1) Açığı	-14.1	-20.4	-26.7	-10.1	-15.5	-22.0	-34.3	42.9
CİD (2) Açığı	-2.3	-2.4	-9.8	+3.4	-1.5	-6.9	-15.6	23.4
1996-2005 Dönemi Toplam DT Açığı 228 Milyar \$ (ithalat 609 – ihracat 381)								
AVRUPA BİRLİĞİ (AB) İLE DİŞ TİCARETİMİZ								
İthalat (M)	16.9	23.1	26.6	18.3	23.3	31.7	45.4(*)	49.0(*)
İhracat (X)	11.0	11.5	14.3	16.1	18.5	24.5	34.3(*)	38.3(*)
DT Açığı	-5.9	-11.6	-12.3	-2.2	-4.8	-7.2	-11.1(*)	10.7(*)
1996-2005 AB ile Toplam DT Açığı 90.7 Milyar \$, AB Dışı Ülkelerle 137 Milyar \$								
M'de AB Payı (%)	47	53	49	44	45	46	46.7(*)	42.2(*)
X'da AB Payı (%)	51	50	52	51	51	52	54.7(*)	52.4(*)
(1) DT = Dış Ticaret; (2) CİD = Cari İşlemler Dengesi; (*) 25 üyeli Avrupa Birliği								

Kaynak: DPT, Türkiye'nin üyeliğinin AB'ye Muhtemel Etkileri, Kasım 2004, s.26;

DİE, Haber Bülteni, Nisan 2006.

Bazı eleştirmenler, "Gümrük Birliği öncesi ve sonrası 10 yılda Dış Ticaret açığı yaklaşık ikiye katlanmıştır" iddiasında bulunmaktadır. Doğrudur. Fakat bunun asıl sebebi, 1995'ten 2005'e kadarki zamanda ithal girdisi oranı yüksek olan ihracatın 3.4'e ve (AB'ye ihracatın 11 milyar Dolardan 38.3 milyar Dolara çıkmış) ve GSMH'nin de %200'lük bir artışla ikiye katlanmasıdır.

Bölgelere Göre Dış Ticaret Açığı: 2005 yılında; ihracat ve ithalatımızda, sırasıyla 25 üyeli AB'nin payı yüzde 52,4 ve yüzde 42,2'dir. 42.9 milyar Dolarlık toplam dış ticaret açığı-

nın (dış ticaret açığı=ithalat-ihracat) sadece yüzde 24,9'u (49.0-38.3 = -10.7 milyar Doları) AB ülkeleriyle, yüzde 27,3'ü (20,3 – 8,6 = -11,7 milyar Doları) KEİ ülkeleriyle, yüzde 34'ü (15,7-1,1=14.6 milyar Doları) sadece 5 Uzak Doğu ülkesi ile (Çin, Japonya, Güney Kore, Tayvan ve Malezya). Demek ki dış ticaret açığının tek sebebi AB ile yapılmış olan Gümrük Birliği değildir. 2005'te Türkiye'nin toplam dış ticaretinde, ihracatın ithalatı karşılama oranı (ihracat/ithalat) yüzde 63.0 iken, bu oran AB ile dış ticaretimizde yüzde 78.2, KEİ ülkeleri ile yüzde 42.4 ve Uzakdoğu ülkeleri ile sadece yüzde 7'dir. Üstelik, Uzakdoğu ülkelerinden ithal edilen malların yaklaşık yüzde 90'ı dayanıklı tüketim mallarından oluşurken, AB'den yapılan ithalatın en az yüzde 80'i yatırım ve üretim mallarından oluşmaktadır.

Ülkelere Göre Dış Ticaret Açığı ve Fazlası: 2005 yılında Türkiye'nin en çok dış ticaret açığı verdiği ülkeler, milyar Dolar olarak, sırasıyla ithalat – ihracat; Rusya -10,4 (12,8 – 2,4), Çin -6,2 (6,8 – 0,6), Almanya -4,2 (13,6 – 9,4), İsviçre -3,5 (4,1 – 0,6), Güney Kore -3,4 (3,5 – 0,1), Japonya -2,9 (3,1 – 0,2), İran -2,6 (3,5 – 0,9), Fransa -2,0 (5,9 – 3,9), İtalya -1,9 (7,5 – 5,6), Ukrayna -1,8 (2,6 – 0,8), Tayvan -1,4 (1,5 – 0,1), İspanya -0,5 (3,5 – 3,0) ve ABD -0,4 (5,3 – 4,9) biçiminde sıralanmaktadır.

Türkiye'nin dış ticaret fazlası verdiği ülkeler ise, milyar Dolar olarak, sırasıyla ihracat - ithalat; Irak 2,6 (2,7 – 0,1), BAE 1,6 (1,7 – 0,1), İngiltere 1,2 (5,9 – 4,7), İsrail 0,7 (1,5 – 0,8), KKTC 0,6 (0,7 – 0,1), Hollanda 0,4 (2,5 – 2,1), Yunanistan 0,4 (1,1 – 0,7), Mısır 0,4 (0,7- 0,3), Danimarka 0,3 (0,7 – 0,4) şeklinde sıralanmaktadır.

Türkiye'nin esas meselesi: 2005 yılında, 25 üyeli AB ülkesi ile gerçekleşen -10,7 milyar Dolarlık dış ticaret açığı değil; sadece Rusya ile -10.1 milyar Dolarlık ve beş Uzak Doğu ülkesiyle -14,6 milyar Dolarlık dış ticaret açığıdır. Belirtmek gerekir ki Rusya ile dış ticaret açığımızın büyük bir kısmı turizm gelirleri, bavul ticareti ve müteahhitlik hizmet gelirleri ile giderilmektedir.

Gümrük Birliği sonucu "10-15 milyar Dolarlık gümrük vergisi kaybının zarar hanesine yazılması" ise çok abartılı ve abesle iştigaldir. Çünkü, 1995'te AB ülkelerine karşı koruma oranı sadece yüzde 5.47 olup bu oran, 1996'da yüzde 1.34'e inmiştir (DPT, Kasım 2004, say-

fa 23). Ayrıca son 10 yıllık dönemde ithalatın yaklaşık yüzde 90'ı yatırım ve üretim ile ilgili olduğuna göre, eğer Türk iş alemi kendi devletine bu kadar vergi vermemiş ise bunun olumlu etkilerinden de söz etmek gerekir. Verilmeyen gümrük vergisi sayesinde Türk işverenin maliyetleri düşmüş ve neticede dış rekabet gücü artmış, iç piyasada daha düşük fiyatlarla mal alma imkanına kavuşan tüketicilerimizin refah düzeyi artmıştır.

Diğer iddia da "Gümrük Birliği ile AB'nin Ortak Gümrük Tarifesi'ne girildiği için dış ticaret açığı artmıştır" şeklindeki söylemdir. Bilinmesi gereken gerçekler ise; a) GB öncesi, 1993'te bile, yıllık ihracatımız sadece 15.4 milyar Dolar iken Türkiye'nin dış ticaret açığı 14 milyar Dolar değil miydi? b) Türkiye'nin ödemeler dengesi yapısı sürekli olarak dış ticaret açığı vermek zorundadır. Çünkü Türkiye, ihracat gelirlerine ilaveten son yıllarda (8-9 yıldır) bavul ticareti ve başta turizm gelirleri olmak üzere hizmet gelirlerinden her yıl 25-30 milyar Dolarlık (hizmet giderleri de 8-13 milyar Dolar) bir döviz geliri elde etmektedir. Önemli olan, bu dövizlerin de yatırım, üretim ve ihracat artışına dönüştürülmesidir. Bunun yolu da ithalat artışı ve dış ticaret açıklarından geçmektedir.

40 yıllık bir mazisi olan "Onlar ortak biz pazar" sloganına gelince: 1995'ten 2005'e kademli süreçte AB'nin ihracatında Türkiye'nin ithalatının payı yüzde 0.9'dan sadece yüzde 1.5'e çıkmıştır. AB ülkelerinin dış ticaretlerinin yaklaşık yüzde 60'ını kendi aralarında yaptığı hesaba katılırsa, bu ülkelerin AB dışı ihracatı içinde Türkiye'nin ithalatının payı sadece yüzde 3 civarında seyretmektedir. Demek ki AB için Türkiye'nin önemi, sadece dış ticaret açısından bakıldığında bizim için (dış ticaret açısından) İran ve Irak'ın önemi kadardır. Çünkü bizim ihracatımızda da yukarıdaki ülkelerin payı sırasıyla yüzde 1.2 ve yüzde 3'tür. Türkiye-AB ilişkileri, her iki taraf açısından da sadece ticari bir olay olmayıp aynı zamanda siyasi, hukuki, askeri, ekonomik, mali, teknolojik ve hatta kültürel boyutları olan bir süreçtir. Aynı zamanda bu süreç, Türkiye için topyekün bir modernleşme projesidir.

Gümrük Birliği'nin Zararı: Gümrük Birliği'ne girdiğimiz 1996 yılından bu yana medyamızda Gümrük Birliği'nden dolayı iflas ettiğini iddia eden hiçbir firma sahibine rastlanmamıştır. Yıllardır firmalar açılıp-ka-

panmaktadır. Gümrük Birliği'nden bu yana giderek artan iç ve dış rekabete ayak uyduramayıp kapanan firmalar ise sadece onları daha verimli çalıştırabilecek olan ehil ellere geçmiştir.

Dinamik Etkiler: Gümrük Birliği'nin rakamsal olarak ölçülemeyen dinamik etkileri de çok önemlidir. Türkiye'nin AB ile Gümrük Birliği'ne girmesi yerli üreticileri geri dönülmez bir şekilde uluslararası rekabete açmış; böylece eksik rekabetçi ve korumacı lobilerin güçlerinin azalmasına önemli katkılarda bulunmuştur. Neticede düşük verimle, pahalı mal üreten firmalarımız, reorganizasyona zorlanarak kaliteli ve ucuz mal üretmeye ve üretimi artırarak ihracata zorlanmışlardır. Türk tekstil ve hazır giyim, otomotiv ve elektronik sanayileri bunun en güzel örneklerindedir.

1996'dan 2004'e Sanayi Malları İhracat Adedi

Bu bölümün amacı, önce herkesin ulaşabildiği başlıca sanayi mallarının üretim ve ihracat miktarlarını özetledikten sonra, bu ürünlerin ihracat adetlerini ve ülkelere göre dağılımını Türkiye'de ilk defa kamuoyuna sunmaktır.

Gümrük Birliği öncesinde "Gümrük Birliği ile Türk sanayi batar" iddiasında bulunanlara cevabım rakamlarla olacaktır. Ocak 2005 İhracatçı Birlikleri kayıtlarına göre, 1995'ten 2004'e kadarki süreçte, ihracat artışları, milyar Dolar olarak;

- Tekstil ve hazır giyim 8.2'den, bavul ticareti dahil, 21'e (2.6 kat artış)
- Taşıt araçları (otomobil, otobüs vs.) ve yedek parçaları 0.8'den 10.8'e (13.5 kat)
- Demir ve demir dışı metaller 3'den 9.2'ye (3.1 kat)
- Elektronik cihazlar 0.9'dan 6.1 milyar Dolara (6.8 kat) çıkmıştır.

Gümrük Birliği sayesinde Türk tekstil ve hazır giyim ürünlerine uygulanan Avrupa Birliği kotaları 1996'da kalktığı için bu mallar da Türkiye, AB pazarında Çin'in ardından, 4'üncülükten 2'nciliğe yükselmişti. 2004'te Türkiye'nin toplam tekstil ve hazır giyim ihracatı 17,7 milyar Dolar olup bu ihracatın yüzde 73'ü AB ülkelerindedir. AB pazarında Türkiye'nin payı tekstilde yüzde 13, hazır giyimde yüzde 9 iken, Çin'in payı sırasıyla yüzde 10 ve yüzde 18'dir.

1996'dan 2000 ve 2005'e kadarki zamanda, ihracat'ta başarılı olan sektörlerde üretim artışları, sırasıyla milyon adet olarak (1996'dan 2004'e artış);

- Televizyon 1.8'den 8.8'e ve 20.8'e (11.5 kat artış)
- Buzdolabı 1.7'den 2,4'e ve 5.1'e (3 kat artış)
- Çamaşır makinesi 0.9'dan 1.4'e ve 4.4 milyon adede (4.9 kat artış)
- Fırın(LPG) 0.6'dan 0.7 ve 5.9'a (9.8 kat artış)
- Otomobil 196 binden 306 bin ve 618 bine (3.2 kat artış)
- Otobüs-Minibüs 19 binden 29 bin ve 64 bine (3.4 kat artış)
- Şişe ve cam üretimi de 0.5 milyon tondan 1.1'e ve 1.1 milyon tona (2.2 kat artış) ulaşmıştır.

Ürünlere ve Ülkelere Göre Başlıca Sanayi Malları İhracat Adedi (Türkiye'de ilk defa)

1996'dan 2000 ve 2004'e kadarki süreçte ihracatımızda başlıca tüketim ve sanayi ürünleri miktarı, adet olarak (parantez içinde milyon Dolar), Tablo-2'de görüldüğü gibi;

- Televizyon 1.2 milyondan (217) 7.3 milyon (840) ve 18.5 milyona (2,636)
- Buzdolabı 645 binden (103) 929 bin (142) ve 2.9 milyona (520)
- Çamaşır makinesi 49 binden (11) 275 bin (42) ve 2.2 milyona (390)
- Otomobil 26 binden (200) 83 bin (619) ve 320 bine (3,928)
- Otobüs-Minibüs 3.2 binden (258) 6.4 bin'e (281) ve 6.4 bine (556)
- Traktör 943'den (7,7) 4.9 bin (45) ve 10.4 bin (147) adede yükselmiştir.

TABLO -2. BAŞLICA SANAYİ MALLARI İHRACATI VE ADEDİ, 1996, 2000, 2004.

SANAYİ ÜRÜNÜ	1996 Yılı İhracat (Adet)	1996 Yılı İhracat (Dolar)	2000 Yılı İhracat (Adet)	2000 Yılı İhracat (Dolar)	2004 Yılı İhracat (Adet)	2004 Yılı İhracat (Dolar)
Televizyon	1.2 Milyon	217 Milyon	7.3 Milyon	840 Milyon	18.5 Milyon	2.6 Milyar
Buzdolabı	645 Bin	103 Milyon	929 Bin	142 Milyon	2.9 Milyon	520 Milyon
Çamaşır makinesi	49 Bin	11 Milyon	275 Bin	42 Milyon	2.2 Milyon	390 Milyon
Otomobil	26 Bin	200 Milyon	83 Bin	619 Milyon	320 Bin	3.9 Milyar
Otobüs-Minibüs	3.2 Bin	258 Milyon	6.4 Bin	281 Milyon	6.4 Bin	556 Milyon

Kaynak: DTM Dokümanları, Haziran 2005. Yazarın notu: "Tablo'da yer alan verilerin çıkartılmasını sağlayan DTM Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürü Gazi Bilgin'e ve Uzman Argun Şit'e çok teşekkür ederim."

1996'dan 2000 ve 2004'e kadarki zamanda ithalatımızda ise başlıca sanayi ürünleri, adet

olarak (parantez içinde milyon Dolar);
- Otomobil 64 binden (983), 277 bine (2,574) ve 325 bine (4,073)
- Televizyon 195 binden (46.8), 1.4 milyona (156) ve 2.2 milyona (153) çıkmış;
- Buzdolabı sayısı 153 binden (59), 197 bine (75.2) ve 54 bine (23) ve
- Çamaşır makinesi sayısı da 212 binden (56), 356 bine (65.4) ve 206 bine (43) inmiştir.

1996'dan 2004'e kadarki süreçte ülkeler bazında, başlıca sanayi malları ihracatımız, adet olarak;

- **Televizyon:** İngiltere'ye 167 binden 3.5 milyona, Almanya'ya 428 binden 3.4 milyona, İtalya'ya 21.7 binden 3.1 milyona, İspanya'ya 42 binden 1.9 milyona, Fransa'ya 76 binden 1.6 milyona, Romanya'ya 14,8 binden 694 bine, Yunanistan'a 23 binden 398 bine, İsveç'e 10 binden 366 bine, Rusya'ya 8.6 binden 338 bine ve Avusturya'ya 36 binden 250 bine yükselmiştir.

- **Buzdolabı:** İngiltere'ye 153 binden 466 bine, Fransa'ya 149 binden 353 bine, Irak'a birkaç yüzden 284 bine, Almanya'ya 41.6 binden 259 bine, İtalya'ya 9.5 binden 147 bine, Cezayir'e 2 binden 118 bine, İsrail'e 21 binden 78 bine ve İspanya'ya 11.5 binden 66 bine sıçramıştır.

- **Çamaşır Makinesi:** Almanya'ya 16.8 binden 426 bine, İngiltere'ye 726'dan 208 bine, Fransa'ya 4 binden 199 bine, Rusya'ya 1.3 binden 190 bine, İspanya'ya 310'dan 185 bine ve Romanya'ya 5.2 binden 128 bine çıkmıştır.

- **Otomobil:** Fransa'ya 473'den 56.3 bine, Almanya'ya 18'den 45.8 bine, İtalya'ya 10.8 binden 33 bine, İspanya'ya 8 binden 16.8 bine, Rusya'ya 893'den 17.7 bine, İsrail'e sıfırdan 13.3 bine, Cezayir'e 1'den 9.3 bine, İngiltere'ye 3'den 8.4 bine, Polonya'ya 1'den 8.3 bine ve Finlandiya'ya sıfırdan 7.6 bin adede yükselmiştir.

Türkiye'nin 2004 yılında ihraç etmiş olduğu 320 bin adet otomobilden elde ettiği 3,9 milyar Doların dağılımı ise (parantez içinde milyon Dolar); yüzde 19.8'i Fransa (777), yüzde 15.3'ü Almanya (600), yüzde 10.7'si İtalya (420) ve yüzde 5.8'i İspanya (227), yüzde 4'ü Rusya ve yüzde 3.8'i de İngiltere'den (151) biçimindedir.

Yine 2004'te ihraç ettiğimiz 18.5 milyon adet TV'den elde ettiğimiz 2.6 milyar Doların dağılımında da (parantez içinde milyon Do-

lar); İngiltere yüzde 20.8 (548), Almanya yüzde 19.3 (512), İtalya yüzde 9.4 (248), İspanya yüzde 8.9 (235) ve Fransa yüzde 7.9'luk (207) bir paya sahiptir.

Görüldüğü gibi, 2004 sonu itibarıyla milyonlarca İngiliz, Fransız, Alman ve İtalyan vatandaşları evlerinde Türk malı televizyon, buzdolabı ve çamaşır makinesi kullanmaktadır. Demek ki Türk sanayi ürünleri AB'ye girmiş bile...

AB ile Müzakereler ve Beklentiler

AB Komisyonu'nun 6 Ekim 2004 İlerleme Raporu ile Türkiye-AB arasında tam üyelik yolunda müzakerelerin başlaması konusunda yeşil ışık yakmasıyla 17 Aralık 2004 Kopenhag Zirvesi'nde müzakerelerin 5 Ekim 2005 tarihinde başlatılmasına karar verilmiştir. Ancak, gerek 2004 İlerleme Raporu ve gerekse 17 Aralık Zirve Raporu, bundan önce hiçbir aday ülkeden istenmeyen haksız taleplerle doludur. Bu tartışmalara geçmeden önce, ekonomik açıdan müzakere sürecinin ne anlama geldiği ve ekonomik entegrasyon çeşitleri üzerinde durmak daha uygun olacaktır.

Türkiye'ye müzakere tarihi Kopenhag Siyasi Kriterleri'ni yerine getirdiği için verilmiştir. Tam üyelik için ise yapılmış olan siyasi reform yasalarının uygulamada da başarılı olmasına ilaveten Maastricht Kriterleri'ne yaklaşılması da gerekmektedir. Bu durumda Türkiye, bir anlamda AB tam üyelik hedefi için bir çeşit 10 yıllık bir istikrar programı (stand-by) uygulamasını kabul etmiş oldu. Çünkü **Maastricht Kriterleri;**

- **Fiyat İstikrarı:** Her üye ülkenin yıllık ortalama enflasyon hızı, en düşük enflasyon oranına sahip 3 üye ülke ortalamasının yüzde 1,5'inden fazla olmamalıdır (%1,5+%1,5=%3 dolayında bir yıllık enflasyon gibi),

- **Kamu Açığı:** Üye ülkelerin bütçe açığı, o ülke GSMH'sinin (Bütçe / GSMH Oranı) yüzde 3'ünü aşmamalıdır (Türkiye'de bu oran 2003'te yüzde -11,2, 2004'te, yüzde -7,0, 2005'te ise yüzde 3'ün altına inecektir),

- **Kamu Borçları:** Üye ülkenin kamu borçlarını (kamu iç ve dış borç stokunun toplamının) o ülke GSMH'sinin (Kamu Borçları / GSMH Oranı) yüzde 60'ı geçmemelidir. (Türkiye'de bu oran 2004'de yüzde 70'e inmiş ise de, esas sorun özellikle iç borç stokunun çok kısa vadeli olmasıdır)

- Faiz Oranları: Uzun vadeli faiz oranları, en düşük enflasyona sahip 3 üye ülkenin yıllık ortalama faiz oranını yüzde 2'den fazla aşmamalıdır. (%6+%2=%8 gibi)

- İstikrarlı Döviz Kur'u: Avro'ya geçmeyen üye ülke paraları devalüasyon olmaksızın Avrupa Para Sistemi'nin döviz kurları mekanizmasında öngörülen normal dalgalanma marjlarına (kur ayarlamalarına) uymalıdır.

Toplam Borç Stoku: Aralık 2005 itibarıyla Türkiye'nin toplam borç stoku yaklaşık 352 milyar Dolar (iç borç 182 + dış borç 170) olup kamunun toplam borç stoku 258 milyar Dolar'dır. Çünkü, 170 milyar Dolarlık dış borç stokunun yaklaşık 76 milyar Doları (yüzde 45'i) kamu kesimine 94 milyar Doları (yüzde 55'i) da başta Merkez Bankası, bankalar olmak üzere özel sektöre aittir. Kamu borç stokunun sadece 11.8 milyar Doları IMF'ye ait olup yaklaşık 40 milyar Doları da yurtdışında satılmış olan tahvillerden oluşmaktadır.

Maastricht Kriterleri'nde Kamu Borç Stoku/GSMH oranı yüzde 60 olmakla birlikte, Türkiye'de Kamu Borç Stoku (Brüt) / GSMH oranı; 2001'de yüzde 126.9, 2002'de yüzde 105.6, 2003'de yüzde 91.5 ve 2004'de ise yüzde 82.3'e indi. Kamu Borç Stoku (Net) / GSMH oranı; 2001'de yüzde 91.0, 2002'de yüzde 78.7, 2003'de yüzde 70.5 ve 2004'de ise yüzde 63.5'e geriledi. 2000 yılına bu net oran yüzde 58 olmasına rağmen 2001 ekonomik krizi ortaya çıkmıştı. Net borç stoku, Türkiye'deki döviz rezervlerin, bankaların dışarıya açtıkları ticari kredilerin ve Eximbank'ın açtığı dış krediler dahil diğer ülkelerden alacaklarımızın toplam borçtan düşülmesiyle elde edilir.

Türkiye'de iç borç stoku ortalama vade yapısının çok kısa vadeli olmasından dolayı, Türkiye'nin uluslararası piyasalarda güvenini sağlayabilmesi ve bu piyasalardan düşük faizli, orta ve uzun vadeli krediler çekebilmesi için (brüt) oranın yüzde 60 ve (net) oranın da yüzde 40 dolayına çekilmesi gerekmektedir. Mesela, Aralık 2005'te 244,8 katrilyon TL'lik iç borç stokunun yüzde 79'unu oluşturan tahvil+bonodan oluşan nakit borçların (176.3+50.6=194.2 katrilyon TL) ortalama vade yapısı 19,6 aydır (Mayıs 2005'te bu vade 13,1 ay idi). Bu vadeler tahvilde 21,2 ay, bonoda 3,7 aydır (DPT, Mali Piyasalarda Gelişmeler, Ocak 2006, s.7).

Ekonomik Entegrasyon Çeşitleri

Serbest Ticaret Bölgeleri: Üye ülkeler arasındaki ticari engelleri kaldırmakla birlikte, birliğe üye olmayan ülkeler (3'üncü ülkelere) karşı kendi politikalarını (kotaları ve gümrük tarifelerini) uygulamaktadırlar. Kısaca, gümrük vergisi = 0 ve ortak gümrük tarifesi yoktur.

Gümrük Birliği: Üye ülkeler arasındaki kotaları, gümrük vergileri ve diğer eş etkili vergiler (Türkiye konut fonu gibi) ve diğer dış ticaret engellerini kaldırmakta; ayrıca 3'üncü ülkelere karşı ortak gümrük tarifesi uygulanmaktadır. (Gümrük vergisi=0+ortak gümrük tarifesi var.)

Ortak Pazar: Gümrük Birliği'ndeki şartlara ilaveten, üyeler arasında emek ve sermaye gibi üretim faktörlerinin ve teknolojinin serbest dolaşımına izin vermektedir (Gümrük Birliği + emek, sermaye ve teknolojinin serbest dolaşımı).

Ekonomik Birlik: Mal ve hizmetlerin ve üretim faktörlerinin serbest dolaşımına ilaveten, üye ülkeler arasında ülkelerin para, maliyet ve sosyal politikaları da uyumlu hale getirilmektedir. Ekonomik Birliğin en gelişmiş aşaması ise bugünkü Avrupa Birliği'nde parasal ve siyasi birlik aşamalarına yaklaşılmış olmasıdır. (AB=ekonomik birlik+parasal ve siyasi birlik hedefi).

Tercihli Ticaret Anlaşmaları: Üyeler arasındaki siyasi iş birliğinin gerçekleştirilmesi için yukarıdaki entegrasyon biçimlerinden başka tercihli ticaret anlaşmaları yapılmaktadır. Ancak, tercihli ticaret anlaşmalarının hedef iktisadi bütünleşme değil; ülkeler arasında projeler bazında iş birliği ve karşılıklı olarak sanayi sektörünün bazı alt dallarında ithalat yasaklarını, kotaları kaldırmak veya gümrük duvarlarını kademeli olarak indirmektir. Türkiye' nin Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO=EİT) ile ilişkileri tercihli ticaret anlaşmasıdır.

Türkiye-AB ilişkileri: 1999-2006

AB'nin 11 Aralık 1999'da Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'ye adaylık statüsü tanındıktan sonra, 11 Nisan 2000'de toplanan, Türkiye-AB arasında en yüksek karar organı olan, Türkiye-

AB Ortaklık Konseyi, Türkiye'nin adaylık sürecinde AB müktesebatına (mevzuatına) uyum çalışmaları için 8 adet alt komite kurmuş; bu komiteler, 31 ana başlığın 28'ini Haziran 2000'den itibaren ele almaya başlamış; fakat AB ile müzakereler başlamadığı için elde edilen başarılar çok sınırlı kalmıştır.

17 Aralık 2004 AB Zirve kararı (metni) ile bundan önceki adaylara uygulanmayan; fakat Türkiye'ye reva görülen hususlar ise,
- "Yapısal politikalar ve tarım konularında uzun süreli bir geçiş dönemi, kişilerin serbest dolaşımında koruyucu tedbirlerin sürekli hale getirilmesi; müzakerelerin sürecinin ucu açık ve sonucu önceden garanti edilemez" ifadesinin yer alması
- Türkiye'ye tam üyelik tarihi verilmemesi
- Kopenhag Kriterleri ile ilgisi olmayan Kıbrıs sorununun devreye sokulması
- Daha önceki adaylara yağın mali destekten hiç bahsedilmemesi
- Ortak tarım politikası ve bölgesel kalkınma konularında sürekli kısıtlama getirilebileceği
- 35 konudaki her müzakerenin açılış ve kapanışında da üye devletlerin, oy birliği ile alınacak kararın gerekecek olması şeklinde özetlenebilir. Bunun anlamı, Güney Kıbrıs'a müzakere süresince 70 kez veto hakkı tanıyacak olmasıdır.

3 Ekim 2005 AB Zirvesi ve Müzakereler:

3 Ekim 2005'te Lüksemburg'ta yapılan AB Dışişleri Bakanları toplantısında, Türkiye'nin AB ile katılım müzakerelerine başlama kararı alındı. Aynı gün yayınlanan Müzakere Çerçeve Belgesi üç ana bölüm ve 23 maddeden oluşmaktadır. Bu bölümler: Müzakerede uygulanan ilkeler, müzakerelerin esasları ve müzakere prosedürüdür. Çerçeve Belgesi'nin ilk bölümünde 17 Aralık 2004 Zirvesi'nde alınan kararlar yer almıştır. Bunlara ilave olarak;
- Müzakerelerin ilerlemesi ve askıya alınmasına ilişkin şartlara detaylı bir biçimde
- Müzakerelerin doğası gereği ucunun açık; ancak nihai hedefin tam üyelik olduğuna
- AB'nin hazmetme kapasitesine yer verilmiştir.

Bu durumda, Türkiye en az on yıllık bir müzakere maratonu sonucunda gerekli tüm şartları yerine getirirse bile, üyelik tarihinde Avrupa Birliği'nin Türkiye'yi hazmetme kapasitesinin yetersiz olduğu öne sürülerek Türkiye'nin tam üyeliğini daha ileri tarihlere ertelenebilecektir.

Müzakere Başlıkları (Fasılları): Çerçeve Belgesi'nin son bölümünde yer alan müzakere fasılları, 35 başlık sırasıyla: 1-Malların Serbest Dolaşımı, 2-İşçilerin Serbest Dolaşımı, 3-Yerleşme Hakkı ve Hizmet Sunma Serbestisi, 4-Sermayenin Serbest Dolaşımı, 5-Kamu İhaleleri, 6-Şirketler Hukuku, 7-Fikri Mülkiyet Hukuk, 8-Rekabet Politikası, 9-Mali Hizmetler, 10-Bilgi Toplumu ve Medya, 11-Tarım ve Kırsal Kalkınma, 12-Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası, 13-Balıkçılık, 14-Ulaştırma Politikası, 15-Enerji, 16-Vergilendirme, 17-Ekonomik ve Parasal Politika, 18-İstatistik, 19-Sosyal Politika ve İstihdam, 20-İşletme ve Sanayi Politikası, 21-Trans-Avrupa Ağları, 22-Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu, 23-Adli Konular ve Temel Haklar, 24-Adalet, Özgürlük ve Güvenlik, 25-Bilim ve Araştırma, 26-Eğitim ve Kültür, 27-Çevre, 28-Tüketici ve Sağlığının Korunması, 29-Gümrük Birliği, 30-Dış İlişkiler, 31-Dışişleri, Güvenlik ve Savunma Politikası, 32-Mali Kontrol, 33-Mali ve Bütçesel Hükümler, 34-Kurumlar ve 35-Diğer Konular'dır.

9 Kasım 2005 İlerleme Raporu ve Katılım Ortaklığı Belgesi:

2005 İlerleme Raporu ve Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yukarıda belirtilen tespitlere ilaveten " AB Komisyonu Türkiye'nin istikrar ve reform çabalarını sürdürdüğü müddetçe işleyen bir piyasa ekonomisi olarak kabul edilebileceğini, kararlı adımlar atmaya devam ettiği takdirde orta vadede Birlik içindeki rekabet baskısı ve piyasa güçleri ile baş edebileceğini belirtmiştir. Bir başka ifade ile Kopenhag Ekonomik Kriterleri'nin iki temel parametresinden birini yerine getirdiği, diğerini ise orta vadede getireceği" yer almaktadır.

Ayrıca, Katılım Ortaklığı Belgesi'nde, Güney Kıbrıs da dahil olmak üzere, tüm üye ülkelerle ilişkilerin normalleştirilmesi istenmekte; Ortaklık Anlaşması ve Gümrük Birliği'nden kaynaklanan yükümlülüklerin kısa vadede yerine getirilmesi talep edilerek müktesebatı uyum bölümünün ulaştırma başlığı altında liman ve havaalanlarının Güney Kıbrıs'a açılması talep edilmektedir.

2005 Katılım Ortaklığı Belgesi'nde Ekonomik Öncelikler: Kısa Vadede;

- IMF ve Dünya Bankası ile mutabık kalınan mevcut yapısal reform programının uygulanmaya devam edilmesi ve özellikle kamu

harcamalarının denetiminin sağlanması,
- Pazar düzenleyici makamların bağımsızlığının garanti altına alınması,
- Özellikle enerji, tütün ve şeker alanlarında olmak üzere pazarın serbestleştirilmesinin ve fiyat reformlarının devam ettirilmesi,
- Kayıt dışı ekonomi sorununu ele alan araçların uygulamaya konulması,
- Özellikle genç nüfus için mesleki eğitim çabalarının geliştirilmesi.

Orta vadede ise;

- Özelleştirme programının tamamlanması,
- Tarım sektörü reformunun tamamlanması,
- Sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliğinin temin edilmesi,
- Genç nesile ve geri kalmış bölgelere özel önem verilmesi suretiyle, genel eğitim ve sağlık düzeyinin artırılmasının sağlanmasıdır.

12 Haziran 2006 Müzakerelerin Başlaması ve Restleşmeler: Türkiye-AB arasında fiili müzakereler, Kıbrıs Rum Yönetimi'nin veto tehdidine rağmen, 12 Haziran 2006'da Bilim ve Araştırma faslının açılıp-kapanması ile başlamış oldu. Bu müzakere sonrası Dışişleri Bakanımız Abdullah Gül basın toplantısında "Kıbrıs meselesi, Türkiye-AB ilişkilerini zehirlememelidir." ve "Eğer 600 bin nüfuslu Kıbrıs Rum Kesimi, AB'ye iktisadi, siyasi ve askeri konularda 72 milyonluk Türkiye'den daha fazla katkıda bulunacaksa AB Türkiye'yi dışlayarak Rum Kesimi'ni tercih edebilir ve biz de yolumuza devam ederiz" beyanatında bulundu.

Bununla birlikte 16 Haziran 2006'da Başbakan Tayyip Erdoğan İSO toplantısında "Biz Kuzey Kıbrıs'ı satmayız. KKTC'ye uygulanan izolasyonlar (iktisadi kısıtlamalar) kalkmadığı sürece Rum Kesimi'ne deniz ve hava limanları açılmayacaktır... müzakereler durursa durur". 20 Haziran'da da meclis grup toplantısında "AB ile müzakereler teknik bir meseledir, siyaset karıştırılmaz. Yunanistan Kıbrıs meselesini AB'ye taşımaya çalışıyor. Kıbrıs'ta çözüm AB zemininde olamaz. Kıbrıs'ta çözüm Birleşmiş Milletler zemininde olacaktır" şeklinde konuşmuştur.

AB Yetkilileri de Rest Çekti (16 Haziran 2006 AB Zirvesi): 16 Haziran 2006'da Brüksel'deki AB zirvesinin sonuç bildirisinde yer alan Türkiye paragrafında, Rum Kesimi ve Yunanistan'ın istekleri doğrultusunda, yıl sonuna kadar;

-Türk deniz ve hava limanlarının Rum bandıralı gemi ve uçaklarına açılması,
-Gümrük Birliği Ek Protokolü'nün imzalanması (limanların açılmasının TBMM'de onaylanması),
-Reform sürecinin ve uygulamaların hızlandırılması,
-Zirve metninde , genişleme ritmi (yeni üyelerin kabulünde) ve AB'nin hazmetme kapasitesi dikkate alınmalıdır talep ve tehditleri yer aldı.

Tam Üyelik Ne Zaman?

AB'nin Türkiye'yi yakın gelecekte tam üye olarak Birlik içinde görmek istememesinin esas sebebi, siyasi nedenlerden çok ekonomik ve Türkiye'nin nüfus potansiyelidir. Türkiye'de yıllık ortalama nüfus artışı yüzde 1.5 dolayında olup bu hız ile 2020 yılında Türkiye'nin nüfusu 90 milyon seviyesine yaklaşacaktır. Böylece Türkiye AB organlarında ve Avrupa Parlamentosu'nda en çok temsilcisi olan ülke konumuna gelecektir. Oysa, AB'nin 25 ülkesinde yıllık nüfus artış oranı yüzde 0,25 (binde 2,5) dolayında seyretmekte olup bu ülkelerin nüfusları adeta yerinde saymaktadır.

Avrupalıların diğer bir endişesi de tam üyelikle birlikte, Türk işçilerinin AB ülkelerini istila etme korkusudur. Çünkü, son yıllarda AB'nin en önemli bazı ülkelerinde işsizlik oranları yüzde 9-12 arasında seyretmektedir. Nitekim Mayıs 2006 itibarıyla işsizlik oranları Belçika'da yüzde 12, Almanya'da yüzde 10,9 ve Fransa'da yüzde 9,1 olup bu oranlar, Batılı standartlarda çok yüksektedir (The Economist, 8 Temmuz 2006).

Önemle belirtmek isterim ki Türk işçilerinin AB'de serbest dolaşımı 10-15 yıl önce gerçekleşmiş olsaydı, Türkiye'de vasıfsız işçilerin yerine, daha çok vasıflı işgücü kaybı olacak; bu durum ise kalifiye iş gücü ve ara elemanı kıtlığı çeken Türk sanayisini daha da sıkıntıya sokacaktı. Ayrıca Türkiye'nin daha çok vasıflı eleman kaybının AB'ye bir çeşit insan kapitali hibesi olacağı da unutulmamalıdır.

Türkiye'nin alacağı mali destek, çok büyük bir ülke olduğu için, diğerlerine göre yüksek olacağından, AB'ye bu mali destek çok ağır gelmekte ve Türk işçilerinin AB'yi istila etmesinden de korktuğu için, AB yetkilileri bu gerçekleri dile getirmek yerine, Türkiye'nin

kabul edemeyeceği siyasi şartlar öne sürerek vakit kazanmaya çalışmaktadır.

AB'nin Türkiye'yi tam üye olarak kabul edebilmesi; Türkiye'deki iktisadi yapının yıllık enflasyon hızını istikrarlı bir şekilde yüzde 5'in altında tutabilecek bir duruma gelmesine, tarımsal ve sınai kalkınmanın büyük ölçüde tamamlanarak işsizlik oranının gerçekte yüzde 6 dolaylarına inmesine bağlı görünmektedir. Çünkü bu seviyede bir iktisadi istikrara ulaştığımız zaman Türkiye'nin AB'ye olan yıllık iktisadi yükü 8-10 milyar Avro yerine birkaç milyar Avroya inecek ve sanayileşme sonucu yıllık nüfus artışı da yüzde 1'in altına düşecektir. Neticede Türkiye'deki işsizlik oranı ve AB ülkeleri tehdidi sona ermiş olacak; bu sayede AB Türkiye'yi tam üyeliğe kabul edebilecektir.

Demek ki esas olan tam üyeliği uzun süre unutup bir an önce iktisadi ve siyasi yönden istikrara kavuşabilmek için kendi evimize çeki düzen vermeye çalışmalıyız. Bu durumda, Türkiye'nin AB'ye tam üye olabilmesi kendi elinde olup enflasyon ve işsizlik konularında, AB standartları ne zaman yakalanırsa (2015-2025 yılları arası) üyeliğin de gerçekleşmesi mümkün olacaktır.

Sonuç:

Ekim 2006 sonuna kadar Tarama Süreci'nin (Türkiye'nin AB mevzuatına uyum derecesinin değerlendirilmesi) tamamlanması beklenmekte ise de her iki tarafın da taviz vermesi beklenmediğine göre, Aralık 2006'da müzakereler ve Türkiye-AB ilişkilerinin askıya alınma riski mevcuttur. Ancak, Türkiye'nin 43 yıldır büyük sıkıntılar ve güçlüklerle sürdürdüğü AB sürecinden elde ettiği kazanımlar ve önümüzdeki dönemde siyasi ve ekonomik alanda Avrupa ile daha sağlam bir entegrasyon kuralabilme konusundaki beklentileri göz önüne alındığında yapılması gereken, bu sürecin (AB ile müzakere sürecinin) asla Türkiye'nin kendi iradesiyle kesintiye uğramasına müsaade edilmemesidir.

43 yıllık taahhüdüne rağmen Türkiye'nin tam üyelik hedefinin AB tarafından sabote edilmesinin maliyeti, Türkiye açısından; belli bir süre Türkiye'nin dış ekonomik itibarı (kredibilitesi) gerileyecek, doğrudan yabancı sermaye girişleri azalacak, faiz ve döviz fiyatları ile enflasyon artış eğilimine girecek, borsa

inişini sürdürecektir, başta Avrasya bölgesinde olmak üzere Türkiye'nin siyasi prestij ve ağırlığı zedeleneyecek ve tüm bunlar ülkede bir siyasi dalgalanmaya da yol açabilecektir. AB açısından; İslam ve Hıristiyan alemleri arasında uzlaşma ümidi sona erecek, medeniyetler çatışması devam edecek; AB, ABD karşısında ve dünya ölçeğinde siyasi ve askeri sahalarda cüce bir güç olmaktan kurtulamayacaktır. Bu da AB ile müzakere sürecinin bir şekilde askıya alınmasının hem Türkiye, hem AB bakımından maliyetinin gayet ağır olacağını göstermektedir.

Türkiye'nin AB sürecinden en önemli ve belki de yegane beklentisi, AB'ye tam üye olan ülkelerin bugün yakalamış oldukları standartlara (her alanda) ulaşabilmektir. Öyleyse, önemli olan AB ile müzakereleri devam ettirmek ve her alanda azami kazanımı elde etmektir. Daha önce, nüfusu ve ekonomik gücü büyük ülkelerin bazıları AB'ye üyelik sürecinde ciddi sancılar yaşamışlardır. AB tarafından müzakerelerin askıya alınması dünyanın sonu değildir. Mesela İngiltere'nin üyelik süreci iki defa, İspanya'nın bir defa kesintiye uğramıştır. Bütün bu hususlar dikkate alındığında Türkiye'nin üyelik sürecinde de benzer sıkıntıların yaşanılması beklenebilir. Bu noktada AB katılım sürecinde duygusalıktan uzak, soğukkanlı ve kararlı bir politika izlenmesi gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki her şeye rağmen, 12 Haziran 2006'da Bilim ve Araştırma faslında müzakerelerin açılıp-kapanması Türkiye-AB ilişkilerinde çok önemli bir aşama olup, Türkiye'nin tam üyelik yolunda AB trenine binmesinin tescilidir. Müzakereler askıya alındığı takdirde Türkiye, AB yetkililerine 43 yıllık taahhütlerini hatırlatmalı ve soğukkanlılıkla trenden inmek yerine trende beklemeye geçmelidir. Çünkü, 1963 Ankara Antlaşması ile Türkiye zamanın Avrupa Ekonomik Topluluğu'na tam üyelik hedefi ile ortak üye olmuş, 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği Kararı kitapçığının giriş bölümünde "Türkiye'nin tam üyelik hakları baki kalmak kaydıyla" yazılıdır. Her iki anlaşma da zamanın üye ülkelerinin parlamentolarında onaylandıkları için Türkiye'nin tam üyelik hedefine ulaşması AB'nin devlet taahhüdüdür.

Eninde sonunda, alınan kararlarda AB ülkeleri, 600 bin nüfuslu Kıbrıs Rum Kesimi ile 500 bin nüfuslu Malta'nın, İngiltere ve Almanya

gibi dev ülkelerle aynı haklar ve yetkilere sahip olmalarının önüne geçecek, böylece AB, Güney Kıbrıs'ın oyuncağı olmaktan kurtulacak ve Türkiye-AB ilişkileri ve müzakereleri rayına oturacaktır. AB'de Türkiye konusunda dört grup vardır: Destekleyenler (Türkiye'yi stratejik bulanlar), tarafsız kalanlar, karşı çıkanlar (Hıristiyan Demokratlar ve Avusturya) ve istismar edenler (AB'yi kullanarak Türkiye'ye her şeyi kabul ettirmeye çalışan Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan). Şu anda Türkiye'ye düşen görev 9'uncu Demokratikleşme Paketi'ni bir an önce yürürlüğe koyarak, AB ülkelerindeki Türkiye ve Türk dostu devlet ve hükümet başkanları ile AB yetkililerinin elini güçlendirmek olmalıdır.

Sonuç olarak, Türkiye ile AB müzakerelerinin devam etme zorunluluğu vardır. Çünkü, AB ile ilişkileri kesip, ABD, Rusya, Türk Cumhuriyetleri ve Uzak Doğu Ülkeleri ile ticari ortaklıklara ve hatta Serbest Ticaret Anlaşmaları'na (STA'lara) gidilmesi tezleri Türkiye-AB ticari ve ekonomik ilişkilerinin bir alternatifi değil, sadece tamamlayıcısı olabilir. Gümrük Birliği'nden 10 yıl sonra ve Gümrük Birliği'nden 40 yıl önce de Türkiye'nin dış ticaretinin en az yarısı bugünkü AB ülkeleri ile yapılıyordu. Günümüzde ise, otomobil, buzdolabı, televizyon ve hazır giyim gibi başlıca sanayi mallarımızın ihracatında AB ülkelerinin payı yüzde 75 – yüzde 80 arasında seyretmekte ve halen toplam ihracatımızın yaklaşık yüzde 54'ü AB ülkeleriyledir. İlaveten, Türkiye-AB ilişkileri sadece ticari bir olay değil, sanayi, tarım ve hizmetler sektörleri dahil 35 müzakere konusuna standartlar ve disiplin getiren bir hadisedir.

Türkiye'de son yedi yıldır uygulanan istikrar programları sonucu enflasyon tek haneli rakamlara inmiş, 2002-2005 dönemi yıllık büyüme hızı ortalaması yüzde 7.3 olarak gerçekleşmiş ise de Türkiye ekonomisinin esas sorunu her yıl en az 800 bin kişiye yetecek kadar istihdam artışı sağlayamamasıdır. Özetlersek, her şeye rağmen Türkiye'nin önü açıktır. 2005'te Türk ekonomisi yıllık 100 milyar Doları aşan bir döviz kazanma potansiyeline ulaşmıştır. Bu meblağın 73 milyar Doları ihracattan, geriye kalan 30.8 milyar Doları da başta turizm, taşımacılık ve müteahhitlikten elde edilen hizmet gelirleri olmak üzere baval ticaretinden kaynaklanmıştır. Türkiye 36 bin kişilik ihracatçı ordusuyla 140 dolayındaki ülkeye ihracat yapmaktadır. Türkiye'nin

ihracatında imalat sanayi sektörünün payı yüzde 94-95, tarım ve balıkçılığın yüzde 4.5-5, madencilik ve taş ocaklarının payı da yüzde 1 dolayındadır.

2004 yılında Türk özel sektörünün ürettiği 20,4 milyon adet televizyonun yüzde 91'i (18,5 milyon telkevizyon), 4,7 milyon adet buzdolabının yüzde 62'si, 4,1 milyon adet çamaşır makinesinin yüzde 54'ü, 618 bin adet otomobilin yüzde 52'si ihraç edilmektedir. 2004 yılında toplam ihracatımızın yüzde 4,2'sini televizyon, yüzde 6,2'sini otomobil, yaklaşık yüzde 2'sini de buzdolabı ve otobüs-minibüs oluşturmuştur. Kötümserliğe gerek yoktur. Ancak yıllardır süregelen köklü reformları bir an önce hayata geçirmek gereklidir. En kısa zamanda, özellikle;

- Kayıt dışı ekonomiyle mücadelede önemli mesafeler alınmalı, çünkü; a) Türkiye'de enerji fiyatlarının (elektrik, petrol) gelir ve kurumlar vergilerinin yüksek seviyelerde tespit etmek zorunda kalınmasının, b) yerli ve yabancı sermaye yatırımlarını caydıran haksız rekabetin var oluşunun en önemli sebebi yüzde 50 dolayında seyreden kayıt dışı ekonomidir.
- Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını cazip hale getirecek ve yatırım iklimini (ortamını) hazırlayacak gerekli yasal değişiklikler ile uygulamalar yürürlüğe konulmalı,
- Özelleştirme, selektif olarak bir an önce tamamlanmalıdır.

Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için ise, hükümetin daha cesur, daha kararlı ve daha aktif ekonomi politikaları uygulaması gerekmektedir (Daha fazla bilgi için bakınız Not-1).

Not-1: Prof. Dr. Emin ÇARIKCI'nın "Öğrencilere Ekonomik Tavsiyeler", "Türkiye'de Ekonomik Gelişmeler: 2005-2006" (Her iki ayda bir revize edilmektedir.), 'AB ile İlişkiler ve GB'nin Zararı', 'AB ile Müzakereler ve Beklentiler' ve 'Türk Dünyası'nda Ekonomik Gelişmeler: 1980-2005' konulu 38 sayfalık makaleleri, yazarın Çankaya Üniversitesi'ndeki web sayfasında yayınlanmaktadır. Bakınız: <http://carikci.cankaya.edu.tr>

Prof. Dr. Üstün Dikeç
Çankaya Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Yatırımların Teşviki

Gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunu, dengeli ve istikrarlı bir ekonomik kalkınmanın sağlanmasıdır. Hükümetlerce izlenen maliye politikasının diğer hedefleri olan ekonomik istikrar (fiyat istikrarı ve istihdam) ile gelirin adil dağılımının gerçekleştirilmesi, bir bakıma ekonomik kalkınmaya bağımlıdır. Ekonomik kalkınma, bölgesel farklılıkları dikkate alarak ülke çapında bir bütünlük ve uyum içinde sağlanmalıdır. Bir yıl içinde elde edilen hasıla ne kadar artarsa ekonomik kalkınma o ölçüde artacağından yaratılacak katma değer gerek kamu sektörü gerekse özel sektörde birlikte artırılmaya çalışılmalıdır.

Katma değer; yani her yıl hasılanın artırılması ülke çapında ekonomik olanakların azami düzeyde etkin kullanılmasına bağlıdır. Türkiye gibi yüzölçümü çok geniş ve farklı jeolojik ve tabii farklılıklara sahip ülkelerde bölgesel farklılıklar özellikle dikkate alınmak zorundadır.

Planlı kalkınma dönemine girdiğimiz 1962 yılından itibaren ekonomik kalkınma daima

ön plana alınmış ve yıllar itibarıyla ilgili yasal düzenlemeler ekonominin lokomotifi olan devlet tarafından yapılmıştır. Yatırımlar ekonomik kalkınmanın en önemli unsuru olduğundan öncelikle yatırımların teşviki yönünde yasal düzenlemelere gidilmiştir.

5084 Sayılı "Yatırımların ve İstihdamın Teşviki Kanunu" ile bu kanunun uygulanmasını sağlayan Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından çıkarılan "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında 2002/4367" sayılı karar ve müteakip değişiklik kararları çıkarılmıştır. Yasal düzenlemelerle özel sektör yatırımları desteklenerek bölgelerarası dengesizliklerin giderilmesi, istihdam sorununun çözülmesi ve rekabet gücünün artırılması istenmektedir.

Yatırım teşvik uygulamaları bakımından iller üç yöreye ayrılmıştır. Adana, Ankara, Antalya, Bursa, İstanbul, İzmir ve Kocaeli gelişmiş yöre kapsamına alınırken; Kayseri, Konya, Hatay illeri ve tüm Batı Anadolu illeri (30 il) normal

yöre kapsamında; geri kalan 49 il (Karadeniz, İç, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölge illeri) kalkınmada öncelikli yöre illeri kapsamına alınmıştır.

4325 Sayılı kanunda kalkınmada öncelikli yöreler için sadece vergi teşvikleri ve yatırım yeri tahsis söz konusu iken 5350 Sayılı kanunun 1'inci maddesi ile düzenleme yeniden yapılarak 18.05.2005 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere:

(a) DİE nin 2001 yılı için belirlediği kişi başına geliri 1500 dolar veya daha az olan iller ile bu illerin dışında kalan ve DPT nin 2003 yılı için belirlediği sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre endeks değeri eksi olan illerin vergi ve sigorta primi teşvikleri ile enerji desteğinden yararlanabileceği

(b) Gelişmiş illere ilaveten kalkınmada öncelikli yörelerdeki illerinde bedelsiz arsa ve arazi teşvikinden yararlanabileceği belirtilmiştir.

Yapılan bu yasal düzenlemelerle 5084 Sayılı kanunda belirtilen ayırımlar dikkate alınmayarak aşağıda açıklanan teşvikler üçüncü grupta yer alan 49 ilde de uygulanacaktır.

Devletin özel sektör yatırımlarını teşvik için yaptığı düzenlemeleri (a) Mali teşvikler, (b) Bedelsiz arazi tahsisi ve (c) Enerji desteği olmak üzere üç grupta toplanabilir.

a) MALİ TEŞVİKLER:

Mali teşvikler ağırlıklı olarak vergi kanunlarında yapılan düzenlemeleri kapsamaktadır.

1. Yatırım indirimi:

5479 Sayılı Kanunla 01.01.2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Gelir Vergisi Kanunu'nun 19'uncu maddesi ile yeni ticari ve zirai kazançlarda yatırım indirimi istisnasını yürürlükten kaldırılmıştır; sadece geçiçi 69'uncu madde ile geçiş dönemi uygulamaları düzenlenmiştir. Bu maddeye göre :

- 01.01.2006 öncesi kazancın yetersiz olması nedeniyle indirilemeyen istisna tutarları,

- Başlatılan yatırımlarla ilgili olarak 24.04.2003 öncesi yapılan müracaatlara istinaden düzen-

lenen teşvik belgeleri kapsamında 01.01.2006 sonrası yapılacak yatırım harcamaları dolayısıyla hesaplanacak istisna tutarları,

- 01.01.2006 öncesi başlatılan yatırımlarda iktisat ve teknik açıdan bütünlük arz etmek koşuluyla bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamaları dolayısıyla hesaplanacak istisna tutarları yatırım indirimi istisnası olarak indirim konusu yapılabilecektir.

- Yukarıda belirtilen indirimden yararlanacak kazançlar üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın yüzde 19.8 Gelir Vergisi Tevkifatı yapılacaktır.

- İlk geçiçi vergilendirme dönemine ilişkin beyannamenin verileceği tarihe kadar bağlı bulunulan vergi dairesine bildirimde bulunmak ve tercihin alınmış olan yatırım teşvik belgesinin tamamı için yapılmak koşuluyla yatırım indiriminden yararlanmak isteyen mükellefler, 01.01.2006 sonrası yaptıkları harcamalar için bu imkandan yararlanacaktır.

Kanımcıca, yatırım indirimi istisnasının iptali, özel sektör yatırımlarını olumsuz yönde etkileyecektir.

2. Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi İstisnası :

01.01.1998 – 31.12.2000 tarihleri arasında oğlağanüstü hal bölgesi kapsamındaki illerde işe yeni başlayan Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi mükellefleri bu istisnadan yararlanacaktır.

İşe başlama tarihinden itibaren yatırım dönemi dahil beş vergilendirme dönemi işyerlerinde fiilen ve sürekli olarak on ve daha fazla işçi çalıştıran mükelleflerin işyerlerinden elde ettikleri kazançların tümü vergi istisnasının konusudur. Uygulama işe başlama tarihinden itibaren beş vergileme dönemi ile sınırlandırılmıştır.

5422 Sayılı Kurumlar Vergisi kanununun 25'inci maddesinin 2'nci fıkrası ve 193 Sayılı Gelir Vergisi kanununun 94'üncü maddesinin 6'ncı bent b alt fıkrası bu kazançlar için uygulanmayacaktır.

3. Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi İndirimi:

Gelir ve Kurumlar Vergisi istisnasından yararlanan mükelleflere iş yerlerinde fiilen ve sü-

rekli olarak on ve daha fazla işçi çalıştırmaları koşuluyla istisna süresi sonunda başlamak ve 31.12.2007 de bitmek üzere kazançları üzerinden hesaplanan gelir ve kurumlar vergisinden çalıştırılan işçi sayısına göre belirli oranlarda indirim hakkı tanınmıştır.

İndirim oranı 10 işçi için yüzde 40; 10 ile 50 arası işçi çalıştırılması halinde yüzde 40 oranına ilave her işçi için 0.5 puan eklenerek bulunacak oran ve 51 ve daha fazla işçi çalıştırılması halinde yüzde 60'tır.

İndirim oranları 31.10.1997 öncesi verilen en son dört aylık sigorta prim bordrolarında bildirilen işçi sayısına ek olarak yeni istihdam ettikleri ve fiilen çalıştırdıkları işçi sayısı ondan az olmamak koşulluyla kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kapsam dahilindeki illerdeki gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine de uygulanacaktır.

Ayrıca, yukarıda belirtilen kazançlar üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 6'ncı maddesi b bendine göre stopaja tabi gelir vergisi için de aynı oranlarda indirim yapılacaktır.

Vergi indirimi uygulamasının 31.12.2007 tarihi ile sınırlı tutulması bu teşvikten sağlanacak katkıyı olumsuz etkilemektedir.

4. Gelir Vergisi Stopaj Teşviki :

5084 Sayılı Kanunun 3'üncü maddesi ve 7/h maddesinin uygulamasına yönelik 1 ve 2 nolu tebliğlerde belirtildiği üzere :

i. 01.04.2005 tarihinden itibaren yeni işe başlayan Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi mükellefleri en az 30 işçi çalıştırmak koşuluyla işçilerin,

ii. 01.04.2005 öncesi iş yapan mükelleflerin 01.01.2005 öncesi en son aylık prim ve hizmet belgelerindeki işçi sayısını en az yüzde 20 artırmaları ve toplam işçi sayısının en az 30 kişi olması halinde toplam işçi sayısını geçmemek üzere artırılan işçi sayısı ile mevcut işçilerden artırdıkları işçi sayısının iki katı kadar işçinin ücretleri üzerinden hesaplanan Gelir Vergisinin organize sanayi ve endüstri bölgelerinde yüzde 100'ü, diğer yerlerde yüzde 80'i verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk edecek vergiden

terkin edilmektedir. Toplam terkin tutarı, asgari ücretin gelir vergisi ile işçi sayısının çarpımıyla bulunacak değer üzerinden belirtilen oranlara göre hesaplanacak tutarı aşmayacaktır.

5. Katma Değer Vergisi İstisnası:

Teşvik belgesine haiz yatırımcılara teşvik belgesi kapsamında yapılacak makina ve teçhizat ithal ve yerli teslimleri katma değer vergisinden istisnadır.

6.Harçtan Müstesna Tutulan İşlemler:

2588 Sayılı kanunun 10. maddesi ile yapılan değişiklikle ilgili kanunda belirtilen kamu kurumlarına ait gayrimenkullerin tescil, şerh, terkin ve iktisap işlemlerinden harç alınmayacaktır.

7. Sigorta Primi İşveren Payı Teşviki:

Yatırımları ve özellikle istihdamın teşviki açısından en az vergi teşvikleri kadar önemli diğer bir teşvik sigorta primi işveren payının hazine tarafından ödenmesidir.

i. 01.04.2005 sonrası en az 30 işçi çalıştıran işyerlerindeki işçilerin,
ii. 01.04.2005 öncesi işçi sayısını yüzde 20 artıran ve en az 30 işçi varsa işçi sayısının iki katı kadar işçinin sigorta primleri işveren payının organize sanayi ve endüstri bölgelerinde yüzde 100'ü, diğer yerlerde yüzde 80'i hazine tarafından ödenir. Hazine'ce karşılanacak tutar, çalıştırılan işçi sayısı ile Sosyal Sigortalar kanununun 78'inci maddesinde belirtilen prime esas kazanç alt sınırına göre hesaplanan işveren hissesi prim tutarının çarpımı ile bulunan değer üzerinden belirtilen oranlara göre bulunan tutarı aşmayacaktır.

Hazine tarafından ödemenin yapılabilmesi için (a) aylık prim ve hizmet belgelerinin zamanında verilmesi, (b) işçi paylarının tamamının ödenmesi ve (c) Hazine tarafından ödenmeyen işveren payının ödenmesi gerekir. Geç ödemede gecikme zammını işveren tarafından ödenecektir.

b) BEDELSİZ YER TAHSİSİ :

Yatırımcıları teşvik etmek amacıyla, DİE'nin 2001 yılı için belirlediği kişi başına milli geliri

1500 Dolar veya daha az olan iller ile bu iller dışında kalan ve DPT'ce 2003 yılı için belirlenen sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre endeks değeri eksi olan iller ve kalkınmada öncelikli yöreler kapsamındaki illerde bedelsiz arsa ve arazi tahsisatı yapılmaktadır.

Kalkınmada öncelikli yörelerdeki illerde tahsis işleminin yapılabilmesi için (a) yatırımın faaliyete geçmesinden itibaren beş yıl süre ile yatırıma girişen gerçek ve tüzel kişilerin en az 30 kişi istihdam etmesi, (b) organize sanayi ve endüstri bölgelerinde yer alabilecek yatırımlar için bu bölgelerde tahsis edilecek boş parsel bulunması şarttır. Bunlara ve maddede belirtilen diğer koşullara uyulmaması halinde veya öngörülen sürede yatırımın tamamlanamamasının tesbiti halinde yargı kararı aranmaksızın taşınmaz ve muhdesatı Hazine, katma bütçeli kuruluşlar, belediyeler veya il özel idareleri adına kaydolunur.

c) ENERJİ DESTEĞİ :

DİE'nin 2001 yılı için belirlediği kişi başına geliri 1500 dolar veya daha az olan iller ile bu iller dışında kalan ve DPT tarafından 2003 yılı için belirlenen sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre endeks değeri eksi olan iller ve kalkınmada öncelikli yöreler kapsamındaki illerde yatırımcıların elektrik enerjisi giderlerinin belirli bir yüzdesi Hazine tarafından karşılanmaktadır.

Hazine tarafından karşılanabilecek oran en fazla :

- 01.04.2005 sonrası faaliyete geçilmesi ve fiilen ve sürekli olarak, hayvancılık, seracılık, tohumculuk ve soğuk hava deposu işletmeciliğinde yüzde 10,
- İmalat sanayi, madencilik, turizm, eğitim ve sağlık alanlarında en az 30 işçi çalıştırmak koşuluyla yüzde 20,
- Organize sanayi ve endüstri bölgelerinde yüzde 50,
- Sayılanların dışında kalan alanlarda faaliyette bulunan işletmelerde yüzde 40'tır.

01.04.2005 öncesi faaliyete geçmiş işletmelerde en son aylık prim ve hizmet belgesinde bildirilen işçi sayıları birinci grup için en az yüzde 20 arttırılması ve işçi sayısının 10'un

üzerinde olması, ikinci grup için en az yüzde 20 oranında arttırılması ve işçi sayısının 30'un üzerinde olması durumunda elektrik enerjisi desteği yüzde 20'dir. Artı her işçi başına destek oranı 0.5 arttırılır; ancak enerji destek oranı, organize sanayi ve endüstri bölgelerinde yüzde 50'yi, diğer yerlerde yüzde 40'ı geçemez.

d) KREDİ TAHSİSİ :

Yukarıda belirtilen teşviklerin yanısıra müracaat halinde düzenlenecek teşvik belgeleri kapsamında veya Hazine Müsteşarlığı'nca uygun görüldüğünde araştırma geliştirme yatırımları, çevre korumaya yönelik yatırımlar, TÜBİTAK tarafından belirlenen yatırımlar ile bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlar için yatırım kredisi ve işletme kredisi verilmektedir. Krediler yatırım tutarının belirli bir oranı ve yine belirli bir miktar ile sınırlandırılmıştır. Kredilerin tahsis edilen yer ve amaç dışında kullanılamamaktadır.

SONUÇ :

Gelişmekte olan her ülkede olduğu gibi ülkemizde de ekonomik kalkınmanın sağlanması için özel sektör ve girişimciler yasalarla yapılan değişikliklerle teşvik edilmektedir; ancak vergi ağırlıklı teşviklerin yukarıda belirtildiği üzere sınırlı süreli tutulmaması ve arttırılması gerekir. Özellikle de doğu illerinde hem yatırım yeri tahsisi hem de enerji desteği kapsamlarının genişletilmesi yararlı olacaktır.

Kredi Tahsisi

Müracaat halinde düzenlenecek teşvik belgeleri kapsamında veya Hazine Müsteşarlığı'nca uygun görülmesi halinde AR-GE, çevre koruma, TÜBİTAK tarafından belirlenen yatırımlar ile bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlar için yatırım kredisi ve işletme kredisi verilebilir.

Öğr. Gör. Dr. Larry D. White
Çankaya Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası Ticaret Bölümü

Making The Most Of Your Çankaya Education

Çankaya'daki Eğitiminizden En İyi Şekilde Faydalanmanın Yolları

As a member of the Çankaya University faculty who has worked in both the government and private business sectors, I would like to relate some observations to students on how best to use the fine education you receive here.

Attending classes in English is a tremendous advantage in the business world. In my two years in Ankara, I have met many people who, after graduation from a university, realize that they lack competency in a foreign language and then spend years attending night classes to correct that deficiency. Having spent a year learning English, then four years using the language, you have a tremendous headstart—don't waste it!

You Can't Just Focus On Reading And Writing

I have encountered many people who think that having the ability to read and write in English will give them the skills they need. This is wrong for three reasons:

- First, most employers here in Turkey (and especially the foreign ones) are well aware of which universities teach in English and which teach in Turkish. Knowing that you have spent four years using English in your studies, they will probably just speak to you in English during

işletme ve ticaret dünyasında başarı için, İngilizce eğitim almış olmanın çok yüksek avantajları vardır. Bu fikri desteklemek için sizlere bazı tespitlerimi sunmak istiyorum.

Son iki yıldır Ankara'da bulunuyorum. Bu süre zarfında yabancı dil eksikliğini gidermek için üniversiteyi bitirdikten sonra uzun yıllar akşam kurslarına devam eden bir çok insanla tanıştım. Çankayalı öğrenciler, sizler çok şanslısınız. Eğitiminizin bir yılın tamamen İngilizce öğrenmeye ve kalan dört yılı boyunca da seçtiğiniz meslekler doğrultusunda derslerinizi İngilizce görmeye harcayacaksınız. Bu fırsat yıllarından en iyi şekilde faydalanın.

Sadece Okumak ve Yazmak Yetmez

Türkiye'de, İngilizceyi sadece okuyabilmek ve yazabilmek kabiliyetinin yeterli olduğunu düşünen bir çok kişiyle tanıştım; ancak bu fikrin üç açıdan yanlış olduğuna inanıyorum.

-Birincisi, Türkiye'yle iş bağlantısı olan bir çok yabancı kuruluş, bu ülkede hangi üniversitenin eğitim dilinin İngilizce, hangisinin Türkçe öğretim yaptığını gayet iyi bilir. Mezuniyet sonrasındaki iş görüşmeleriniz sırasında da yabancı firma temsilcileri sizlerin İngilizce eğitim veren bir kurumdan mezun olduğunuzu önceden bilerek sizleri görüşmelere kabul edecektir. İş görüşmeleri sırasında onlar doğal olarak sizlerle İngilizce konuşacaklar, bütün iş görüşmesi boyunca konuşmanızı sizlerin meslek eğitiminizi yaptığınız yabancı dilde sürdürmenizi bekleyeceklerdir. Bu tip

your interview. You don't have to be perfect in English, just show a willingness to use it. If you don't, you will show yourself to be unwilling to try and that you probably waste opportunities-not an impression you want to leave with a prospective employer.

- Second, many university graduates here in Turkey can read and write English to some extent. The big difference is in the listening and speaking skills. With roughly 20% unemployment among recent college graduates, anything you can do to "stand out" from the others will help tremendously. In my discussions with American companies, one of the things that holds back investment here is the inability to find staff truly fluent in English. Your test-can you talk to people in English on the telephone to accomplish business?

- Third, many companies require standardized testing prior to an interview. Tests that measure only written skills are less favored than tests that measure written and oral comprehension.

How Do You Maximize Your English Learning At Çankaya University?

At the risk of stating the obvious, I offer the following tips to help you on your journey to further develop your abilities in English:

- Attend all your classes and listen to the explanations from your teachers-don't just rely on reading the book
- Take as many classes as possible from foreign faculty members
- Take the opportunity to ask questions in class.
- Resist the urge to "fall back" to Turkish when you have trouble expressing yourself; instead, ask for help in expressing yourself correctly in English.
- Befriend the ERASMUS students here and show them around Ankara-all the while practicing your English
- Join clubs and help plan activities that maximize your use of English
  - Do a paid or unpaid internship over your summer break where you can use English on a daily basis. It will boost your resume in other areas as well and set you apart from others.

The opportunity to attend a university instructing in a foreign language is a wonderful thing and you all are to be congratulated for your accomplishments thus far. However, as you embark on the next phase of your life-entering the business world-don't let this advantage turn into a wasted opportunity, but instead maximize your employability.

iş görüşmelerinde yabancı dil kabiliyetinizi sergilememek sizlerin en basitinden gayret göstermek istemeyen biri olduğunuz izlenimini bırakacaktır. Müstakbel patronlarınız üzerinde böyle bir izlenim bırakmak istemeyeceğinizi düşünüyorum.

-İkincisi, Türkiye'de birçok üniversite mezunu İngilizceyi biraz da olsa okuma ve yazma becerisine sahiptir. Bu ülkedeki üniversite mezunu gençlerin yüzde 20'sinin işsiz gezdiği bir ortamda, iş bulma olanaklarınızı arttıracak küçük gayretler bile başınızı olağanüstü arttıracaktır. Amerikan şirketleriyle yaptığım görüşmelerden edindiğim bilgilere göre, şirketleri Türkiye'ye yatırım yapmaktan alıkoyan sebeplerin başında, İngilizceyi mükemmel ve akıcı konuşan elemanları Türkiye'de bulmakta zorlandıkları konusu gelmektedir. Bu konuda kendinizi sınamak isterseniz yapacağınız iş görüşmesi ya da iş bağlantısını telefonla halletmeyi deneyin. Bunu gerçekten yapabilir misiniz?

Üçüncü olarak, bir çok şirket iş görüşmeleri öncesinde adayların standart yabancı dil testlerinden geçip geçmediğine bakar. Dikkatinizi çekmek istiyorum, sadece okuma kabiliyetini ölçen testlere değil, bir adayın yazma ve konuşabilme kabiliyetini ölçen testlere daha çok rağbet vardır.

Çankaya Üniversitesi'nde İngilizceyi Daha Çok Geliştirmenin Püf Noktaları

Acı gerçekleri gözler önüne serecek olsa dahi, aşağıdaki püf noktalarını sizlerin İngilizcenizi geliştirecek püf noktaları olarak dikkatlerinize sunmak istiyorum.

- Derslerinizin tümüne devam edin ve hocalarınızın açıklamalarını iyi dinleyin- sadece elinize verilen kitabı okuyarak dersi geçmeyi denemeyin.
- Yabancı öğretim üyelerinin verdiği derslere mümkün olduğu kadar çok kaydolmaya çalışın.
- Derslerde mümkün olduğu kadar çok soru sormaya çalışın (tabii ki İngilizce).
- İngilizce konuşmakta zorlandığınız zaman Türkçeye başvurmadan kaçın ve kendinizi İngilizce ifade etme konusunda çevrenizden yardım alın.
- ERASMUS öğrencileriyle arkadaş olun ve onlara Ankara'yı tanıtmak çevreyi gezdirmek için yardım teklif edin. Bütün bu süre zarfında da konuşmalarınızı İngilizce sürdürün.
- Klüplere katılın ve İngilizcenizi daha çok kullanabileceğiniz planlar yapın.
- Yaz tatiliniz boyunca ücretli veya ücretsiz işlerde çalışarak İngilizce konuşulan ortamlara girin. Özgeçmişinizde böyle bir çalışmanız olması sizleri, iş arayan başka adaylardan daha farklı kılacaktır ve işe alınma şansınızı arttıracaktır.

Yabancı bir dilde eğitim veren bir okuldan mezun olmak harika bir fırsattır. Böylesi bir okulu hakıyla okuyup bitirdikten sonra gerçekten tebrik edileceksiniz; ancak mezuniyet sonrasında, yani hayatınızın ikinci önemli devresine başlarken, daha önceden alma şansına sahip olduğunuz bu şans, İngilizce bilme kabiliyetini, israf edilmiş gayretler ve boşa harcanmış yıllara dönüştürmek sizlerin elindedir. Bu kabiliyeti iyi kullanırsanız gelecekteki iş olanaklarınızı çok daha fazla yükseltebilirsiniz.

Uzm. Psikolog Selma Eren Şakar
Çankaya Üniversitesi Sağlık Merkezi

Psikolog Muharrem Çetin
Çankaya Üniversitesi Sağlık Merkezi

Yüksek Öğrenim Sürecinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Yeri ve Önemi

Üniversitelerde eğitim hizmetlerini yürütmekte olan üç temel hizmet grubu bulunmaktadır. Bunlar, öğretim hizmetlerini yürüten öğretim elemanları, eğitim kurumlarının düzenli işleyişini sağlayan yöneticiler ve öğrencilerin bireysel ve kişilik gelişimine yardım eden öğrenci kişilik hizmetleri alanında çalışanlardır. Öğretim ve yönetim hizmetlerinin yüksek öğretim kurumlarında yer alması oldukça eskidir. Öğrencilerin tüm yönleri ile gelişimini desteklemeyi amaçlayan öğrenci kişilik hizmetleri oldukça yeni bir hizmet alanıdır. Aslında bu alanın önemi yeni yeni fark edilmeye başlanmıştır.

Daha önce öğretim ve yönetim hizmetleri tarafından kısmen yürütülmekte olan bu hizmetler artmış, çeşitlenmiş, kapsamı, yönetimi ve etik kuralları ile birer uzmanlık alanı haline gelmiştir. Amacı, tek tek bireylere ya da gruba hizmet olan psikolojik danışma ve rehberlik,

sağlık, beslenme, barınma, burs, kredi, özel yetiştirme, ders dışı etkinlikler, boş zamanı değerlendirme, iş bulma, işe yerleştirme, kariyer danışmanlığı gibi hizmetler öğrenci kişilik hizmetlerini oluşturmaktadır. Genelde eğitim, özelde de üniversite eğitimi öğrencileri yaşama hazırlaması ile değil, yaşamın tam olarak kendisi olmak durumundadır. Üniversite kampüsleri 24 saat yaşamın sürdüğü ve bir bireyin hemen her tür ihtiyacının giderildiği yaşam alanları olmak durumundadır.

Bireyin doğumdan ölüme kadar çeşitli gelişim döneminde yerine getirmesi gereken bazı gelişim görevleri vardır. Gelişimin en hızlı olduğu çocukluk ve gençlik dönemi okul yıllarına rastlar. Bu dönemde cinsiyet rolünü kabul etmesi, yeni arkadaş ilişkileri kurması, ana-babadan koparak duygusal bağımsızlığı sağlaması, toplumsal rekabet için gerekli olan zihinsel bece-

rileri geliştirmesi, evlilik ve aile yaşamına hazırlanması, çevre ile uygun değerleri kazanması gerekmektedir. Bir anlamda kim olduğunun, nasıl bir yaşam süreceğinin kararı bu dönemde verilir; ancak gencin sınırlı yaşam deneyimleri ve toplumun yetersiz desteği onun güçlüklere yaşamasına, sorunları ile başa çıkamayarak sınırlıya düşmesine neden olabilir.

Eğitim-öğretim sürecinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri bunca zorlu sorunla baş etmede gençlerin kişilik gelişimleri için en uygun ortamları yaratarak, onların ruh sağlığının korunmasına ve geliştirilmesine yardım etmeyi amaçlar.

Artık günümüzde insanı, kendi başına bir birey olarak değil, çevresi içerisinde düşünerek, duyan, hareket eden bir varlık olarak anlamak, ona böyle yaklaşmak ve yardım etmek eğilimi önem kazanmaktadır. Böylece eğitim kurumlarında Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri'nin öğrenmeyi ve büyümeyi destekleyici bir yardım hizmeti olarak örgütlenecek yürütülmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Psikolojik Danışma, kişinin kendisini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini geliştirmesi için uzman kişilerce bireye verilen profesyonel yardım sürecidir.

Psikolojik Danışma Hizmetleri ile şu amaçlara ulaşılmaya çalışılmaktadır:

1. Öğrencilerin kişilerarası ilişkilerini geliştirmek ve bu konularda beceri kazandırmak,
2. Öğrencilerin kişisel ilgi, yetenek ve ihtiyaçları doğrultusunda yetiştirilmesine destek olmak,
3. Öğrencilerin kişisel dünyası, üniversite yaşamını ve toplum içindeki gerçek yaşam arasında ihtiyaç duyulan dengenin kurulmasına yardım etmek,
4. Öğrencilerin duygusal ya da ruhsal sorunlarının hafiflemesine yardım etmek,
5. Kişisel problemlerine daha rasyonel ve gerçekçi olarak yaklaşmalarına, etkili çözümler bulmalarına, kişinin kendisini tanımaya, kendini geliştirmesine ve gerçek duruma uygun bir benlik geliştirmesine yardım etmektir.

Yukarıda sözü edilen amaçlar doğrultusunda yürütülmekte olan hizmetler aşağıdaki faaliyetleri içermektedir.

1- Bireysel ve grupla psikolojik danışma: Bireysel psikolojik danışma, normal bireylerin hedeflerine ulaşmalarına, etkin bir biçimde işlevde bulunmalarına yardım etmeyi amaçlayan bir süreçtir. Bu sürecin amacı, kişiliği değiştirmek değil; bireyin sahip olduğu tüm

kaynakları kullanarak yaşamdaki zorluklarla etkin bir biçimde baş etmesini sağlamaktır. Grupla psikolojik danışmanın amacı ise bireyin kendi benlik yapısını diğerleri ile ilişki içinde tanımaya, iletişim becerilerini yaşayarak geliştirmesini, diğer insanları dinleme ve anlama alışkanlığını kazanmasını ve kişiler arası iletişim sorunlarını ortaya çıkmadan bu becerileri kazandırabilmektir.

2- Ailelerle görüşme Öğrencilerin duygusal, sosyal, davranışsal sorunlarını çözmek ve akademik performanslarını arttırmak amacıyla ailelerle işbirliğini içerir.

3- Oryantasyon: Yeni gelen öğrencilere okulu ve çevreyi tanıtmayı amaçlar.

4- Öğrenciyi tanımaya yönelik kullanılacak araçlar: Psikometrik ölçme araçları ile öğrencinin ilgilerini ve kişilik özelliklerini inceleyerek, onun kendini tanımaya yardım etmek.

5- Krize müdahale: Psikolog, kriz durumunda ilişkiye geçilecek ilk kişidir. Bu durumda ilk müdahaleden sonra sorun, psikolojik danışma çerçevesinde çözümlenemiyorsa ona yardım sunabilecek başka kuruma sevk edilir.

Yukarıda sözü edilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri gelişimsel ve önleyici olmayı amaçlamaktadır. Krize müdahale ise ikincil amaçtır. Bu hizmetlerin ana hedefi, tüm öğrencilere, belirtilen etkinlik ve tekniklerin uygulanması üzerine odaklanmıştır. Bu çalışmalar, karar verme becerilerinin kazanılmasını, sağlıklı bir benlik imgesi eşliğinde sorumluluk duygusu geliştirmeyi içerir.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

SEDAM

SÜREKLİ EĞİTİM, DANIŞMA, ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ

Borsada Bilgisayar Destekli Temel
ve Teknik Analiz

Uygulamalı Dış Ticaret Yönetimi

Pazarlama ve Halkla İlişkiler

İnsan Kaynakları Yönetimi

Sermaye Piyasaları

Muhasebe ve Finansman Yönetimi

Uluslararası Fon Uygulamalarında
Proje Geliştirme ve Proje Yönetimi

Genel İngilizce - TOEFL - KPDS - ÜDS

Vitray

Seramik

Bilgisayar

Kurumsal Eğitim Programlama

Karanfil Sokak No: 45 Kızılay-Ankara Tel: 0312 425 11 75 - 417 48 74 Faks: 0312 425 95 57

<http://sedam.cankaya.edu.tr> e-posta: sedam@cankaya.edu.tr

Gökhan Doğan
Çankaya Üniversitesi
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
Bilgisayar Mühendisliği 4. Sınıf Öğrencisi

Erasmus Macerası: Finlanda 2006*

Karar Verme Aşaması :

Her şey geçen senenin sonlarında Mahmut'la arabada otururken başladı. Ercan ve Alper'in Erasmus öğrenci değişimi programı için belgeler hazırladıklarını, sağa sola başvurduklarını, ders seçtiklerini biliyordum; ama tüm bunların Finlandiya için yapılan hazırlıklar olduğunu bilmiyordum...

Mahmut'la hazırlıklara dahil olmadan birkaç dakika önce aramızda şöyle bir konuşma geçmişti.

Ben : Canım sıkıldı ne yapalım ?

Mahmut : Biz de mi gitsek ?

Ben : Harbi mi ?

Mahmut: Harbi !

Bu kısa diyalogun hayatımın en eğlenceli, en kasvetli, en soğuk, en çılgın, en sıcak, en duygusal ve en delidolu beş ayına mal olacağını bilseydim, çok daha önceden yapardım.

Hazırlık Süreci :

Burada size prosedürlerden bahsetmeyeceğim; ancak çok kısa da olsa hazırlık sürecini özetlemek istiyorum. Açıkçası biz gruba sonradan dahil olduğumuz için özellikle denk dersleri bulmakta çok fazla problem yaşamadık; ancak birkaç önemli noktaya değinmeliyim. Öncelikle yurtdışı çıkış harcı ödemek istemiyorsanız, kesinlikle, okuldan yurtdışına okumaya gittiğinizi kanıtlayan belgeyi almalısınız. Vizeyle ilgili sorunlar yaşamamak için de gidiş tarihinizden en az iki ay önce işlemlere başlamalısınız. Bu konuda Finlandiya Büyükelçiliği bizlere çok yardımcı oldu. Sayın Büyükelçi Maria Serenius'un elçilik konutunda verdiği davette, geçmiş senelerde giden öğrenciler ve bizimle birlikte gidecek öğrencilerle tanışma fırsatı bulduk. Onlardan da tüyoları aldıktan sonra artık, güzel şehrimiz, Forssa'ya yol almaya hazırдық.

* Finlandia, Finlandiya Büyükelçiliği'ne vize başvurusu için giderken, bizi Filipinler Büyükelçiliği'nin sokağının başında bırakıp kaçan taksicinin bulunduğu bir ke-limedir. Kendisi gideceğimiz yeri söylediğimizde, "Neee Finlanda mı ? " tepkisiyle bizleri kırıp geçirmiştir.

Avrupa Avrupa duy sesimizi !

İşte Almanya'daki pasaport kontrolünün ardından, Helsinki'ye adeta bir A.B vatandaşı gibi rahatça girmiştik. Gece saat onbiri gösterirken, termometreler şaşırmış olmalıydı.. -25 derece ! Bu gerçek olabilir miydi?

Dışarı ilk çıkan Ercan oldu, yaklaşık bir on saniyenin ardından kendimizi karla kaplı, soğuk, karanlık Helsinki Havaalanı'nda (Vantaa Airport) buluverdik. Nefes almak imkânsız gibiydi, soğuk iliklerimize kadar işlemiş, bizi titretiyordu. Üzerimizdeki ağır bagajlar ve kalın kıyafetler, hareket etmeyi imkânsız kılıyordu. Karşısında dört tane titreyen Türk'ü gören ve ince bir montla gezen yaşlı Finli teyzenin " Finlandiya'ya hoşgeldiniz ! " deyip kahkahayı basması ile şaşkınlığımız artık hat safhaya ulaşmıştı. Türlü maceraların ardından Helsinki'ye yaklaşık 1,5 saat uzaklıkta olan ve yirmi bine yakın nüfusuyla küçük bir Fin kasabası olan Forssa'ya vardık. Gece saat ikiyi çoktan geçmişti, danışman öğrenciler (tutorlar) bizleri yurdumuza (yuvamıza) bıraktıktan sonra derin bir uyku çektik.

Ertesi sabah, Mahmut'un "Kahvaltı hazırır!" sözleriyle uyandım. Türkiye'den gelirken yanımızda getirdiğimiz gözlemeler, kuru pastalar ve hazır çaylarla bir kahvaltı duruyordu karşımda. Bizim yurdumuz ev şeklindeydi, küçük bir çingeneleşimin ardından Mahmut'la ben üç odalı eve iki oda fiyatı ödeyerek kalırken; Alper ve Ercan ise iki odalık eve üç oda fiyatı ödeyerek kalacaklardı. Evin içerisinde buzdolabından, fırına, tost makinesinden, su ısıtıcısına her şey hazır. Binanın altında öğrenciler için özel; çamaşırhane, sauna, depo vs.. mevcuttu. Biz ömür boyu burada kalmanın plan-

larını yaparken, balkona çıkmamla planlarım bir anda değişti. İşte soğuk buydu !

Alabildiğine karla kaplı sokaklar, çivi lastikleri ile donatılmış arabalar, soğuğa aldırma- dan, kısa kollularla gezen Finliler, buzla kaplı göller, sağda solda rahatça görebileceğiniz ceylanlar, tavşanlarla burası Suomi idi işte. Suomi, Finlandiya'nın Fince'deki karşılığıydı ve anlamı, bataklık bölge demekti. İlk bakışta Tanrının hiç de adil davranmadığı izlenimi veren verimsiz toprakları ve buz gibi iklimiyle sizi karşılayan bu ülke, daha sonra kursuz sistemi, kibar halkı ve güzel kızlarıyla sizleri kendine âşik ediyordu.

Şirin şehrimiz Forssa'da Türk kebabçılardan tutun da, sinema salonuna, bilardodan, bowlinge her türlü imkânımız vardı. Tabii meşhur Bar54'ü de unutmamak lazım..

Okul Hayatı

HAMK – University of Applied Sciences, eski adıyla Hämeen ammattikorkeakoulu, Finlilerin yaklaşık yarısından fazlasının yaşadığı, ülkenin güneyine konumlanmış, 7000'e yakın öğrencisi ve 800 kadar elemanıya, Häme bölgesinin en önemli eğitim kurumudur. Özellikle, uluslararası anlaşmaları ile yabancı öğrencileri kendine çeken üniversite, teknolojik gelişmeleri takip etmesi ve Nokia'nın verdiği destekle de bir adım öne çıkıyor. HAMK'ta yirmi dört ayrı bölüm bulunurken, bunların üçü tamamen İngilizce eğitim vermekle birlikte, diğer bölümlerde de değişim öğrencileri için İngilizce dersler önerilmektedir. Zaten Finlandiya'da İngilizce bilme oranı inanılmaz yüksek olduğu için, biz dahil, tanıdığımız hiçbir yabancı öğrencinin dil konusunda sıkıntı yaşamayacağından eminim.

Bizler üçüncü sınıfın, ikinci dönemi gittiğimiz için, neredeyse tüm derslerimizin eşleniğini bulduk. Bitirme projemizi de Nokia'nın desteklediği ve okulun InnoForss adını verdiği araştırma ve geliştirme laboratuvarlarında cep telefonları üzerine yaparak teslim ettik. Akademik olarak birçok yeni şey öğrendiğimiz gibi, yabancı öğrencilerden kurulu bir eğitim kurumunda okumayı tecrübe etmiş olduk. Bizim dönemimizde, okulda İspanyol, Polonyalı, İtalyan, Romanyalı, İngiliz ve Fransız öğrenciler de bulunuyordu; ama açıkça belirtmem gerekirse, kopya üzerine henüz Türklerin üzerine göremedim.

Sonuç olarak, dersler ülkemiz eğitim sistemine göre daha basitti diyebilirim. Aynı sınavı üç kere alma hakkınız var ve aldığınız en yüksek not değerlendirmeye alınıyor. Zaman zaman verilen projeler ve ödevlerle de notunuzu yükseltme şansınız mevcut. Tabii bunun dışında, laboratuvar ve bilgisayar imkanları da inanılmaz derecede gelişmiş durumda.

Finliler ve Acayıplıkları

Öyle bir millet düşünün ki yıllarca İsveç'in ve Rusya'nın esaretinde kalsınlar, daha sonra Almanları karla kaplı kuzey Finlandiya'da kayaklarla, kızaklarla püskürtsünler. Fakirliği ve açlığı sonuna kadar yaşayıp, en sonunda, azimleri ve kararlılıkları sayesinde, bu topraklarda dahi müthiş bir sistem kurup, on sene AB üyesi olsunlar. İlk kısımları bir yerlerden tanıdık değil mi? Evet hikayelerinin giriş kısmı biraz bizimkine benziyor, ama sonuç kısmında maalesef aynı yerde değiliz.

Peki, soruyorum sizlere bu kadar gelişmiş bir medeniyet, bu kadar zengin ve sistemi oturmuş bir ülkede, sucuk ve pastırma olmazsa neye yarar? Evet, bir Türk olarak her şeyden önce midemizi düşündüğümüz için, Finlandiya'da bize en acayip gelen yemekleri olmuştu. Kendilerine özgü çok fazla yemekleri olmamasına rağmen, tuz yerine şeker kullanmaları, annemizin yemeklerini daha da özlememize yol açtı. Türk kebabçılarının bile kebabın sosunda şeker kullanmaları sonucu girdiğimiz şeker koması ile kendimizi sokaklarda koşarken buluverdik.

Üzerimizdeki bu enerji fazlalığını atmak için Finlilerin değişik eğlence şekilleri vardı. İster-seniz bunlardan birkaçını sıralayayım.

• **1 Mayıs Bayramı (Vappu)** : Finlilerin en büyük eğlencesi, bizde her sene olayların yaşandığı, insanların sokağa döküldüğü 1 Mayıs'ta pikniğe gitmek. Tabii pikniğe gitmenin dışında, sokaklarda konserlere katılmak, alkol tüketimini maksimum düzeye çıkarmak ve çalınca dans etmek de bu eğlenceye dahil.

• **Juhannus** : Yaz ortası Rauma şehrinde, ülkenin en büyük rock festivaline verilen ad. Bu festival süresinde, şehir, Ibiza'ya döner ve binlerce Finli genç çığlığının sınırını zorlar.

• **Fin Bowlingi**: Her ne kadar kendine ait özel bir adı olsa da, bizim Fin bowlingi olarak tabii ettiğimiz bu oyunda amaç, yerdeki on iki adet labutu devirmek, devirirken de sizden sonraki rakibinize en kötü pozisyonu bırakmak. Kısaca böyle özetleyebileceğimiz oyunda başarılı olmak için, fırlattığınızın bir top değil, odun parçası olduğunu hatırlamanızda fayda var.

Doğa ve Kültür

Finlandiya irili ufaklı 300.000'den fazla göle ev sahipliği yapan bir ülke ve adım başı bir göle ya da ormana rastlayabiliyorsunuz. Tüm ormanlar ve göller halkın sayıldığı için, başkasının arazisi bile olsa, evine yüz metreden uzak kalmak şartıyla, istediğiniz yere kamp yapma hakkınız var. Zaten Finlilerin favori tatillerinden biri de, dağ evine kapanıp günlerce oradan çıkmamak ve sauanın keyfine varmaktır. Finceden diğer dillere geçtiği düşünülen ve dilimizde de aynı şekilde kullanılan tek kelimenin "sauna" kelimesi olduğu tahmin ediliyor.

Dünyaya kültürel olarak çok fazla bir şey bırakamayan Finlilerin bu alanda en büyük

başarısını bu seneki Eurovision birinciliği olarak özetleyebiliriz. Sonuçlar açıklanırken, Finlilerle birlikte dev ekrandan yarışmayı izlemek, özellikle TRT spikerinin programa bağlanıp verdiğimiz yedi puanı açıklamasından sonra halkın çılgınca alkışlamasına şahit olmak harika bir duyguydu.

Böylesine kar ve ormanlarla kaplı bir ülkede gezerken, özellikle gece vaktiyse, ormanın kenarında durup da kısa bir mola vermek gerçekten yürek istiyor. Göllerin, ormanlara göz kırptığı, ağaçların kuşlara ev sahipliği yaptığı bu ülkede, okuryazarlığın %100 seviyesinde olmasını büyük oranda Snellman'a borçlular. Beyaz Zambaklar Ülkesi kitabını okuyanlar onu hemen hatırlayacaktır, Finlandiya'dan bahsedip de, ondan bahsetmek Türkiye'den bahsedip de Atatürk'ten bahsetmemek gibidir. Snellman, ülkenin kuruluş yıllarında birçok eğitim atağı gerçekleştirmiş, Cumhuriyetimizin ilk yıllarında yaşadığımız sıkıntılarla baş başa kalmıştır.

Ve Yaz Geliyor.. Şimdi Gezme Zamanı

Uzuuuun bir kışın ardından Mayıs'ın sonlarına doğru, yavaş yavaş havalar serinlemeye başlamıştı. Geçirdiğimiz dört ayı ne kadar dolu dolu yaşadığımızı, '89 model arabamızla gezmediğimiz şehir kaldı mı diye düşünürken, uzun süredir planladığımız İsveç yolculuğuna karar verdik.

Gemiyle yaklaşık 12 saat süren, Turku – Stockholm arasındaki mesafeyi daha önce birkaç kez tecrübe etmiştik; ancak Stockholm'u

şöyle baştan sona gezme fırsatını bir türlü yakalayamamıştık.

Hazır gemi demişken, bunların yaklaşık on iki katlı ve içerisinde, diskodan, sinemaya, eğlence ve alışveriş merkezlerinden, sauna-ya koca bir dünyayı barındıran devasa yaratıklar olduğunu söylemeden geçemeyeceğim. Tabii, kışın yaşadığımız yolculuklarda, tamamen kalın buz tabakalarıyla kaplı Baltık Denizi'nde, önden giden buz kırıcı makinenin, buzları kırarak, bu devasa yaratığa gecenin zifir karanlığında yol açmasını da unutmamak gerekir. Buzların kırılma sesleri, gecenin sessiz ve tamamen farklı bir dil konuşan bu ıssız denizini gürültüye boğarken, B sınıfı kamaralarında camdan bu dehşetli sahneyi izleyen dört Türk olarak biz, kendimizi gittikçe Tanrı'ya daha yakın hissediyorduk.

Neyse ki o günler geride kalmıştı, artık ilkbaharın ortalarındaydık ve yaz geliyordu. Tabii yaz demişken bunun 40-50 derecelik ülkemiz yazları gibi olduğunu düşünmeyin. En sıcak Fin yazında havanın yaklaşık 30 derece civarında seyrettiği düşünülürse, bahsettiğim ilkbaharın 12-13 derece civarında olduğunu tahmin etmek güç olmayacaktır; ancak bu bile bizim kısa kollularla dışarıda gayet rahat gezmemizi engellemiyordu. Sanırım, artık soğuk bize işlemiyordu.

Bunu ne zaman anladığımızı sorarsanız, sanırım son iki hafta Türkiye'den bizi ziyaret gelen Çağlar'ın montla gezdiği bir havada, bizlerin kolsuz t-shirtlerle gezdiğimiz günü örnek verebilirim. Evet, Türkiye'den bir ziyaretçimiz vardı artık.

Sucuklu, pastırmalı alaturka bir kahvaltı yaparken, takvimler artık 8 Haziran'ı gösteriyordu. Yaklaşık iki hafta sonra ülkemize dönecektik ve son bir aydır planladığımız büyük Finlandiya ve İsveç gezisine hazırdık, üstelik artık 4 değil, beş kişiydik.

Turumuzu, önce yakın şehirlerden başladık. Erasmus'un ana amacı olan, kültürlerarası kaynaşma ve ülkemizi en iyi şekilde temsil etmek adına, gittiğimiz şehirlerde yerlere çöp atmıyor, sokağa tükürmüyorduk.

Bu arada aramıza yeni katılan Çağlar sayesinde, bazı karakteristik Türk özelliklerimizi de fark etmiştik. Artık sıraya giriyor, bağırarak konuşmuyor, sakın bir hayat sürüyorduk. Yeni atılmış betonlara ismimizi kazımiyor, tuvalet duvarlarına şiirler yazmıyor, sarı ışıkta bile kornaya basmıyor, arabayla yolda giderken tanıdık birini görünce arabayı şakadan onun üzerine doğru sürmüyorduk.

Bizi biz yapan bazı özelliklerimizi hatırlayınca, Erasmus maceramızın son bir haftasını İsveç'in Stockholm şehrinde, hiç tanımadığımız Romanyalı birinin evinde, ev sahibi evde yokken, başka bir Rus, buzdolabı mühendisiyle geçirdiğimizden de bahsetmek istiyorum. İnternette bulduğum ve adına misafirlik kulübü denen bir site sayesinde tanıştığımız, Reiki uzmanı, masörlük yapan bir Romanya'lı bayan, o hafta otostopla İsveç'ten Romanya'ya gideceğini ve evinin boş olduğunu, dilersek anahtarları yandaki pizzacıya bırakabileceğini söylediğinde, ilk tepkim gülmek olmuştu. Daha sonra, gerek internetten konuşmalarımız, gerekse adres tarifleri, ve hatta evinin uydudan fotoğraflarını yollamasıyla birlikte, tatilimizi bedavaya getirme planı iyice kafama oturmuştu.

Dünyanın en pahalı kentlerinden birinde, üstelik şehre çok yakın ve tren durağının dibinde bir evde, dev ekran televizyon, ağızına kadar dolu bir buzdolabı ve akvaryumunda kocaman bir kertenkele bulunan, ücretsiz boş bir ev bulma ihtimaline arkadaşlarımı ikna etmek hiç de kolay olmamıştı. Karşılıklı güven üzerine kurulan bu ilişkiden sonra, gün boyu gevezelik yaptık ve neredeyse gemiye geç kalıyorduk. Yolda ilk kez, Fin kanunlarını hiçe sayarak, böylesine güvenli (!) bir araçla 120-130 kilometre hızla gidip, 80-90 kilometre olan hız sınırını geçmeyen Fin-

lileri sollamak bana kalmıştı. Neyse ki sapa sağlam Turku Limanı'na varmıştık. Arabamızı, bir Türk zekasıyla park ücreti ödemeyeceğimiz bir yere koyduktan sonra koşarak gemiye ulaştık. Yetmişmişik...

Hallå Stockholm

İşte daha önce de bahsettiğim bu devasa gemiyle yaklaşık 12 saat sürecek olan bir yolculuğa başlamıştık bile. Fakat bu kez önümüzde kırmamız gereken buzlar yoktu, apaçık bir deniz ve güvertede sohbet edebileceğim dostlarım vardı.

Yolcuğun en güzel kısımlarından biri de işte bu gemi faslı olurdu hep, hele bir de gemide İsveç'in dünya kupası maçı var ve dev ekranlardan yayınlanıyorsa da işte, eğlence çıktı bize. Türlü kart oyunları, gemide komşu ziyaretlerinden sonra işte Stockholm karşımızdaydı.

Yuvamıza doğru ilerlerken artık iyice keskinleşen koku alma ve yol bulma yeteneğimiz sayesinde Tumba bölgesindeki misafirperver evsahibimizin evini bulmak zor olmadı. Kapıda bizi Rus bir adam karşıladı, o da bizimle aynı şekilde eve gelmişti. Anlayacağınız evde, ev sahibinden başka herkes vardı. Kısa bir hoşbeşten sonra hepimiz odalarımıza yerleştik. Biraz dinlendikten sonra sırada şehir turu vardı.

Hızlı trenle yavaş trenin farkına varmak için bu şehre uğramak lazım sanırım. Kısa bir süre sonra şehir merkezindeydik. Helsinki buraya göre en iyi ihtimalle köy kalıyordu. Etrafta Ferrari'ler ve Porsche'ler cirit atarken, 60 kro-

na aldığımız sınırsız otobüs kartı bize yetmiş de artmıştı bile. Taksiler, Doğan görünümlü Şahin'lerin aksine, Volvo, Chrysler ve hatta BMW X5'lerden oluşuyordu.

Şehir tarihi dokusunu büyük bir özenle korumuştur, İskandinavya'nın başkenti sloganıyla bilinen bu kentin her yanı adalarla kaplıydı. Zaten İsveçcede Stock yedi, Holm ise ada anlamına gelmekteydi; yani İstanbul'dan farklı olarak burası yedi tepeden değil; ama yedi adadan oluşmaktaydı. Yazı, gezi rehberine dönüşmeden hemen yine asıl amacımız olan kültürel değişime değinmek istiyorum.

İsveçliler, Finlilere göre çok daha canayakın ve maalesef çok daha güzeller. Her ne kadar bilimsel verilere göre, dünyanın son gerçek sarışınının Finlandiya'da öleceği tahmin edilse de dünyanın en güzel sarışınlarının bu ülkede doğduğu gerçeği göz ardı edilemez sanırım. İyimser bir rakamla sokaktaki insanların %95 inin manken olabilecek kapasitede güzel olduğu Stockholm'de, bulunduğumuz süre içinde, yine kebabçılarımızın bu şehri de ele geçirdiğini gözlemlemiş olduk. Her gittiğimiz yerde, Türk kebabçılara rastlamamıza sevinsek mi üzülsek mi bilemedik.

Yaklaşık 10 Euro'ya (90 kron) aldığımız "Made in Sweden" yazılı t-shirtlerimizle gezerken yabancı olduğumuzu anlamak pek güç değildi sanırım. İsveçliler şaşkınlık içerisinde, kah el sallayıp, kah gülerken, biz içimizdeki Acun Ilıcalı'yı çoktan keşfetmiştik bile.

Stockholm sokaklarında en dikkat çekici şeylerden biri de sokak eğlenceleriydi. Sokaklarda kah ressamlar portrenizi çiziyor, kah sokak çalgıcıları gösteriler yapıyordu. Etrafında toplanan insanlardan para toplayan göstericiler, dar ve tarihi Stockholm sokaklarına renk katıyorlardı. Bu şehirde yaşadığım bir hafta, gerek hiç tanışmadığımız evsahibimiz gerekse, bizden korkarak iki gün sonra evi terk eden Rus dostumuzun ilginç mesleğiyle (Buzdolabı Mühendisi) iyice unutulmaz bir hal almıştı.

Ve dönüyoruz..

Finlandiya'da geçirdiğimiz, unutulmaz Erasmus macerasından sonra, artık biletlerimizi almış, Türkiye'ye dönme hazırlıklarına girmiştik. Bavullar hazırlanıp, evi teslim etmek için

temizlemeye başlamışken, hatıralar gözümüzde canlandı. Otomatik yanıp sönen trafik ışıklarını denemek için araba taklidi yaptığımız gün, İsveç'te otobüste karşılaştığımız Konyalı amcanın otobüstekilere bağırma çağırma adres tarif ettirmesi, Helsinki'ye giderken aşırı hız yapıp polise yakalanmamız, saunaya girip ardından buz gibi karlara zıplamamız, - 35 derecenin verdiği o müthiş donma hissi... Bunlar sadece şu an aklıma gelen birkaç şey.. Erasmus macerasının en güzel kısmı, herkes için eşsiz ve değişik şeyler ifade etmesiydi sanırım. Gece saat 1 sularında Finlandiya'da güneş batarken, yeni günün başlamasına birkaç saat kalmıştı, Ankara'da bıraktığım aileme ve arkadaşlarıma kavuşmanın heyecanı ile balkonumuzda çayımızı yudumlarken, Mahmut'la aylar önce yaptığımız şu konuşma geldi aklıma.

- Canım sıkıldı ne yapalım ?
- Biz de mi gitsek ?
- Harbi mi ?
- Harbi !

Geride kalan, bir hoş seda ve dikiz aynamızdan yansıyan o yeşil ülkeydi...

FİNLANDIYA HAKKINDA BUNLARI BİLELİM

Nüfus: 5.2 Milyon

Toplam Alan: 338,144 km²

Başkent: Helsinki (550 bin nüfus)

Resmi Dil: Fince (%93), İsveççe (%6)

Başbakan: Bayan Tarja Halonen (Mart 2000'den beri)

A.B Üyelik Tarihi: 1995

Okur yazarlık: %100

Din: Evangelik-Lutheran 85%, Ortodoks 1%

dogangoko@hotmail.com

Avrupa Gençlik Zirvesi 2006

Türk Gençleri Zirveye Damgasını Vurdu

Her yıl geleneksel olarak EU net organizasyonu ile Avrupa'nın çeşitli merkezlerinde düzenlenen Avrupa Gençlik Zirvesi, bu yıl, 14-23 Temmuz 2006 tarihleri arasında Avusturya Graz-Avrupa Evi'nde gerçekleştirilmiştir.

Toplantıya Avusturya, İspanya, İtalya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Almanya ve Türkiye'den 18-25 yaş arası elli genç katılmıştır. Katılımcı ülkeler arasında Türkiye, AB ile müzakerelere başlamış aday bir ülke olarak organizasyonda ilk kez yer almış ve ülkemizi AB Çalışmaları Merkezi Derneği aracılığıyla yedi genç başarıyla temsil etmiştir. Ben de bu gençler arasında, Çankaya Üniversitesi öğrencisi olarak bulunmaktan mutluluk duydum.

Zirvenin amacı, AB üyesi ülkelerin gençleri tarafından temsili bir Avrupa Parlamentosu oluşturmak ve AB'nin 2010'a kadar olan geleceği üzerinde görüşmeler yaparak öneriler sunmaktır.

İlk iki gün, AB'nin tarihsel gelişimi ve kurumların işleyişiyle ilgili bilgiler verildi. Bu doğrultuda Avrupa Parlamentosu'nun çalışma düzenine göre temsili birimler oluşturuldu. Öncelikle partiler kuruldu ve üyelerin oylarıyla parlamento başkanı seçildi; elli kişi arasından

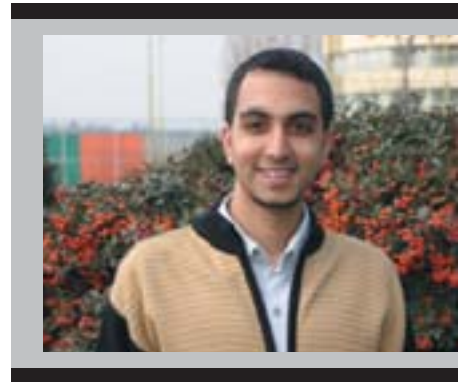
bir Türk arkadaşımız başkan oldu. Beş komisyon üyesi belirlendikten sonra parti üyeleri, dış işleri, anayasa, ekonomi ve parasal işler ve yasal işler olmak üzere komitelere ayrılarak komite başkanları seçildi.

Komiteler, belirlenen gündeme göre konuları tartışarak rapor haline getirdi. Hazırlanan taslak, rapor komisyonunda görüşüldükten sonra mecliste tartışıldı ve sonuç raporu hazırlandı. Gençlerin görüş ve önerilerini kapsayan sonuç raporu, temsili Avrupa Parlamentosu başkanı olan Sertaç Polat'ın imzasıyla gerçek Avrupa Parlamentosu'na gönderildi.

Zirvede, genişleme, ortak güvenlik, ortak iç ve dış politika gereksinimleri vurgulanmak üzere tartışmalar ve somut öneriler sunulmuştur.

Dış işleriyle ilgili; genişlemenin hangi koşullar altında olması gerektiği, AB'nin NATO ve ABD ile ilişkileri, AB'nin üçüncü dünya ülkeleriyle olan ilişkilerinin ve onlara yapılan yardımın ne düzeyde olacağı ve AB'nin 21.yy'a yönelik ortak bir dış politikaya gereksinimi olduğu vurgulanmıştır.

İç işleriyle ilgili yasal ve ekonomik konular tartışılırken özellikle AB anayasasının bazı ülkeler

Güçlü Ali Özpolat
Çankaya Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Bölümü Öğrencisi

tarafından negatif karşılanması sonucu bu konu hakkında ne tür düzenlemeler yapılması gerektiği üzerinde durulmuş ve ülkelerin birbirlerinin referandumundan etkilenmemeleri için bütün ülkelerde aynı gün referandum yapılması kararlaştırılmıştır.

Kadınların iş hayatında eşit olması gibi bazı sosyal düzenlemelerin yanında göç ve entegrasyon konularıyla ilgilenen tek merkezli sosyal işler birimi oluşturulmasına karar verilmiştir. Öncelikle daha güçlü ve verimli bir AB için tüm üye ülkelerin mali durumu göz önüne alınarak AB bütçesini arttırma yoluna gidilmesi öne sürülmüş; ayrıca Avrupa kütüphanesi ve üniversite ağlarının arttırılması ve beraberinde araştırma ve eğitime yapılan yatırımlarla halkın bilinç ve eğitiminin geliştirilmesi, Lizbon Stratejisinin bilgi temelli toplum vurgusuyla AB'nin 2010'da Avrupa'nın dünya ekonomisinde en yüksek rekabeti oluşturması hedeflenmiştir. Bir yandan ortak enerji stratejisi geliştirmek amacıyla yenilenemeyen enerjilere yüksek vergi uygulaması getirilerek yenilenebilir enerji kullanımı desteklenirken diğer yandan, AB'de işleyişini sürdürmekte olan bazı enstitülerin yeniden kurulması yerine verimliliklerinin arttırılması uygun bulunmuş, ayrıca Avrupa Adalet Divanı'nın etkinliğinin arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır.

AB'nin refah kavramını 21. yüzyılın gereksinimlerini karşılayacak şekilde tekrar tasarlaması hususunda ortak karara varılmış; ayrıca Avrupa yasaları arasında bir bütünlük oluşması ve bunların daha basit, herkes tarafından anlaşılabilir olması gerekliliği vurgulanmıştır.

Konuların tartışılmasında bizim Türk gençleri olarak önemli görevler üstlenip ülkemizi çok iyi temsil ettiğimize inanıyorum. Parlamento başkanının aramızdan seçilmesinin yanı sıra dış işler komitesi ve yasal işler komitesi başkanlığı ve bir komisyon şefinin de grubumuzdan seçilmesi henüz tam üyelik müzakerelerini yürüten

ülkemizin gençler düzeyinde AB'ye girdiğinin kanıtı olmuştur.

Yasal işler komitesi başkanı olarak seçilen ben ve diğer Türk arkadaşlar gerek uyum içinde çalışmalarımız gerekse davranışlarımızla bu zirveye damgamızı vurduk diyebiliriz. Avusturya'nın görsel ve yazılı basınında fotoğraflarla birlikte yer almamız ve atılan başlıklar bunun en güzel ifadesi olmuştur.

Çalışmalarımızın dışında organizasyon kapsamında sosyo-kültürel ve sportif faaliyetlerimiz ve başta Viyana Parlamentosu ve Graz Belediye Meclisi olmak üzere gezilerimiz, halen devam eden dostluklarımızı pekiştirmiştir. Bu çalışmaların gençler arasında yayılarak geliştirilmesi, Avrupa Birliği ülkelerinin bütünleşme sürecini halklar düzeyinde yaygınlaştıracağı gibi bugünün gençleri geleceğin mimarları olacağı için bu dostlukların yarınlara taşınmasını sağlayacaktır.

Cumhuriyetimizin kurucusu ulu önder Atatürk'ün ülkemizin çağdaş uygarlıklar düzeyine ulaşması ve hatta üzerine çıkması hedefine uygun olarak biz gençlere düşen görev, kendi benliğimizi ve kültürel değerlerimizi koruyarak "Yurtta barış dünyada barış" ilkesiyle bir çağdaşlaşma projesi olan AB ile ilişkilerimizin ülke çıkarlarımızı gözetenek devam etmesini sağlamaktır.

Benim için çok büyük bir deneyim olan bu zirve yaşantıma ve mesleğime geniş bir açı kazandırmıştır. Tabii daha önce IRI ile Türk Parlamenterler Birliği'nin Ankara'da düzenlediği "Gençlik Meclisi"nde staj yapmış olmam bu zirveyi daha iyi değerlendirmemi sağlamıştır.

Diğer bir izlenimim de Avrupalı gençlerin ciddi çalışmalar yanında sosyal ve kültürel donanımlarının da çok yönlü olmasıdır. Bu bakımdan şahsen piyano çalmam, dans ve sportif faaliyetlerde bulunmam onlarla olan yakınlığımı arttırdığı gibi; dört kız üç erkek olarak tüm ekibimizin benzer özelliklere sahip olması ve bilhassa kız arkadaşlarımızın modern görünüşleri ve diğer ülkelerden gelen temsilcilerle kurdukları ilişkiler, ülkemizin uygar görünümü açısından çok iyi bir tanıtım olmuştur.

Türkiye AB Merkezi Derneği'nin Eylül ayında Ankara'da düzenlediği THE (Turkey's Harmonisation of Europe) projesi için Avusturya zirvesine katılan arkadaşlardan bir kısmı, Türkiye'ye gelmiş ve ülkemizi çok beğendiklerini ifade etmiştir.

Bu tür organizasyonlara katılımın çok yararlı olduğunu bir kez daha belirtir, dostluklarımızın devamını dilerim.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

**Dünya
Standartlarında
Kaliteli
Yükseköğretim
ve Eğitim**

Fakülte ve Bölümler

Çankaya Üniversitesi Rektörlüğü

Öğretmenler Caddesi No:14

Yüzüncüyıl 06530 Balgat - Ankara

Tel: 0312 284 45 00

Faks: 0312 285 96 31

webadmin@cankaya.edu.tr

Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Tel: 0312 284 45 00 / 140

Faks: 0312 285 63 36

pr@cankaya.edu.tr

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

İngiliz Dili ve Edebiyatı

İngiliz Dili ve Edebiyatı (Burslu)

Matematik-Bilgisayar

Matematik-Bilgisayar (Burslu)

Mütercim Tercümanlık **(YENİ)**

Mütercim Tercümanlık (Burslu) **(YENİ)**

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

İktisat

İktisat (Burslu)

İşletme

İşletme (Burslu)

Uluslararası Ticaret

Uluslararası Ticaret (Burslu)

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (Burslu)

HUKUK FAKÜLTESİ

Hukuk

Hukuk (Burslu)

MÜHENDİSLİK-MİMARLIK FAKÜLTESİ

Bilgisayar Mühendisliği

Bilgisayar Mühendisliği (Burslu)

Endüstri Mühendisliği

Endüstri Mühendisliği (Burslu)

Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği

Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği (Burslu)

İç Mimarlık

İç Mimarlık (Burslu)

ÇANKAYA MESLEK YÜKSEKOKULU

Uluslararası Ticaret Yönetimi

www.cankaya.edu.tr

Prof. Dr. Yahya Kemal Baykal

**Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölüm Başkanı**

Merhaba,

22 Mart 1953 tarihinde Ordu ilinde dünyaya gelmişim. İlkokul tahsilimin büyük kısmı Ordu'da, bir kısmı da Ankara'da geçti ve Ordu Cumhuriyet İlkokulu'ndan 1963 yılında mezun oldum. Bir yıl İngilizce hazırlık sınıfı dahil olmak üzere ortaokul ve liseyi Ankara Koleji'nde okudum ve 1970 yılında liseyi bitirdim. Aynı yıl Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin Elektrik Mühendisliği Bölümünü kazanarak Haziran 1974 tarihinde mühendis oldum. Yine aynı bölümde yüksek lisans çalışması yaparak Mart 1977'de bu programı tamamladım. Yüksek lisans tezimde bir biyomedikal uygulaması olarak mikrodalga frekanslarının insan kafasında oluşturduğu ısı dağılımını inceledim. Yüksek lisans çalışması esnasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliğinde Araştırma Asistanı olarak görev yaptım.

Eylül 1977'de Milli Eğitim Bakanlığı'nın doktora bursunu kazanarak Amerika Birleşik Devletleri'nin Illinois eyaletine bağlı Evanston kentinde bulunan Northwestern Üniversitesinde doktora çalışmasına başladım. Elektrik Mühendisliği ve Bilgisayar Bilimleri bölümünde sürdürdüğüm doktora çalışmalarımın başlarında disiplinlerarası bir proje olarak biyomedikal enstrümantasyon konusu ile ilgilendim ve bir yıldan fazla müddetle "idrar yolu tıkanıklığının dışarıdan klinik ölçümlerle belirlenmesi" projesini sürdürdüm. Daha sonra optik haberleşme konusunda tez çalışmamı tamamlayarak Ağustos 1982'de doktora derecesini aldım. Doktora programının son yılında Royal E. Cabell Dissertation Year Fellowships bursunu kazanarak bir yıl süre ile bu bursu kullandım.

Eylül 1982'de Amerika Birleşik Devletleri'nden Türkiye'ye döndüm ve Aralık 1982-Mart 1984

arasında Ankara Muhabere Okulu'nda yedek subay olarak askerlik görevini yaptım.

1984 yılının Nisan-Eylül ayları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Bölümü'nde yardımcı doçent olarak çalıştım. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı bursu karşılığında yapmam gereken mecburi hizmet Hacettepe Üniversitesi'ne devredince Eylül 1984'den başlayarak 1 yıl süreyle Hacettepe Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Bölümü'nde yardımcı doçent olarak çalıştım.

1980'li yılların ortalarına doğru Türkiye'de yoğun olarak telekomünikasyon altyapısı yatırımları yapılmaktaydı; dolayısıyla üniversite dışında oldukça fazla istihdam ihtiyacı vardı. Fiber optik haberleşme konusunda faaliyet göstermek isteyen Teletaş firması tarafından yapılan teklifi kabul ederek Ekim 1985'de Teletaş'ın İstanbul'da bulunan ARGE bölümünde çalışmaya başladım. Burada Fiber Optik Grubu Proje Müdürü olarak 140 Mbit/s fiber optik hat teçhizatı ve fiber optik kablo üretimi fizibilite çalışmalarında bulundum. Bir buçuk yıl Teletaş'ta çalıştıktan sonra Orta Doğu Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Bölümü'nde tekrar yardımcı doçent olarak çalıştım ve iki aylık kısa bir çalışmadan sonra Türk Philips Ticaret AŞ firmasının Ankara bürosuna Profesyonel Sistemler Müdürü olarak katıldım. Bu arada Kasım 1987'de Doçent ünvanını aldım. Türk Philips firmasında telekomünikasyon, bilgisayar sistemleri ve savunma sanayiine yönelik elektronik sistemlerden sorumlu olarak fakat daha ziyade telekomünikasyon projeleri yoğunluklu olarak çalıştım. Gerçekleştirilmelerinde katkıda bulunduğum projeler arasında, otel yönetim bilgisayar şebekelerinin sistem entegrasyonu, PTT için Ankara ve Adana şehirlerinin bazı bölgelerini kapsayan kablolu televizyon dağıtım sistemlerinin, Ankara'da kablolu televizyon kontrol merkezinin ve 140 Mb/s video codec transmision sistemlerinin kurulması ile Çeşme-İzmir otoyolu ücret toplama sistemini sayabilirim.

1996 yılı başında Slovenya'da yerleşik Iskratel firmasının da ortak olduğu İltek Telekomünikasyon San. ve Tic. A.Ş. firmasına katılarak Genel Müdür Yardımcısı ve Genel Müdür olarak görev yaptım. Burada sürdürdüğüm çalışmalar arasında hepsi Türk Telekom için olmak üzere kırsal telefon santrallerinin ku-

rulması ile bakımı, No.7 işaretleme sisteminin kırsal telefon santrallerine entegrasyonu pilot testleri, fiber erişim sistemleri, ISDN ve xDSL pilot testlerini kapsayan projeler yer almıştır.

2002-2003 akademik yılına ait güz döneminden itibaren önce kısmi zamanlı, daha sonra tam zamanlı olarak Çankaya Üniversitesi Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümü'nde doçent olarak çalışmaya başladım. 2004 yılı Aralık ayından itibaren profesör, Mart 2005'den sonra da Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölüm Başkanı olarak Çankaya Üniversitesi'ndeki görevime devam etmekteyim.

Akademik kariyerim boyunca vermiş olduğum lisans ve yüksek lisans dersleri arasında Fiber Optik Haberleşme, Fourier Optik, Elektromanyetik Teori, Anten ve Yayılım, Telekomünikasyon Sistemleri, Uzaktan Algılama, Telekomünikasyon Şebekeleri, İleri Telekomünikasyon Teknikleri, İhtimaliyat ve Rastgele Süreçler, Sayısal İşaret İşleme, Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği için Analitik Teknikler dersleri bulunmaktadır.

Halen, gruptaki arkadaşlarımla birlikte atmosferik optik haberleşme konusunda yoğun araştırma çalışmaları yapmaktayız. Farklı yapılardaki lazer ışığının atmosferdeki optik linklere getirebileceği avantajları anlayabilmek üzere bu tür ışık kaynakları kullanan optik vericilerden çıkan ışığın atmosferdeki yayılımını inceleyerek optik alıcıda oluşan ışık şiddeti profilleri ile ışık şiddeti salınımlarını inceliyoruz. Bu ve ilgili konularda araştırma grubumuzun çok sayıda dergi ve konferans makaleleri bulunmaktadır.

Bu vesile ile Çankaya Üniversitesi ile ilgili olan herkese sevgi ve saygılarımı iletir ve çalışmalarında başarılar dilerim.

Atatürkçü Düşünce Topluluğu

10 Kasım yine dayandı kapiya Atam! İçimizi korkunç bir özlemin kapladığı o 10 Kasım... Geriye dönmek ve seni seninle tekrar yaşamak istiyor geride bıraktıkların; ama bunca zaman, ne seni yaşayabildik ne de seninle geçen zamanı biz gençliğe tekrar yaşatabildiler. Yıllardır senin yerine geçmeye çalışanlar, bizim seni unuttuğumuzu zannedip, aslında seni bize öylesine özlettiler ki bir şeyler yapma sırasının bize geldiğini fark ettirdiler ve sıra gerçekten bize geldi işte!

İçimizde küçük bir umut kıvılcımıyla başlamışken her şeye, şimdi git gide büyüyen ateş toplarına dönüştük. Kurtuluşu, bizim gibi düşünenlerin, birkaç kâğıt parçasını doldurmasında aradık belki; ama birkaç günde yüzü aşkın üyemizin olmasından gurur duyduk. Birleşmemiz gerektiğine inandık daima, umutlarımızın asla tükenmeyeceğinin bilincinde olarak...

Tarihi ve sosyolojik gelişmelerin ortaya koyduğu Türk İnkılabı, bir fikir ve idealin dile getirilişi ve uygulamada başarıya ulaşmasıdır. İşte Türk İnkılabı fikir ve ideal yönü ile Kemalizm veya Atatürkçülük diye ifade edilir.

"Atatürkçülük" deyim olarak, Atatürk'ün ölümünden sonra kullanılmıştır. Genel olarak Kemalizm veya Atatürkçülük arasında fark gözetmek mümkün değildir.

Atatürkçülük, fikir olarak Türk milletinin iradesi ile oluşmuştur. İstiklal mücadelesi ile ortaya çıkmıştır. Öncelikle Türk milletinin

haklarını tanıma ve tanıtmasıdır. Bu anlamda millet egemenliğinin ifadesidir. Öyleyse Atatürkçülük, kendi kaderiyle baş başa bırakılan bir milletin kurtuluşu ve bağımsızlığa kavuşmasıdır. Atatürkçülük Milli Mücadele ile doğmuş, gelişmiş ve milli mücadeleden sonra da sürmüştür. Bu anlamda çağdaşlaşmadır, hür fikir ve düşüncedir, hürriyet ve demokrasi anlayışıdır.

Atatürkçülük, tarihi gelişmelerin bir sonucudur. İlk önce, Amasya Genelgesi'nde temel ilkeler olarak ortaya çıkmıştır. Erzurum ve Sivas Kongrelerinde belirli bir şekilde ulaşılmış ve kuruluş halinde olan yeni Türk Devleti'nin temel fikrini oluşturmuştur.

Milli Mücadele yıllarında resmi Türk belgelerinde Kemalizm, Anadolu'daki milli hareketin amacı, dayandığı temel ilkeler olarak ele alınmış ve kullanılmış değildir. Kullanılan deyim, milli harekettir, milli mücadeledir, milli meclis ve milli hükümettir.

Anadolu'daki hareketin baş özelliği, "milli" oluşudur. Kemalizm, daha çok yabancı edebiyatta deyim olarak kullanılmıştır. O halde Kemalizm, Osmanlı Devleti'nin ve devrinin gelenekçi ve evrenselci düşüncesini reddeden yeni bir düşünce tarzıdır. Türkiye'de doğmuş, Asya'ya, Güney Amerika'ya ve Afrika'ya yayılmış bir düşünce sistemidir.

Prof. Dr. Bülent Nuri Esene göre; "Gerçekçi-akılcı-radikal bir sistem olan Kemalizm'in esas yapısı 1921-1924 Anayasalarına yansımıştır."

Anayasa Hukuku hocalarına göre; "Kemalizm, bir siyasi rejimin adıdır. Yeni Türkiye'nin Milli Bağımsızlık-Milli Egemenlik mücadelesinde uyguladıkları politikanın temel ilkeleridir."

Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde gerçekleşen Türk İnkılâbı, bir ulusal bağımsızlık ve çağdaşlaşma hareketinin adıdır. 16'ncı yüzyılda Avrupa'nın süper gücü olan Osmanlı İmparatorluğu'nun daha sonra Avrupa karşısında yenik düşmesinin ve "Hasta Adam" durumuna gelmesinin başlıca nedeni, Avrupa'nın yaşadığı akılcı ve bilimci çağın ürünü olan Sanayi Devrimi'ni yaşamamış olmasıdır. İşte Atatürkçülük (Kemalist Devrim) bunun içindir ki Türk toplumunda laik bir dünya anlayışı temeli üzerinde yükselen akıl-bilim çağını etkin biçimde açmış; laikliğin ve Atatürkçü düşüncesinin ve inkılâbının genel bir niteliği olmuştur.

Önemli olan şudur ki Atatürkçülük konusunda yapılan çalışmaların gerisinde, ilerisi için bize kalacak en anlamlı ve en önemli eser, Atatürk İdeolojisinin (düşünce sisteminin) oluşturularak Türk toplumunun ve genç kuşakların yararına sunulması ve Atatürkçülüğün "sadece mazide yaşanmış bir tarihsel olay" değil; Türk toplumunun tüm sorunlarının çözümlendiği ve çözümünde kullanılacak geleceğe dönük "Ulusal Modernleşme İdeolojisi" olduğunun anlatılmasıdır.

Atatürkçü İdeoloji (Atatürkçü Düşünce Sistemi) açısından bilinmesi gereken en önemli özelliğin de bu ideolojinin 'totaliter-dogmatik' değil; 'demokratik-pragmatik (akılcı)' olduğudur. Şöyle ki demokratik niteliğin, 1789 Fransız İnsan ve Vatandaş Hakları Beyannamesi'nden esinlenip; Milli egemenlik ilkesinin, milli mücadelenin en önemli belgesi olan Amasya Genelgesi'nden başlayıp; Erzurum ve Sivas Kongresi kararlarından geçerek; 1921-1924 Anayasalarında yer aldığını kabul ediyoruz. Pragmatik (akılcı) nitelik ise büyük önder Mustafa Kemal Paşa'nın kendi sözlerinde ifadesini bulan "Benim manevi mirasım akıl ve bilimdir. Hiçbir katı, donmuş, kalıplaşmış fikir bırakmıyorum. Benden sonra beni benimsemek isteyenler, akıl ve bilimin rehberliğini kabul ederlerse, manevi mirasçım olurlar" anlamındadır.

Mustafa Kemal Atatürk aramızdan 1938'de ayrıldığına ve Türkiye nüfusunun büyük çoğunluğunun O'nu "Kişi Atatürk" olarak değil, "Fikir Atatürk" olarak tanımakta ve anlamakta olduğuna göre, Mustafa Kemal Atatürk'ün, giderek mazi olmuş geçmişteki örnek alınması gereken davranışları ve hizmetleri ne olursa olsun, O'nun öğretisi ve eylem sistemini "Yaşayan İdeoloji" olarak oluşturmak ve bu "Ulusal Modernleşme İdeolojisi'nin coşku ve gücünü Atatürk'ün bize emaneti olan Türki-

ye Cumhuriyeti'nin ve Türk milletinin çağdaş uygarlık düzeyine yükselmesinde uygulamak mecburiyetindeyiz. Zira Atatürkçülük veya Kemalizm, akılcılıktır, bilimselliktir, ilericiylik. Bu yönüyle de Atatürkçülük, dün olduğu kadar bugün, bugün olduğu kadar da yarınlar için ışık tutan düşünce sistemidir.

Bu görüş doğrultusunda kurulan topluluğumuzun amacı, Atatürk'ü ve ideolojisini anlamak, O'nun fikirlerini özümsemek, Ata'mızın Türk gençliğine emanet ettiği kutsal Cumhuriyetimize sahip çıkmak, bilimsel yöntemleri esas alarak çağdaşlaşmayı ve kalkınmayı hedeflemek, Atatürk ilkeleri doğrultusunda düşüncelerimizi paylaşmak, gençliğe kendisini ifade edebilme olanağını tanımak, toplumsal ve evrensel sorunlarımızı tartışmak, bunlara çözüm aramak ve sesimizi duyurmaktır. Aydın Türkiye'nin, aydın üniversiteli gençleri olarak, Atatürk ilke ve devrimlerinin birer yılmaz bekçisi olmak ve toplumu bu ilkeler doğrultusunda aydınlatmak başlıca görevlerimiz arasında yer almaktadır. Biliyoruz ki, sadece bu ilkeleri yaşatmak bile Cumhuriyetimizin üstüne çökmüş olan karanlığı ortadan kaldıracaktır.

Topluluğumuz sadece Çankaya Üniversitesi içinde bulunan bir topluluk değildir. Atatürkçü Düşünce Derneği, Cumhuriyet Gazetesi ve birkaç ilgili kurum tarafından da desteklenen topluluğumuz, diğer üniversitelerin Atatürkçü Düşünce Topluluklarıyla da sürekli iletişim içindedir.

Her geçen gün, aslında O'na daha çok yaklaşıırken, Mustafa Kemal Atatürk'ü anmak ve Atamızın düşüncelerini aramak... Yarım yüzyılı aşkın bir zaman dilimi geçmesine rağmen, kimse onun yerini tutamadı; ama Mustafa Kemal Atatürk'ü yaşatacak düşünceleri topluluğumuza davet ediyoruz, herkesi aramıza bekliyoruz... Ve Atamızı ölüm yıldönümünde bir kez daha saygıyla anıyoruz...

Tuğçe Alacadağlı

**Çankaya Üniversitesi İktisat Bölümü 2006 Mezunu
Progeon Müşteri Destek Temsilcisi - Çek Cumhuriyeti**

Neden iktisat bölümünü seçtiniz?

Üniversite bölümü konusundaki seçimim, beklediğim puanı alamamamdan dolayıydı; çok bilinçli değildi açıkçası; ama şu an söyleyebilirim ki tüm sosyal bilimlerin mantığını kendi içinde barındıran ve çok temel bir dal olan iktisatı seçmekle gerçekten çok akıllıca bir karar vermişim. Dünyada olup biten sosyal, siyasi ve finansal temel olguların mantığını anlayabilme yetisini kazandıran çok önemli bir dal iktisat bilimi. Dünyayı iktisatçıların yönettiğini söylemek, abartı olmaz sanırım.

Çankaya Üniversitesi İktisat Bölümü'nde aldığınız eğitimi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Aldığımız akademik eğitimin yanısıra kişinin kendini geliştirerek sosyal bir birey olma yolunda atması gereken adımlar da çok büyük

önem taşıyor bana göre. Dolayısıyla kişinin bu yolda aydınlatılması ile ilgili verilen eğitimin yanında, öğretim de önem taşıyor. Benim dört senede gözlemlediğim kadarıyla bölümümüzde eğitim genel anlamda iyi. Kendi alanlarında büyük başarılar imza atmış; ülkemiz çapında tanınan çok donanımlı hocalarımız var. Benim şu anda sahip olduğum iktisat bilgim büyük ölçüde hocalarım sayesinde oluştu; çünkü sonuçta teoriyi yorumlama yeteneği belli çapta kazandırıldı bize; ancak kimi zaman öğrencilerin yeteri kadar kollarını açmadığını, daha iyi yapılması zorunlu olan (örneğin bölümün fiziksel materyal konusunda donanımı ya da ders içerikleri) konularda yetersiz ve/veya duyarsız kaldığını da gördüm. Ayrıca kişinin sosyal bir varlık olma yolunda kendisini geliştirmesi ve dünyada olup biten her şeyi yakından takip edebilecek bir birikime sahip olması için verilen derslerin içeriklerinde kimi değişiklik-

lerin yapılması ya da belki de farklı dersler eklenmesi; belki bazı derslerin de kaldırılması gerektiğini düşünüyorum.

Üniversiteyi bitirdikten sonra iş arama sürecinde Çankaya Üniversitesi İktisat Bölümü mezunu olmanın avantajını ya da dezavantajını hissettiniz mi?

Benim bu konumda durumum biraz farklı. Ben okulumu bitirmeden bir aracı kurum olan AIESEC'in de katkılarıyla yurt dışında işimi ayarladım. Bu iş, daha doğru bir tanımla uzun dönemli staj sonrası yapılan kontratla ucu açık bir iş. Yurt dışında olduğundan ve yurt dışındaki çoğu ülkedeki işe alım süreci Türkiye'dekinden farklı standartlara sahip olduğundan kimse bana hangi okulda okuduğumu ya da not ortalamamın kaç olduğunu sormadı. Yapılan basamaklı mülakatlarda ve video konferanslarında, insanların kişisel gelişim ve muhakeme yeteneğine baktıkları çok açık.

Yurtdışında bulunduğunuz iş kapsamında görev ve sorumluluklarınız nelerdir?

Ben Çek Cumhuriyeti'nde yer alan Progeon adlı bir firmada oluşturulan uluslararası bir gruba Türkiye temsilcisi olarak seçildim. Firmanın faaliyet gösterdiği sektör ve oluşturulan grubun amacından dolayı sahip olacağım görevler bana öğrendiğim teorik bilgilerin tam olarak uygulanması imkânını verecek. Cenova kaynaklı çokuluslu şirkete sunulan çeşitli hizmetler, benim bulunduğum grup içinde paylaşılacak ve iki danışman bizi denetliyor olacak. Pozisyonumun tam adı "Customer Support Representative (CSR)-Müşteri Destek Temsilcisi" olarak geçiyor. Sahip olduğum sorumluluklar arasında bu şirketlerin bazı hisse, hesap ve bilgilerinin kontrolü, şirketle ilgili çeşitli projelerin yürütülmesi, şirketle ilgili muhasebe bilgilerinin kontrolü ve yönetimi, şirket hisselerinin kârlılığının sağlanması, global kontratların yapılmasının sağlanması gibi görevler bulunuyor.

Halen Çankaya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilere neler söylemek istersiniz?

Gelecekleri ile ilgili ne yapmak istediklerini belirlerken kendilerine olabildiğince seçenek yaratmalarını öneririm. Bu sayede, potansiyellerini daha farklı alanlara yayabilirler ve tek bir yere bağımlı kalmak ve o yönde

yaşamak zorunda kalmazlar. Bu da çitalarını yükseltmelerine yardımcı olur. İnterneti etkin olarak kullanabilirlerse, bu onların farklı ülkelerdeki üniversite veya şirketlere ulaşmalarını sağlar.

Gelecekle ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Gideceğim yerde elimden gelenin en iyisini yaparak oraya değer katmak ve oradan alacağım değerlerle kendi sosyal kişiliğimi geliştirmek. Daha sonra ise Türkiye'ye dönüp katılacağım organizasyonda bu değerler sayesinde değişiklikler yapabilmek; ancak açıkça söylemek gerekirse, bu konudaki kararımı ülkemin siyasi geleceğinin belirsizliği de etkilemiyor değil. Önümü net olarak göremiyorum. Bu sebeple gelecek planlarımda belirsiz olan yerler var.

Üniversite sınavına hazırlanan adaylara önerileriniz var mı?

Kendi gelecekleriyle ilgili ne yapmak istediklerine kendilerinin karar vermelerini, hedeflerini ona göre tespit etmelerini ve çalışmalarını bu doğrultuda yapmalarını tavsiye ederim. Sadece üniversite okumuş olmak için üniversitenin herhangi bir bölümüne girmek, ileride iş hayatında tatminsizliğe neden olabilir. İstenecek bir iş tanımına sahip olamamak ve zorunlu olunan bir iş yaşamına sahip olmak onları her anlamda mutsuz eder çünkü.

Yurtdışında boş zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gideceğim firma spor faaliyetleri konusunda oldukça kapsamlı bir alana sahip. Ayrıca şu anda Fransızca ve İspanyolca dersleri veriliyor firmada. Yarım bıraktığım İspanyolca'ya orada devam etmeyi düşünüyorum. Ayrıca Çek Cumhuriyeti, Avrupa'nın ortasında yer aldığından, görmek istediğim yerlere gitmemde kolaylık sağlıyor. Değişik kültürlerle tanışmak için elverişli bir konumda. Ben de bu sebepten fırsatım ve imkânım oldukça Avrupa'da gezmeyi istiyorum.

Burcu Eke

Çankaya Üniversitesi İşletme Bölümü Mezun Rota Cafe&Restoran'ın Kurucu ve İşletmecisi

Yüksek öğrenimimi tamamladıktan sonra, gelecek ile ilgili belirsizlik, Türkiye koşullarında ekonomik durumun dengesizliği ve piyasa şartları bende endişe yaratmıştı. İş hayatı, 'Tacrübesizlik insan yaşadığı sürece devam edecek bir risktir' fikrini kabul etmektir. Şubat 2005, gözümü kapatıp kapısından içeriye girdiğim boş dört duvarı, içerisinde bulunmak istediğim ve insanların da bundan keyif alabileceği bir dünyaya çevirmeye başladığım ilk tarihtir. Geçen zaman dilimi içerisinde, gastro sektörünün ayrıntılarını öğrenebilme, üretim, yiyecek-içecek yönetimi, satış ve pazarlama, insan kaynakları yönetimi, halkla ilişkiler departmanlarını oluşturma ve takım çalışması ile öğrendiklerimi uygulamaya geçirebilme fırsatım oldu.

ROTA Cafe&Restoran, 12 Şubat 2005 tarihinde gıda sektöründe hizmet vermek üzere kurulmuştu. Deniz ve denizcilik konusunu kendisine konu edindi, sunduğu hizmet farklılığı ve lezzeti ile özgün bir işletme tarzı yaratmayı başardı. 60 kişilik oturma kapasitesi, balık ve deniz mahsülleri mutfağının ağırlıklı olduğu seçenekleri ile Bahçelievler semtinde hizmet vermekte.

İç dekorasyonunda görsel olarak kullanılan denizcilik malzemelerinin, hediyeelik eşya olarak sunulması, konsept cafe restoran işletmeciliğine örnek teşkil etmekte. Davet, grup ve organizasyonlar için elçilikler, özel sektör ve kamu çalışanlarına için oluşturulan mönü seçenekleri, kaliteli hizmet ve lezzet anlayışı

ile sunulmakta. Uygulanan fiyat politikaları ile taze balık tüketiminin lüks tüketim olmadığını, hijyen kurallarına uyulması koşulu ile 'Balık sağlık açısından çok yararlı bir besindir' bilgisini vererek; iyi bir alışkanlık kazandırmayı hedeflemekte. Rota'yı diğer restoranlardan ayıran en önemli özelliği, 'Rota Gıda Güvenliği Programı' ile güvenilir ürün, güvenilir üretim, güvenilir hammadde olarak ayrılan şeffaf yönetim sistemini hayata geçirmiş olması. Rota aynı zamanda her ayın ilk cumartesi günü, modelcilik ile ilgilenen hobiseverlerin buluştuğu bir nokta haline gelmiş bulunmakta.

Rota, sosyal sorumluluk çerçevesinde, üç tarafı denizlerle çevrili bir ülkede yaşadığımızı unutmadan denizcilik kültürünün yaygınlaştırılması için gerçekleştirdiği alışveriş merkezleri ve sosyal iletişim alanları odaklı, 'maket gemi ve denizcilik kültürünü yaygınlaştırma' sergileri ile sektöründe ilklere imza atmaktadır.

İki senedir büyük bir sabır ve gayretle çalıştığım Rota Cafe&Restoran'da, araştırma-geliştirme çalışmalarım sırasında, paranın yaratıcılığı öldürdüğüne de şahit oldum. Herşeyin temelinde basit bir düz mantık yatar; önemli olan o ayrıntıyı keşfetmek.

Çankayalı arkadaşlarım, öğrenim hayatınız boyunca, popüler söylemleri kabullenmek yerine, kendi istekleriniz doğrultusunda düşünmenizi ve ilerlemenizi öneririm. O yüzden yol gösterici klişe laflar ya da 'Bakın ben bu şekilde davrandım, siz de yapabilirsiniz' gibi cümleler söylemek istemedim. Hepimiz bir şekilde, hayatımıza yön vermek için kararlar alıyoruz ama öncelikle istediğimiz her şey için mücadele etmek gerekiyor.

Rota Cafe&Restoran
Rezervasyon: 0 312 222 91 28
e-posta: rota@rotaport.com
72/10, 06510 Bahçelievler / ANKARA

İstanbul

Eski İstanbul'u görmediysen eğer
Kendini gün görmüş biri sayma.

Yeni İstanbul'u görmediysen eğer
Kendini kedere salma.

İstanbul bu dostum,
Kapanın elinde kalmış.

Bize kalanlar ise
Kartpostallardaki eski boğazmış.

Temmuz 2004

Prof. Dr. Ergin İğrek
Çankaya Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Perde

iki kez gülmüştüm
iki kez gül dikmişim
saç ve sakal derken
küçülmüştü salıncaklar

neden ayın bir yüzü siyah
neden gözleriniz kara
neden sözüm hep sözdü de
habersizdi hayat

arınmak istiyorduk
değil mi
bakışlardan kaçıyorlardı
ve elbet alkışlardan
oysa yağmur dediğin
bir çocuğun gözlerinden
soru sormadan yağar

hepimiz toplanmıştık
baş köşedeki sessizliği
kırk yıllık evsahibi
ve tedirgindik
kendimizi ele verdiğimiz
yorgunluktan
sırayla söz aldık
sırayla suçlandık
biri küçük mayın sundu
gecikmiş her bir cümle

yosundaki sıradan sabır
kıyıda ufalan taş
eksilen kuşlar
sarmaşksız odalarda
hesaplı ışıklarınız var

biz dost bilirdik
ama siperdeki zamandı
hayatın diğer adı
gündüz güneş tutulurdu
gece tütün yetmezdi
genişlerdi yalnızlıklar

farklıydık ama
parmak izlerimiz aynıydı
elbet uçsuzdu mekan
dilek tutamazdık
ve hep aksardık
kayardı yıldız

yola kaçan top
savunduğum mandalinler
sofradaki suskunluktan
dışarıdan geçen gemi
dirhemle tartılırken
yeni zamanda
yolculuklar

çekilen deniz sonrasında
gözden düşen dalgakıran
bu yaz bize gel, diyor
zarif bir hevenk yaparız
mevsimlik isyanlardan

elma kabuğu koymalıyım
ve bir parça karanfil
sesim kısılıyor madem
ihlamurdan medet ummalıyım

perdeler, canım
sonra söze iner

Gürkan Doğan
Çankaya Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Mütercim-Tercümanlık (İngilizce)
Bölüm Başkanı

Zeynep Özdemir
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Öğrencisi

Çöküş

Umutsuzluk nasıldır bilir misin sen?
Gelecekte korkarsın, dünün ise karanlık...
Sabahlar sana düşman olmuş,
kalbinde hep bir ağrı
Geceler ise en büyük sırdaşın, hep aydınlık!

Sonsuz bir uykuya dalmak istersin,
düşüncenin olmadığı,
Hafızanı silmek istersin, tüm o yaşanılanları
Unutmak istersin her şeyi, kendini unuttuğun gibi,
Dar gelir bedenini, parçalamak istersin kendini...

Hafif tebessümlü bir dudak gördüğünde,
Kalbine bir hançer saplanır en derininden
Mutlu insan görmek istemezsin çevrende...
Herkesin senin gibi olmasını istersin
hep yenilen; hep kaybeden!

Bazen aşka gelip hırslanırın her şeye,
İçinde öylesine büyük bir güç vardır ki,
yeter her şeyi devirmene!
Zamanı boğar, aklınla savaşırın
Tam umut etmeye başlarken,
gündüz olmuş bir bakarsın!
Ve yine aynı işkence...

Kader de dostun mu, düşmanın mı bilinmez!
Tam bu zamanda getirir kötü sürprizlerini...
Yıkılırın her defasında, artık her şey ulaşılmaz
Hayat senin için işkence, ruhun dokunulmaz...

Artık öyle biri olmuşsundur ki,
nazarı bile kendine değen!
İyilikten kaçır olmuşsun, kötülüğe koşarken
Görmez gözün hiçbir şeyi ne kendi ne sevdiğini
Boşvermişindir her şeyi, hayatı boşladığın gibi...

Kaan Yamaner
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Öğrencisi

İllüzyon

Bir bulut
Arkasında güneş
Yere düşer gölgesi
Gölgede kalan için
Bulut kadardır
Hissesi

Anladın mı kuralı
Bir kocaman baba
Olurum yavaşça
Bir o tarafa
Bir bu tarafa
Bulmakla başlar ya
Kaybolmanın sonu

Buldum dedim kayboldum
Hayal sevdim bedensiz
Gözleri ben
Dudakları sen

Düşlerin peşinde hayal
Bağladı
Bağlarımı
Bağlılıklara
Aslında her şeyin aksine
Baktım sanımdaki aksime
Gördüm seni o anda
Tavşanın dışında şapka

Kötü Bulmaca

Resim
İçin
Saçların
Mavi
Tanrının
Günahı

çizdiğin
mi
mavi
doğarken
yakınan
aşktan

Sensizlik

En kalın battaniyelere sarıyorum sensizliği,
En güçlü teypleri açıyorum sessizliğine,
Işıkları hiç kapatmıyorum karanlığına,
Bütün çiçekleri topluyorum,
En güzel tadları arıyorum,
Bütün yollara gidiyorum,
Ne yapsam olmuyor!
CANIM,

ısıtmıyor.
duyulmuyor.
görülüyor.
sen kokmuyor.
dozulmuyor
sana çıkmıyor
sensizlik,
sen olmadan hiç çekilmiyor...

ORAN 2006

Devrim Akyol
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Öğrencisi

Sana Yazıyorum

Sen daha konuşmaya başlamadan
Ben bittim, kelimeler bitti.
Konuştukça sen, içim ürperdi.
İçim her ürperdiğinde de sen düştün aklıma.

Sen değildin sanki,
Ateşti yüreğime düşen.
İçimi bir kor gibi yakan....

Sevmem bilirsin; sessizlik çıldırtır beni.
Hani bir şey sorarım, susarsın ya....
Susma! Suskunluğun çıldırtmıyor artık beni.
Ölüyorum sanıyorum,
Korkuyorum!
Senden değil sessizliğe mahkûm olmaktan...

Sormuyorum hiç bir şey artık;
Sorular burada cevaplarda...
Ne sus ne de ara!
Doğruyu aramak zor değil.
Doğru yanında, ben yanındayım.

Kuşların cıvıltılarını dinliyorum;
Şarkı söylüyorlar adeta.
Rüzgâr bizim için esiyor sanki!
Ürperiyorum, yine sen düşünüyorsun aklıma.

Geçen yazı hatırlıyor musun?
Akşamları sahile inerdik;
Yürürdük seninle.
Hava soğuk olur da bazı zaman.
Üşürdüm.
Yudumlardık içkilerimizi,
İçimiz ısınırdı.

İçince başka türlü olurdun; seni izler, gülerdim.
Yazı özledim, seni özlediğim gibi,
Sahile gidelim yine olmaz mı?
Dalgalar çalsın ben söylerim;
Aşkımı, seni, beni, her şeyi...
Bir şarkı, bir şiir gibi söylerim.
Kulağına fısıldayarak ya da
haykırarak her an her yerde...

Saat gecenin bir yarısı,
Aklımda yine sen varsın.
Unuttum her şeyi.
Bir sen varsın sanki, bir de ben
Bir kâğıt var önümde bir de kalem.

Yazarken kelimeler tükenmiyor.
Ben de yazıyorum.
Sen yanımda ol, ben hep yazarım.
Sana bakar seni yazarım,
Yüzündeki her çizgiye ayrı bir anlam yüklerim.
Sonra rengârenk boyarım seni.
Her fırça darbesinde bambaşka bir koku...
Biraz sen, biraz ben ve sevgi...
İşte yine yazıyorum, sana yazıyorum!

Berna Öz
Çankaya Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü Öğrencisi

Gitme Kal Benimle

Berna Öz
Çankaya Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü Öğrencisi

Gözlerim kapalı o kadar çok şey düşünüyorum, düşünüyorum ki... Her şey sanal, her şey bir rüya gibi oysa. Gerçek olsun diyorum, kelimelere dökmek istiyorum her şeyi; tam konuşmaya başlayacağım, susuyorum... Kaçarsın ya da gidersin diye anlamsızca korkuyorum...

Susuyorum, senden kaçıyorum diye kızma n'olur! Kaybetmek korkusu hiç bu kadar sarmamıştı beni. Bu koku beni bu kadar boğmamıştı daha önce. Gözlerime bak; onlar ne düşündüğümü, hissettiğimi anlatır belki sana. Bu kadar zor olmamalı, bu kadar çaresiz bırakmamalı aşk insanı. Hadi gel bebek yüzlüm, tut üşüyen ellerimi, gözlerime bak; anlat bana suskunluğumun arkasında yatan ne varsa... Söyleyemediklerimi sen söyle.

Hani pembe panjurlu evler düşünür ya, bahçesinde koşuşturan çocukların olduğu... Ben

de seni düşünür ve o kadar çok seviyorum ki pembe düşler kurmaya vakit bulamıyorum. Gitmesen, bırakmasan bu şehri... Bilsen ki kalacaksın, gitmeyeceksin uzaklara... Duy sesimi n'olur, tut üşüyen ellerimi ve sus... Hiçbir şey söyleme, sadece bak gözlerime! Şarkılar çalsın, şiirler okunsun, sen sus, tut ve bırakma ellerimi... Gel benimle; yaşamak istiyorsan yaşayalım aşkı...

Olur ya gidersen bir gün, olur ya hatırlarsan beni, şunu bil ki bebek yüzlüm gitmeler kolay; kalıp unutmaya çalışmak zordur. O yükü bana bırakma, gitme kal bu şehirde. Sus ve gözlerime bak, tut üşüyen ellerimi, ürkek gözlerimi dinle... Onlar anlatır sana beni, sana olan aşkı, suskunluğumu...

Tuğba Herken
Çankaya Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Bölümü Öğrencisi

Arzu Film Sunar...

Bu sabah uyandınız gözleriniz bulanık, açsanız mı açmasanız mı kararsızsınız. Acele yapılacak işler var, elleriniz ceplerinizde ve merak ettikleriniz sıcak yatağınızdan çok da ötede ne yazık ki. Kapalı bir ayakkabı kutusu gibisiniz ve her şeye karşı derinden tepkili. Şimdi bir değişiklik yapın, gözlerinizi yarı aralayıp aynaya bakın. Aynada hayatınızı arayın. Hangisi siz siniz? Hangisi siz değilsiniz? Gözlerinize cevap hakkı verin. Bu memnun olmadığınız hayatın sebebi, gözleriniz mi? Yoksa siz misiniz? Görmezden gelmelerinizin sorumlusu siz misiniz? Gözleriniz mi? Bu sabah bir değişiklik yapın ve gözlerinizin üzerinde oturan insanları kaldırın. Kaldırın bakalım kimi görüyorsunuz? Merhabalar, hayatla yüzleştiniz mi?

Gözleriniz her sabah medya maymunlarını izliyor; oysa aynı anda binlerce beyin kur-

şunlarla dağılıyor. Sizler, her sabah yaptığınız rejim için yiyecek seçerken milyonlar aynı saatte açlıktan ölüyor. Sizler, çocuklara izletmezken kanlı sahneleri; onlar yanmış bir çocuk bedeniyle kendi bedenleri arasındaki yedi farkı bilmiyor. Kulaklarınız sahil yerlerindeki müziklerle coşup ekranlarınız bunları yayınlarken; bombaların cehennemindeki kadınlar ve erkekler boy gösteriyor son dakika başlığı altında ve ne yazık ki hayatlarının çoğu zaman son dakikalarında. Gecelere akan ünlüleriniz ekranlarınızda gezinirken milyonlarca insan aynı gecelerin sabahına varamıyor.

Şimdi tekrar bakın aynaya. Suç kimde? Sizde mi? Medyada mı? Siyasette mi? Merhabalar, hayatla yüzleştiniz mi?

Seçmece Bunlar Seçmece

Mutluluk arabaların siyah camları ardındaki siyah adamlarda mıydı?

Yoksa bembeyaz bir karın ağızda bıraktığı serinliğe gülümseyen bir çocuk gülüşünde mi? Kendileri katsız; fakat hedefleri çok katlı olan müteahhit ruhlarda mıydı?

Her gün çatısının sivanmasını bekleyen; bahçedeki çiçeklerle paylaşılan tebessümden taviz vermeyen tek katlı hayatlarda mı?

Koca tabaklarda çabucak tüketilen; günlerini renkli levhalarda geçiren sohbetlerde miydi? Simidin gevrekliğini bölüşürken iki küp şeker olabilmekte miydi aynı çayın içinde?

Hep uzaklara gitme özlemindeyken; gidip de dönmeyen saklambaçlarda mıydı kaçanı kovalamanın mutluluk sanılan gizi?

Yoksa giderken çarpılan kapıların canları yarken hissedilen hassasiyette miydi?

Kalp kırımlar mı mutluydu zaferleriyle; yoksa içindeki duvarları her gün yeni bir umutla ören yenilen; ama asla yenik olmayanlar mı?

Aynı çocukluktan gelseler de bir saklambaç oyununda masanın altına saklanan çocuğunun orada olduğunu bile bile sobelenmeyi seçenler miydi mutlu olanlar; yoksa yaşları ne olursa olsun hırslarından taviz vermeyenler mi?

Mutluluk bir kelime... Belki de bir Pollyanna... Herkes kahraman olmak isterken; Pollyanna'nın oyunu çok gerilerde bırakılsa da mutluluk içlerinde o hep kalan kocaman çocuk kalbidir ve ne kadar büyüsünüz de Çocuk Kalbi, hep en sevilen eserdir!..

(Küçük bir çocuk mutluluğuyla bakabilen gözlerle...)

Tuğba Herken
Çankaya Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Bölümü Öğrencisi

Zuhal Daşnik'in Karalamaları

Zuhal Daşnik
Çankaya Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Öğrencisi

YARATICILIK VE LİDERLİK SEMİNERİ

1 Mayıs 2006'da Young Guru Academy'nin kurucusu Sinan Yaman tarafından 'Yaratıcılık ve Liderlik' konulu bir seminer verildi. Mavi Salon'da gerçekleşen ve öğrenciler tarafından çok fazla ilgi gösterilen etkinliği Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi düzenledi.

BAHAR ŞENLİĞİ (4-5 Mayıs 2006)

KURTARMA VE İLK YARDIM KONFERANSI

5 Mayıs 2006'da Arama Kurtarma Derneği AKUT tarafından Çankaya öğrencilere 'Kurtarma ve İlk Yardım Teknikleri' konulu bir kon-

ferans verildi. AKUT Ankara Operasyon Birim Sorumlusu Hakan Korkut tarafından verilen konferans Mavi Salon'da yapıldı.

YÜKSEK ÖĞRETİM VE ULUSLARARASI PROGRAMLAR

Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi tarafından düzenlenen ve 8 Mayıs 2006'da Mavi Salon'da gerçekleşen 'Yüksek Öğretim ve Uluslararası Programlar – Higher Education and International Programs' konulu konferansı ABD'nin Incarnate Word Üniversitesi'nden Prof. Patricia Watkins verdi.

KAMU KURUMLARINDA MÜKEMMELLİK KONFERANSI YAPILDI

10 Mayıs 2006'da Çankaya Üniversitesi Rektörlüğü tarafından düzenlenen 'Yönetimsel ve Organizasyonel Yapı Açısından Kamu Kurumlarında Mükemmellik' konulu konferans Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı ve YÖK Genel Kurulu Üyesi Özgün Ökmen tarafından verildi.

FULBRIGHT BURSLARI KONFERANSI

11 Mayıs 2006'da Fulbright Eğitim Komisyonu'ndan Lara Meltem Bilikmen 'Fulbright Bursları' konulu bir konferans verdi.

JAVA İÇİNDE İDE'LER HAKKINDA BİLGİ, STRUTS VE HIBERNATE'E GİRİŞ

11 Mayıs 2006'da Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü mezunu Adnan Özgüner Erdursun ve Koç Sistem'den Murat Büyükkal tarafından Java IDE'leri hakkında genel bilgiler, ihtiyaca göre kullanılacak Java IDEsi, Java'da işleri kolaylaştıran teknolojiler hakkında genel bilgiler, kullanılan katmanlar arasında frameworkler örneklerle anlatıldı. 'Struts ve Hibernate' konularına temel düzeyde değinildi. Semineri Çankaya Üniversitesi Bilişim Teknolojileri Topluluğu düzenledi.

BOWLING TURNUVASI YAPILDI

Çankaya Üniversitesi Bowling Topluluğu, 11 Mayıs 2006 akşamı Bilkent Rollhouse'da 'Keep Rolling' sloganıyla bowling turnuvası düzenledi.

YENİ IRAK ANAYASASI ÜZERİNE

12 Mayıs 2006'da Anayasa Mahkemesi Üyesi Ali Osman Paksüt tarafından 'Yeni Irak Anayasası Üzerine' konulu bir konferans verildi. Mavi Salon'da yapılan konferans Siyaset ve Diplomasi Topluluğu tarafından düzenlendi.

LİDERLİK VE OLANAK YARATMAK

Ankara Leo Kulübü tarafından 27 Mayıs 2006 günü Çankaya Üniversitesi Konferans Salonu'nda 'Liderlik ve Olanak Yaratmak' konulu bir panel düzenlendi. Kulübün Kariyer Gelişim Programlarının birincisi olan panele konuşmacı olarak Anayasa Mahkemesi Eski Başkanı Yekta Güngör Özden, Devlet Tiyatroları Eski Genel Müdür Yardımcısı Sabri Özmener ve Yazar Öner Yağcı katıldı.

TÜRK SANAT MÜZİĞİ KONSERİ

Çankaya Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korosu 31 Mayıs Çarşamba akşamı sezonun ikinci konserini verdi. Yaklaşık iki saat süren konserde öğrenciler 22 parça seslendirdi. Koro, geleneksel musikimizi geçmişten geleceğe aslını bozmadan aktarmak ve gençlerimize sevdirmek amacıyla 1 Mart 2001 tarihinde TRT Ankara Radyosu Ses Sanatçısı Şef Mehmet Özkaya tarafından kuruldu ve ilk konserini 31 Mayıs 2001 tarihinde verdi. Kuruluşundan itibaren her yıl düzenli olarak çalışmalarını sürdürerek konserler veren Çankaya Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korosu'nu 2002-2003 akademik yılında Şef Emine Gürsel çalıştırdı. Üniversitenin Kurucusu ve Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp'in destekleri ve Rektör Prof. Dr. Ziya Aktaş'ın himayetlerinde çalışmalarını sürdüren koroyu, 2003-2004

akademik yılı başından bu yana Bestekar, Ses Sanatçısı, Şef Kadri Şarman çalıştırmakta.

Koro, konserin ilk bölümünde; Yine Bahar Oldu Çoştu Yüreğim, Gençliğe Veda, Hiç Tükenmeyecek Sandığımız, Hani O Bırakıp Giderken Seni, Lale Devri, Bir Sevda Geldi Başıma, Aşkınla Yana Yana, Sevgi Dolu Şu Gönlüm, Menekşe Gözler Hülyalı, Dereler Çağlar Oldu; ikinci bölümünde ise Pencereden Kuş Uçtu, Değdi Saçlarıma Bahar Gülleri, İkinci Bahar, Sana Bir Buse Vermedim Diye, Unuturum Diye Yorma Kendini, Seni Ben Ellerin Olsun Diyemi Sevdim, Kalbe Dolan O İlk Bakış, Aygız, Aşıkla Bağdat Sorulmaz, Yana Yana Kül Oldum adlı şarkıları seslendirdi.

TİYATRO TOPLULUĞU'NDAN İKİ OYUN

Çankaya Üniversitesi Tiyatro Topluluğu öğrencileri 3-4 Haziran tarihlerinde iki oyun sahnelledi. Devlet Tiyatroları Şinasi Sahnesi'nde sahneye konulan oyunların ilki olan 'Yedi Kocalı

Hürmüz' 3 Haziran akşamı, ikincisi olan 'Kanlı Nigar' ise 4 Haziran akşamı oynandı. Büyük ilgi gören oyunların reji ve koreografisi de topluluk öğrencileri tarafından yapıldı.

ATAA HEYETİ ZİYARETİ

5 Haziran 2006 günü Assembly of Turkish-American Associations (ATAA) üyeleri Çankaya

Üniversitesini ziyaret etti. 15 kişilik ATAA ekibi başta Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ziya Aktaş ve Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Emel Doğramacı olmak üzere diğer ilgililer tarafından ağırlandı. Yapılan toplantıda Türk-Amerikan ilişkileri hakkında bilgi alışverişinde bulunuldu.

DİPLOMA TÖRENİ (7 Temmuz 2006)

DANİMARKA'DA MATEMATİK OKUMAK

Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Matematik-Bilgisayar Bölümü tarafından 18 Temmuz 2006'da düzenlenen 'Would You Like

To Study Mathematics In Denmark' konulu konferansı Aarhus Üniversitesi'nden Prof. Hans Salomonsen verdi.

ÖSS TERCİH DANIŞMANLIĞI VE REHBERLİK HİZMETİ

Çankaya Üniversitesi Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü tarafından üniversite adaylarına yönelik "ÖSS Tercih Danışmanlığı ve Rehberlik Hizmeti" 20 Temmuz – 9 Ağustos 2006 tarihleri arasında Rektörlük binasında oluşturulan

özel tercih bürosunda gerçekleşti. Bu etkinlik kapsamında NTV ve CNBC-E Eğitim Programları Yapımcısı ve Vatan Gazetesi Eğitim Yazarı Sadık Gültekin, 29 Temmuz 2006 günü aday öğrenciler bire bir görüşerek onların tercih yapmalarına yardımcı oldu.

YENİ ÇANKAYALILAR İÇİN ORYANTASYON PROGRAMI

Çankaya Üniversitesi'ne bu yıl yerleşen öğrencilere yönelik olarak hem üniversite ve bölümlerini tanıtmak hem de öğretim elemanları ile yeni arkadaşlarıyla tanışmalarını sağlamak amacıyla 14, 15, 27 ve 28 Eylül 2006 tarihlerinde oryantasyon programı yapıldı. Bu etkinlik kapsamında konferanslar, tanıtım toplantıları

ve turları ile kokteyller düzenlendi. Ayrıca, Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Uğur Öner tarafından tüm öğrencilere yönelik "Yeni Bir Yaşama Başlarken" konulu konferanslar verildi.

MİMARLIK - MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ YENİ AKADEMİK YIL KOKTEYLİ

Çankaya Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nin yeni akademik yıl dolayısıyla düzenlediği kokteyl 19 Eylül 2006'da Konferans Salonu Fuayesinde yapıldı.

YENİ AKADEMİK YIL BAŞLADI

Çankaya Üniversitesi 2006-2007 Akademik Yılı açılış töreni 25 Eylül 2006 günü Konferans Salonunda yapılan bir törenle başladı. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Doç. Dr. Abdullatif Şener, Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp ve Rektör Vekili Prof. Dr. Kenan Taş'ın birer konuşma yaptığı törende Çankaya Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korosu tarafından bir mini konser verildi.

Çankaya Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Kenan Taş, üniversitenin 10 yıllık geçmişi özetlediği ve uluslararası değişim programlarını anlattığı konuşmasında özellikle iki konuya vurgu yaptı. Bunlar, **'öğretim üyeleri tarafından SCI kapsamındaki dergilerde yapılan yayınların öğretim üyesi başına düşen uluslararası yayın sayısı esas alınarak yapılan sıralamada'** 2005 yılı için **Çankaya Üniversitesi'nin** 77 üniversite arasında Boğaziçi Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nin ardından **27'nci** olması ve Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **'Türkiyenin Yükseköğretim Stratejisi'** isimli raporda yer verilen 87 üniversite arasında **Çankaya Üniversitesi'nin 'Üniversitede verilmekte olan eğitim-öğretimin kalitesi'** bakımından **17'inci** sırada yer alması.

Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp de üniversitenin Eskişehir Yolu 29. kilometrede yer alan yeni kampüs çalışmalarını ile ilgili bilgi verdiği konuşmasında ünlü bir üniversite olmanın kriterleri ve Çankaya Üniversitesi'nin bu bağlamda yaptığı çalışmalardan bahsetti.

Haluk Bilgin
Çankaya Üniversitesi
Spor Kulübü Genel Sekreteri

SPORDA YENİ SEZON

Sevgili Çankaylılar, 2006-2007 sezonunda tüm alt yapı takımlarımızla Ağustos 2006 tarihinden itibaren yeni sezona hazırlık yaparak başladık. Şu ana kadar oynanan maçlarımızda Genç Erkek ve Yıldız Erkek Takımlarımız maçlarını kazanarak gruplarında lider konumundadır. Bu takımlarımızın Ankara'da 1'inci ya da 2'nci olabileceklerini düşünüyorum. Bu takımlar, Türkiye Şampiyonası'nda Ankara'yı ve kulübümüzü temsil edecektir.

Bayan alt yapı takımlarımız karşılaşmalarına daha yeni başlamıştır. Ben onların da Genç ve Yıldız Takımımız gibi, Ankara'da ilk 2'ye girip Türkiye Şampiyonası'nda kulübümüzü ve Ankara'yı temsil edeceklerini umuyorum. Bu sezon milli takım kamplarına altyapı oyuncularımızdan Dilek Tokdemir, Gülnur Akpınar, Naz Yıldız, Candide Öztürk ve Dila Aşkın katılmıştır. Kendilerini kutluyoruz.

Birinci Lig Bayan Takımımız sezon başı turnuvalarında tecrübe kazanmış ve yavaş yavaş takım olmaya başlamıştır. Eski milli oyuncularımızdan Betül Sunter, Filiz Yükrük, Tuğba Kılınç gibi Türk oyuncularla anlaştık. Yurtdışından da eski oyuncumuz Vera Perostiyaska ve Tiffany Stanbury, Crystal McCheon adlı iki Amerikalı bir Bulgar oyuncuyla

takımımıza takviye yaptık. Sezona başından bugüne kadar oynadığımız yedi maçın dördünü kazandık; üçünü kaybettik. Şu anda takımımız ligde altıncı sıradadır. En son haftamızda Galatasary'ı konuk ettik. Çok sert ve mücadeleci bir oyundan sonra takımımız Galatasary'ı 60-57 mağlup etti. Takımımız diğer galibiyetlerini ise Ceyhan Belediyesi, İÜSK ve Sakarya Akyazı takımlarına karşı elde etti. Her geçen gün daha da 'takım' olmayı hedefleyen Bayan Takımımız, ilk sekize girerek Play-Of'ta ve Türkiye Kupası'nda yer almak istemektedir.

Erkekler Bölgesel Lig Takımımız şu ana kadar oynamış olduğu altı maçın beşini kazanarak grubunda averajda ikinci konumdadır. Bu takımımızda oynayan tüm oyuncularımız, tamamen kendi alt yapımızdan yetişen ve aynı zamanda kulüp genç takımımızda oynayan sporcu kardeşlerimizden oluşmaktadır. Hedef olarak Arı felsefesiyle yetişmiş koşan mücadele eden bir takım yaratma arzusu içindeyiz. Kendilerini kutluyoruz.

Masa Tenisi Süper Lig Takımımız, üniversitemiz personeli ve öğrencilerinden oluşmaktadır. Dışarıdan bir takviyeyle mücadele eden bu takımımız, kendi liglerinde orta sıralarda

yer almaktadır. Şu anda Arı Koleji'nden yeni seçilen öğrencilerimizle alt yapımızı oluşturduk ve hem kulüpte hem de okulda aynı öğrencilerimizle yarışmalara katılmaktayız.

Satranç faaliyetimiz için Eser Karamahmutoğlu ile anlaşmış olup ilköğretim kısmında tamamen yeni bir alt yapı seçilmiş ve çalışmalarına başlanmıştır. Buradan seçilecek çocuklarımız kulübümüzün alt yapısında da görev yapacaktır.

Spor okullarımız Ağustos ayından itibaren yapılan çalışmalar neticesinde 145 kişiye ulaşılmış olup on gruptan ciddi bir alt yapı çalışması oluşturulmaktadır. Şu anda bu çalışmanın sonucunda sekiz sporcumuz kulübümüzün alt yapı takımlarında oynamaya başlamıştır. Bu faaliyetimizin daha da artan bir taleple devam edeceğini umuyoruz. 6 ile 14 yaş arası tüm Ankaralılara açık olan faaliyetimiz, çeşitli sürpriz yarışmalar ve etkinliklerle hafta sonları Olimpik Spor Salonumuzda deneyimli çalıştırıcılarımız eşliğinde en iyi şekilde sürdürülecektir.

ÜNİVERSİTE İÇİ SPORTİF FAALİYETLERDE BAHAR DÖNEMİ

Bahar Şenliği kapsamında Nisan ve Mayıs aylarında düzenlenen Basketbol Turnuvası'nda Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Takımı 1'inci, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Takımı 2'nci ve Hukuk Fakültesi Takımı da 3'üncü oldu.

Bahar Şenliği kapsamında Nisan ve Mayıs aylarında düzenlenen Halı Saha Futbol Turnuvası'nda Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Takımı 1'inci, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Takımı 2'nci ve Hukuk Fakültesi Takımı da 3'üncü oldu.

Bahar Şenliği kapsamında Nisan ve Mayıs aylarında düzenlenen Masa Tenisi Turnuvası'nda İbrahim Güzelbaba 1'inci, Şükrü Doğramacı 2'nci ve Oğuzhan Saral da 3'üncü oldu.

Bahar Şenliği kapsamında Nisan ve Mayıs aylarında düzenlenen Satranç Turnuvası'nda Oğuzhan Uruk 1'inci, Ahmet Çadircı 2'nci ve Ömer Faruk Kulakoğlu da 3'üncü oldu.

(312) 444 4 ARI
(274)

"Yılların Deneyimi"

ÖSS soru bankaları

konu anlatımlı kitaplar

konu anlatımlı kitaplar

OKS soru bankaları

Çankaya Üniversitesi

günderim